

Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde

„Együtt a gyermekekért”

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

VÁRPALOTA
2013

Készítette:	Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde Nevelőtestülete
Fenntartó:	Várpalota Város Önkormányzati Képviselő-testülete
Hatálybalépés:	2013.
Tervezett felülvizsgálat ideje:	2015. június 30.
Benyújtotta:	Takácsné Csajági Veronika
Véleményezte:	Várpalota Város Önkormányzati Képviselőtestülete
Egyetértését nyilvánította:	A nevelőtestület, a Szülők közössége
A PP elhelyezése:	Óvónői szoba, csoportszobák, nagyfolyosó
A Képviselő- testület jóváhagyásai határozatának száma:	

A d a t l a p

Az óvoda neve: Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde

Az óvoda címe: 8100. Várpalota, Mártírok útja 3.

A tagóvodák neve, címe:

I. Dúdoló Tagóvoda

8100 Várpalota, Tési út. 3.

Telephelye: **Rákóczi Telepi Óvoda**

8100 Várpalota, Bartók B. u. 20.

II. Kölyökvár Tagóvoda

8100 Várpalota, Mátyás Király út. 7.

III. Lurkó kuckó Központi Óvoda

8100 Várpalota, Mártírok útja. 3.

Telephelye: **Inotai Cseperedő Óvoda és Bölcsőde**

8103 Várpalota, Bercsényi u. 10.

IV. Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde

8100 Várpalota, Körmöcbánya út. 3.

Telephelye: **Iciri-piciri Óvoda**

8104 Várpalota, Készenléti ltp. 23

OM azonosító: 036794

A program neve:

„Együtt a gyermekekért” PEDAGÓGIAI PROGRAM

Tartalomjegyzék

Adatlap	3. oldal
Tartalomjegyzék	4. oldal
Előszó	6. oldal
I. Nevelőtestületünk hitvallása	7. oldal
Programunk küldetésnyilatkozata	8. oldal
Nevelőtestületünk hitvallása a gyermekről	9. oldal
Nevelőtestületünk hitvallása az óvodáról.....	10. oldal
II. Intézményünk szerkezete, az óvodák egyéni arculata	11. oldal
Szervezeti ábra	12. oldal
Dúdoló Tagóvoda bemutatása	14. oldal
Rákóczi telepi Óvoda bemutatása	15. oldal
Kölyökvár Tagóvoda bemutatása.....	16. oldal
Lurkó kuckó Központi Óvoda bemutatása.....	20. oldal
Inotai Cseperedő Óvoda és Bölcsőde bemutatása.....	23. oldal
Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde bemutatása.....	27. oldal
Iciri piciri Óvoda bemutatása	30. oldal
III. Óvodai nevelésünk rendszere	33. oldal
Nevelési rendszerünk modellje	34. oldal
IV. Az óvodai nevelés célja és alapelvei	35. oldal
V. A nevelés feladata a személyiségfejlesztés terén	38. oldal
VI. A nevelés általános feladatai	41. oldal
Egészséges életmód alakítása.....	42. oldal
<i>Gondozás</i>	43. oldal
<i>Egészségvédelem</i>	46. oldal
Balesetvédelem.....	49. oldal
Érzelmi nevelés és szocializáció	52. oldal
<i>Elsődleges szocializáció</i>	52. oldal
<i>Befogadás</i>	53. oldal
<i>Másodlagos szocializáció</i>	54. oldal
<i>Munka jellegű tevékenység</i>	55. oldal
<i>Drámapedagógia</i>	56. oldal
Anyanyelvi és értelmi fejlesztés, nevelés.....	58. oldal
VII. A gyermek alapvető tevékenységformái	60. oldal
1. <i>Játék</i>	61. oldal
2. <i>Kommunikáció</i>	65. oldal
3. <i>Mozgás</i>	68. oldal
VIII. Értelmi képességek fejlesztése	71. oldal
1. Művészeti nevelés	73. oldal

1. 1. <i>Ének, zene, énekes játék</i>	75. oldal
1. 2. <i>Vers- mese</i>	77. oldal
1. 3. <i>Rajzolás, mintázás, kézimunka</i>	79. oldal
1. 4. <i>Szervezett mozgásos tevékenység</i>	81. oldal
2. <i>Külső világ tevékeny megismerése</i>	84. oldal
3. 1. <i>Környezet megismerése</i>	85. oldal
4. 2. <i>Matematikai tapasztalatok</i>	87. oldal
IX. Az óvoda kapcsolatai	90. oldal
1. 1. <i>Városi óvodák kapcsolatrendszere</i>	91. oldal
1. 2. <i>Óvoda és a család kapcsolata</i>	91. oldal
1. 3. <i>Társintézmények</i>	94. oldal
1. 4. <i>Egyéb kapcsolataink</i>	94. oldal
X. Programunk feltételrendszere	95. oldal
1. <i>Személyi feltételek</i>	96. oldal
2. <i>Óvodai életünk megszervezésének elvei</i>	100. oldal
XI. Pedagógiai adatrögzítésünk	104. oldal
1. <i>Csoportnapló</i>	105. oldal
2. <i>Gyermekek egyéni megfigyelése</i>	106. oldal
XII. Gyermekvédelem	107. oldal
XIII. Sajátos törődést igénylő gyermekek óvodai nevelésének általános irányelve	112. oldal
XIV. Az esélyegyenlőség biztosítása	135. oldal
 MELLÉKLET	136. oldal
 Elfogadási nyilatkozat, hitelesített legitimációs záradék	157. oldal

Előszó

Az 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról és annak 1996. évi módosítása a nevelőtestületekre bízta, hogy az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet), a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve, valamint a Nemzetiségi, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve figyelembevételével az óvodák – saját helyzetükhöz, értékrendjükhöz, ellátandó feladataikhoz igazított – helyi nevelési programot készítsenek.

Ennek értelmében a Városi Óvodák négy jogelőd intézményének mindegyike – hosszas előkészítő munka után – a hazai óvodai gyakorlat legjobb tapasztalataira, alternatív törekvéseire építve, megalkotta saját Nevelési Programját.

E dokumentumok a helyi specifikumokat figyelembe véve, a szülők, gyermekek szociális háttérét, igényeit elemezve, az óvónők képzettségét, személyiségét, a tárgyi, személyi feltételeket átgondolva születtek meg.

A 2011. évi szervezeti összevonást követően a Városi Óvodák – akkori elnevezéssel élve- közös Helyi Óvodai Nevelési Programját 2012 tavaszán készítettük el. 2013 augusztusában a Pedagógiai Program átdolgozásra került, kiegészítve az egészségnevelés, a balesetvédelem és az esélyegyenlőség témaköreivel. Mivel a szervezeti összevonás a tagintézmények meglévő pedagógiai sajátosságait nem módosította, ezért úgy döntöttünk, hogy nevelésünk közös elemeit, a lényeges együttes elveket, értékeket rendszerbe foglaljuk, és e rendszer keretein belül a tartalmi munka vonatkozásában a meglévő programokat, mint alprogramokat tovább éltetjük.

1. FEJEZET

NEVELŐTESTÜLETÜNK HITVALLÁSA

2. Programunk küldetésnyilatkozata

- Megteremtjük a gyermekek biztonságos, esztétikus környezetét. A környezet hatásait érzelmileg gyermek közelivé szelídítjük.
- Képesek vagyunk az értelmes szeretet erejével hatni! A nap minden percében élünk a nevelés lehetőségeivel- nevelünk és „nevelődünk”.
- Megtanítjuk a gyermekeket saját lehetőségeik felismerésére, azok ki- és felhasználására, hogy „megvalósíthassák önmagukat” a maguk kis világában (kívánságaik, vágyaik, elképzeléseik).
- Közvetítjük a gyermek egyéni- és életkori sajátosságaira építve az örök emberi értékeket. Ezek kiindulópontja a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalat.
- Minden egyes gyermeket megismerünk, s olyannak fogadunk el, amilyen az adott időpontban a fejlettsége. A mi dolgunk a prevenció és az egyénre szabott fejlesztés, azaz a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- Fejlesztő munkánkat összehangoljuk a gyermeki szabadság érvényesülésével. Abból indulunk ki, hogy a játék és a mozgás a gyermek alapvető igénye, lételeme, fejlődésének alapja!
- Megkülönböztetett érzékenységgel foglalkozunk a szülőkkel, elvárásaikkal.
- Fokozott figyelmet szentelünk a szociális, mentális téren hátrányos helyzetű gyermekek megsegítésére, felzárkóztatására. Ugyanakkor feladatunknak tartjuk a tehetséggondozást is.
- A legjobb minőség elérésére törekszünk (MIP).
- A minőségi munka és a program sikere érdekében vállaljuk a permanens tanulást – önképzés, továbbképzés, továbbtanulás formájában.
- Tudjuk, hogy mivel tartozunk önmagunknak, a programnak, a szűkebb-tágabb környezetnek, amelyben élünk! Pedagógus optimizmussal hiszünk és bízunk a gyermekek nevelhetőségében.
- Nevelőmunkánk során kiemelt fontosságú a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása az egyenlő hozzáférés biztosításával.

Minden program annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle! Egyéni felelősséggel és lelkiismerettel azonosulunk programunk alapelveivel, céljaival.

2. Nevelőtestületünk hitvallása a gyermekekről

*„Ilyen az ember. Egyedüli példány,
Nem élt belőle több és most sem él,
S mint fán se nő egyforma két levél
A nagy időn se lesz hozzá hasonló”
(Kosztolányi Dezső)*

Minden gyermek különös, rejtélyes, **egyedi jelenség**, aki szüleitől kapott genetikus múlttal érkezik a felnőttek világába. Ő is megismételhetetlen, a lehetőségek összessége. Kezdetől fogva a genetikus múlt a környezeti hatásokon keresztül próbálja önmagát kibontakoztatni. E gyermeki naivitással született lény megtanulja, hogyan tud a bonyolult világban eligazodni, majdan emberként élni.

Az óvodáskorú gyermek:

- A természet **különleges** teremtménye.
- **Életeleme a játék**, ezen keresztül hat a világra, s hat rá a világ.
- Őrzi a gyermekkor nyugalmaát.
- **Örökmozgó**, mindig beszél, kérdez, kutat.
- Ösztönösen **fürkészi a környezetét**, mindennek a végére jár. Minden rendkívül jelentős számára, amit lát, tapint, hall, ízlel, szagol.
- Társaival **versenyre kel**, kipróbálja önmagát, képessége határait.
- Belső képzés mestere, „**fantázia országban**” **otthon van**, jó barátja a csoda.
- Tud akarni, harcolni, de képes fejet hajtani mások igazsága előtt.
- Kezet nyújt az elesettnek, vigaszt a könnyek láttán
- Ezt a gyereket szeretik, s ez a gyerek szeret.
- Érzi, hogy közösségben élni jó. Itt tanul meg alkalmazkodni, hogy közben egyéniségével színesíti azt. Megtanulja elfogadni önmagát és másokat.

Nem akarhatunk mást, mint, hogy ez a gyerek képes legyen saját lehetőségeihez mértén helytállni az iskolában, a társadalomban.

Az óvodáskor szenzitív időszak a különbözőségek elfogadásában. Az inkluzív, a játék elsődlegességét, az élmények feldolgozását támogató környezetben felnövő gyermek maga is befogadóvá, együttműködővé, segítőkészé válik.

Olyan környezetet teremtünk ahol a gyermek biztonságban érzi magát, személyiségét szeretet, tisztelet, bizalom veszi körül, minden az „Ő” érdekében történik, és a javát szolgálja. Egész életére magával viszi boldog, tevékeny és elégedett gyermekkorának emlékét.

3. Nevelőtestületünk hitvallása az óvodáról

- Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye.
- Olyan intézmény, melynek környezete gyermek közeli, derűt, biztonságot és nyugalmat áraszt, ahol a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A családi nevelés kiegészítője, mely lehetővé teszi a (2,5) -3 életévtől az iskolába lépésig a gyermekek tervszerű személyiségfejlesztését, a gyermeki személyiség szabad kibontakozását.
- Olyan óvoda, olyan nevelési légkör megteremtése a célunk, amelyben biztosítjuk az óvodáskorú gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődését, az érzelmek és ismeretek fejlesztését szolgáló tevékenységeknek optimális feltételeit, sokszínűségét, figyelembe véve a gyermekek egyéni készségeit és képességeit, eltérő fejlődési ütemét.
- Igyekszünk megtalálni minden gyermek lelkéhez a kulcsot, arra törekedve, hogy napjaik kényszermentesen, örömben teljenek.
- Törekszünk arra, hogy minden gyermek megtalálja az óvodában- a társak és a felnőttek körében- a helyét, kielégíthesse lelki szükségletét, kipróbálhassa erejét, tehetségét, tapasztalati úton győződjön meg képességeiről, annak hatásairól.
- Lehetőségeinkhez mérten segítjük a gyermeket képességeinek kibontakoztatásában, időben feltárjuk az esetleges részképességzavarokat. Minden eszközzel segítünk feltételeink tudatos kiaknázásával, a gyermek természetes életigényének, életelemének figyelembevételével és alkalmazásával (mozgás, játék) – az ilyen jellegű zavarok leküzdésében, mely révén közvetetten segítjük az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.
- Nem a mindenáron való megváltoztatására, hanem pozitív értékeinek megerősítésére, a hátrányok kompenzálására, tehetsége kibontakozására törekszünk.
- Pedagógiai tevékenységrendszerünk és tárgyi környezetünk segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Óvodapedagógusaink minden tevékenység során figyelembe veszik és igazodnak a gyermek személyiségéhez, a közösségi szabályok megtartása mellett.
- Óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszközének a szabad játékot tekintjük.
- Az óvodapedagógus kulcsszereplő, elfogadó segítő, támogató attitűdje modell értékű.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeknek, és a migráns családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

II. FEJEZET

*INTÉZMÉNYÜNK SZERKEZETE,
AZ ÓVODÁK EGYÉNI ARCULATA*

Óvodák	Lurkó kuckó Központi Óvoda	Inotai Cseperedő Óvoda és Bölcsőde	Dúdoló Tagóvoda	Rákóczi telepi Óvoda	Kölyökvár Tagóvoda	Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde	Iciri-piciri Óvoda
Épült	1981	1957	1981	1953	1973	1967	1953
Csoportok, férőhelyek	5 csoport 122 férőhely	2+1bölcsődei csoport 50+12 férőhely	5 csoport 118 férőhely	2 csoport 50 férőhely	7 csoport 168 férőhely	6+1 bölcsődei csoport 150+12 férőhely	1 csoport 25 férőhely
Az épületek adottságai	Tornaszoba, Só szoba	-	Tornaszoba, Só szoba	-	Tornaszoba	Tornaterem	Tornaszoba
Akadálymentesítés	Nincs	Nincs	Nincs	Nincs	Nincs	Nincs	Nincs
Berendezés	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat.	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat	A gyermekek számának és méretének megfelelő szép, izléses bútorzat
Eszközállomány	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.	A mai kornak megfelelő, minden igényt kielégít, a lehetőségek szerint folyamatosan bővített.

Udvar	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.	Szabványnak megfelelő és biztonságos, tanúsítvánnyal ellátott játszó- és játékeszközök. Folyamatos korszerűsítés, karbantartás, felújítás szükséges.
Elhelyezés	Belváros	Város külkerülete	A város lakótelepi része	Kertváros	Közel a belvároshoz, és a Bakonyhoz.	Panelházak között	Város külterülete
Lakókörnyezet	Lakótelepi	Családi házas	Lakótelepi	Családi házas	Családi házas, lakótelepi.	Lakótelepi, családi házas	Lakótelepi, Baglyas szőlőhegy
Óvodai arculat	Drámajáték	Hagyományörző	Mozgás Minőségdíjas óvoda	Madárbarát óvoda	Komplex prevenciós program.	Madárbarát óvoda	Környezet és erdőbarát
Speciális feladat	Kompetencia	-	-	-	Kompetencia	-	-
Alapítvány	Folyamatban	Van	Van	Nincs	Van	Van	Van

4. Dúdoló Tagóvoda bemutatása

„ Adassék nekünk annyi bátorság,
 hogy változtassunk azon, amin lehet...
 Adassék nekünk annyi türelem,
 Hogy el tudjuk viselni azt,
 Amin változtatni nem, tudunk...
 És
 Adassék nekünk annyi bölcsesség,
 Hogy ezek között el ne tévedjünk.”
 Lavle

Óvodánk, a Dúdoló Tagóvoda Megyei Minőségdíjas óvoda.

Küldetésünknek érezzük a minőség iránti elkötelezettséget, a szülői, társadalmi elvárásoknak való megfelelésre törekvést.

Következetesen magas igényeink vannak, folyamatosan bővítjük a rendelkezésünkre álló eszközöket, alkalmazzuk a megfelelő módszereket. Kialakítjuk és fenntartjuk a képzéshez, önképzéshez szükséges szakmai feltételeket. Kiemelt feladatunk az egészséges életmódra nevelés, ezen belül is a testi nevelés, a környező világ megismertetése és az anyanyelvi nevelés. Mindezek megvalósítását segíti a Dúdoló Alapítvány.

Sokféle, a korosztály fejlődését segítő szolgáltatást nyújtunk a mindennapi nevelésen túl.

Nevelésünk mindennapi tevékenységeken keresztül jut érvényre. Tudatosan átgondolt értékrendszert közvetítünk a gyermekek felé. A különböző szocio-kultúrájú családokból érkező gyermekek által hozott előnyöket erősítjük, a hátrányokat csökkentjük. Mindezek alapjául szolgál óvodánk szeretetteljes légköre, esztétikus környezete, a gyermek- felnőtt kapcsolat pozitív töltése.

A gyermeki játékot értékként kezeljük, mely a kisgyermekkor legfontosabb, alapvető tevékenysége, így a nevelésünk leghatékonyabb eszköze. Pedagógiai kultúránk, innovatív törekvéseink, szakmai felkészültségünk lehetővé teszik számunkra, hogy a nevelési folyamatba építsünk olyan fejlesztő

tevékenységeket, amelyek hozzájárulnak a gyermek személyiségének komplex fejlesztéséhez, ezzel hozzásegítve a lehetőleg kudarcmentes iskolakezdéshez, az önmegvalósításhoz.

A nyelvi, irodalmi kommunikációval, a kifejezőképességüket, szókincsük gazdagítását, beszédtechnikájuk fejlesztését tűztük ki célul. Ezáltal a gyermekek számára megkönnyítjük a szocializációs folyamatot.

5. A Rákóczi Telepi Óvoda bemutatása

Intézményünk a város nyugodt környezetében, zöldövezettel körbevett, négyemeletes-, és családi házak közé beékelődött földszintes épület, mely két csoporttal működik.

Óvodánkra jellemző a családi légkör, az otthonos életkörülmények. Barátságos hangulat uralkodik szülők, nevelők és gyermekek között. E jó kapcsolat alapja a nyitottság, a kölcsönös bizalom és a másik fél tisztelete.

A kis létszám biztosítja, hogy a gyermekek személyre szabott figyelemben és törődésben részesüljenek.

A foglalkozásokat a gyermekek élettani sajátosságainak figyelembevételével komplexen, mozgással, játékosan, szervezzük meg

Kiemelt feladatunknak tekintjük az egészséges életmódra nevelést. Ennek érdekében sokat sétálunk és kirándulunk a környéken, kihasználva a természet adta lehetőségeket.

Fontosnak tartjuk az érzelmi nevelést, a másság elfogadását és a toleráns magatartás elsajátítását. Minden gyermek örömmel járjon óvodába, nyitottan forduljon az új felé és bátran kommunikáljon.

Próbálunk minél több változatos örömteli élményt és tevékenységet biztosítani, mely a gyermekek természetes kíváncsiságára épül és a tanulás iránti lelkesedését táplálja.

Célul tűztük ki, hogy minden szülővel elfogadtassuk nevelési értékeinket: egyéni bánásmód, erkölcsi normák, szeretet, biztonság és tolerancia. Ennek érdekében sűrűn szervezünk a családokkal való kapcsolat elmélyítését szolgáló programokat.

Valljuk, hogy nyugodt, derűs, szeretetteljes, családi légkörben felnövő gyermekekből válik kiegyensúlyozott, aktív és kreatív ember.

6. Kölyökvár Tagóvoda bemutatása

*„Keresem minden gyermek titkát,
és kérdezem: hogyan segíthetnék
abban, hogy önmaga lehessen.”*

(Janese Korczak)

Óvodánk, a **KÖLYÖKVÁR TAGÓVODA** 1973-ban épült, akkor a város egyik óvodával még ellátatlan, épülő, terjeszkedő tömbházas és családi házakkal tarkított részén. Területi fekvése sajátos. Intézményünk közel van a természetes élettérhez, a Bakonyhoz, ugyanakkor gyorsan, könnyen megközelíthető a város központja. Ez a kettősség szerencsés helyzetet ad. Képesek vagyunk kihasználni minden élményt adó lehetőséget a gyermekek ismereteinek bővítéséhez.

1976-ban az óvoda épülete egy tornaszobával bővült. Ez alapvetően meghatározta szakmai irányultságunkat, törekvéseinket: az egészséges életmódra nevelés, testi nevelés, mozgásfejlesztés hangsúlyozott szerepet kapott.

Az intézmény jelenleg 168 gyermek befogadására alkalmas. Feladataink megvalósításához az osztott csoportokban szervezett nevelőmunkát tartjuk hatékonynak, így azonos, esetleg kortárs életkorú csoportokat szervezünk.

Óvónőink és dajkáink mindegyike szakképzett. Az óvodapedagógusok többsége kiegészítő szakkal is rendelkezik. Így dolgozik csapatunkban: gyógytestnevelő,- fejlesztőpedagógus,- beszédfejlesztő,- közoktatás-vezetői szakvizsgával rendelkező óvónő. E sokrétű képzettség az eredményesebb, hatékonyabb szakmai munka garanciája. Szükség szerint így helyben is tudunk szakszerű fejlesztést biztosítani egyéni-vagy kiscsoportos szervezési formában a következő területeken: mozgásfejlesztés, általános fejlesztés, beszédfejlesztés és logopédia. Igény esetén lehetőség van hittan foglalkozásokon való részvételre.

Óvodánk szakmai arculatát az évek alatt kialakított egészséges életmódra nevelés, a mozgásfejlesztés, a prevenciós tevékenység határozza meg. Programunk, a Komplex prevenciós program célkitűzései fontosak számunkra: lehetőségeinkhez mérten segítsük a gyermekeket képességeik kibontakoztatásában, s időben tárjuk fel az esetleges részképesség-zavarokat, s segítsük e zavarok leküzdését.

Fő feladatunknak tekintjük az óvodás gyermekek életkori- és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének – hiszen a gyermekeknek életkoronként, és egyénenként eltérő testi, lelki szükségletei vannak – figyelembevételével:

- ✓ az egészséges, harmonikus személyiségfejlesztést, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi-, szociális- és értelmi érettség kialakulását,
- ✓ az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzését, a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztését.

A jelzett területeken történő fejlesztés alappillére a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz messzemenően igazodó támasznyújtás.

Célunk a gyermekek ismereteinek tervszerű, tudatos fejlesztése, rendszerezése, gondolkodásuk, képességeik, készségeik továbbfejlesztése a kultúraátadás keretében, a mozgás és játék révén a tevékenységek komplex hatásrendszerében, melynek területei: testnevelés, környezet megismerésére nevelés, benne a matematikai nevelés, zenei és vizuális nevelés, irodalmi és anyanyelvi nevelés. E nevelési területek hatásrendszerében a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése során alakulnak ki azok a pszichikus funkciók, amelyek közvetlenül megalapozzák az iskolai tanuláshoz szükséges képességeket.

Módszertani kultúránkat folyamatosan bővítjük, ennek egyik új területe a **kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazása**, melynek hatása a gyermekek tevékenykedtetésére:

- ✓ A „**zenevarázs**” a zene világába való bevezetés új módszere, a zenei alpműveltség megalapozása óvodás korban, zenei ízlésviláguk formálása a komolyzenei művekkel való ismerkedés és a tánc, mozgásimprovizációk révén.
- ✓ **Új tanulási technikák alkalmazása** a tevékenységek során: „kooperatív technikák”, „tevékenységközpontúság” kialakítása-a tevékenységek szabad, önálló választása, a differenciálás hangsúlyozása, „csapatmunka”- egymás segítése, a társak különbözőségeinek elfogadása, a kommunikációs, és az együttműködő képesség fejlesztése.

< zenevarázs

számítógép használata >

- ✓ A **pedagógus koordináló szerepének erősödése**, ami által a gyermeki megnyilvánulások, tevékenységek kerülnek előtérbe.

< **óvónői szerepváltás**

< **tevékenykedtetés, kísérletezés**

- ✓ A **környezettudatos magatartás erősítése** a gyakorlatban, kiemelkedő a **kísérletezések** alkalmazása: a többoldalú gyermeki megtapasztalás elősegítése a tevékenységek során, a gyermeki következtetések- összefüggések önálló felismerése, azok önálló megfogalmazása, valamint fontos az önálló véleményalkotás.

drámajáték még a szülőknek is >

- ✓ Új aspektus a **drámajátékok** alkalmazása, mely az érzelmi nevelés alapja. Ez segíti a személyiség szabad megnyilvánulását, önismeretre tanít, személyiségfejlesztő hatású, erős a csapatépítő jellege, az önkifejezés eszköze, pozitív énképet alakít.

< **bábozás**

Erdei óvoda >

- ✓ **Erdei óvoda:** óvodánk nagy gondot fordít a gyermek és természet egymásra találására a természeti élmények közvetlen megtapasztalásával.
- ✓ Ez az élmény jó alap a környezettudatos életmód megvalósulásához.

Óvodánkban élő ünnepek, hagyományok, szokások

Hagyományos ünnepeink célja: ráirányítani a gyermekek figyelmét a természet változásaira, ember és természet viszonyára; ünnepi alkalmak játékhagyományainak, szokásainak, magatartási, viselkedési normáinak átörökítése, s nem utolsósorban a közösségi érzés erősítése a közös, örömteli készülődéssel.

Óvodánkban a társadalmi, politikai ünnepeket nem ünnepeljük, de nem megyünk el szó nélkül mellette: - feldíszítjük az óvodát, figyelemmel kísérjük a város készülődését.

Hagyományos ünnepeink és rendezvényeink:

Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák Napja, Nagyok búcsúztatása, Gyermeknap, Kihívás napja, Házi mesemondó verseny, „Kölyökvár kupa”, Föld napja, kirándulások, városi programokon való részvétel, Családi-gyermeknap, Kistérségi környezetvédelmi vetélkedő.

A szülők igény szerint betekintést nyerhetnek óvodánk életébe.

Kölyökvár Kupa

Családi-gyermeknap

kirándulások

Lehetőséget adunk arra, hogy a beiratkozás utáni játszóházi programon való részvétellel, nyílt napokon, vagy egyénileg – előzetes megbeszélés után – a nap egy részében tapasztalatokat szerezzenek az óvodai életről. Ez mellett az együttműködést segíti, ha élnek a fogadóórák adta lehetőségekkel is.

Az óvoda, az óvodai nevelés a gyermekekért van. Minden eszközzel és módszerrel az ő érdekeik, személyiségük szabad kibontakoztatása a cél. Fokozott figyelmet szentelünk a **hátrányos helyzetű gyermekek megsegítésére**, felzárkóztatására. Ugyanakkor feladatunknak tartjuk a tehetséggondozást is. **Megkülönböztetett érzékenységgel foglalkozunk a szülőkkel, elvárásaikkal.** A szülők aktívabb bevonása révén igyekszünk elérni, hogy a **szülői csoport is közösséggé alakuljon.**

Tudjuk, mivel tartozunk magunknak, a ránk bízott GYERMEKEKNEK, s a SZÜLŐKNEK, akik megtisztelnek bennünket azzal, hogy gyermekiket ránk bízzák.

7. A Lurkó kuckó Központi Óvoda bemutatása

Óvodánk, a *Lurkó kuckó Központi Óvoda* 1981 májusában nyitotta meg kapuit a gyermekek és szülei előtt, az új óvoda a több évtizede működő régi óvoda helyére épült.

Elhelyezkedését tekintve óvodánk a város szívében van, így mindenhol jól megközelíthető, elérhető. Ugyanez fordítva is igaz, a közelség nekünk is előnyös, mert a város adta lehetőségeket – akár a rendezvényeket, programokat, sétákat tekintve, kihasználhatjuk annak érdekében, hogy gyermekeinket minél több, színes élményhez juttathassuk.

Intézményünk emeletes tömbházak között fekszik, sajnos meglehetősen kevés a zöld terület, ezért szakmai törekvéseink között kiemelt feladatunknak tekintjük a környezettudatos magatartásra, egészséges életmódra való nevelést. Óvodánk jelenleg 5 csoportjában 122 kisgyermek befogadására alkalmas, óvodapedagógusaink és dajkáink mindegyike szakképzett.

A nevelő munka 1992. óta vegyes életkorú csoportokban zajlik, amelyekben a gyakorlat során nagyon sok tapasztalatot szereztünk, de a hatékony gyermek megismerési technikák fejlesztését, a differenciálást, tehetséggondozást, a hátrányok kompenzálását ma is fontosnak tartjuk. A továbbképzések tervezése, az önképzés során is az előbbi szempontokat tartjuk szem előtt, hogy- amíg kompetenciánk engedi,- mi magunk is képesek legyünk a maximális segítséget megadni gyermekeinknek és a szülőknek.

Óvónőink többsége rendelkezik valamilyen kiegészítő szakkal, így van közöttünk általános fejlesztő pedagógus, környezeti nevelő, van, aki a drámapedagógia, a művészeti ágak (mese, tánc, népi kismesterségek), vagy akár a gyermekvédelem területén végzett továbbképzést, melyet hatékonyan alkalmazhatunk a még eredményesebb szakmai munka érdekében.

Szükség esetén külső segítség igénybevételére is van lehetőség, a Nevelési Tanácsadó szakemberei által helyben biztosítjuk a logopédiai foglalkozást az arra rászoruló gyermekeknek.

Igény esetén a gyermekek hittan foglalkozáson is részt vehetnek, megszervezzük az úszás, angol, néptánc, futballoktatást. Több évre visszanyúló hagyománya van az erdei óvodának, ezzel is elősegítve a gyermekek és a természet közötti kapcsolat elmélyítését, a környezettudatos magatartás kialakulását.

A módszertani képzésre mindig nagy gondot fordítottunk, pedagógusaink nyitottak a megújulásra, innovációra. Ennek szellemében csatlakoztunk 2009-

ben a kompetencia alapú nevelési program bevezetéséhez. Célunk, hogy a gyermeki egyéniség a sokoldalú tevékenységeken, tevékenykedtetésen keresztül kiteljesedjék, ezt játékos ismeretszerzéssel, közvetlen tapasztalásra épülő módszerekkel, sok mozgással, drámajátékkal segítjük, megalapozva, hangsúlyosabbá téve az élethosszig tartó tanulás képességét, annak fontosságát.

*„- Szükség van bizonyos szertartásokra is.
- Mi az, hogy szertartás? – kérdezte a kis herceg.
8. Attól lesz az egyik nap más, mint a másik,
az egyik óra különböző a másiktól.”*

/Antoine de Saint-Exupéry/

Hagyományaink, ünnepeink erősítik az óvodai nevelés céljainak elérését, illeszkednek óvodánk arculatához, megszépítik a hétköznapokat.

Hagyományos ünnepeink: Mikulás, Karácsony, Gyermeknap, melyeket óvodai szinten közösen, Farsang, Nőnap, Húsvét, Anyák napja, Nagyok búcsúzója-évváró, születésnapok, természeti ünnepeink

(állatok világnapja, víz világnapja, Föld napja, Madarak, fák napja)

csoporton belül ünnepelünk meg.

2001-től, mióta óvodánk a „Lurkó kuckó” nevet viseli, minden évben megrendezzük a „Lurkó kuckó” napokat, melyet

igyekszünk úgy megtölteni programokkal, hogy azokban kicsi és nagy, felnőtt és gyermek egyaránt megtalálhassa a közösen eltöltött idő örömét,

kellemes élményekkel, szép emlékekkel gazdagodjon.

Minden évben Nőnapkor, Anyák napján, Karácsonykor műsorral, ajándékkal köszöntjük fel az Idősek Otthonának lakóit, de ugyan így hosszú évek szép hagyomány az „Élő képeslap” – karácsonyi műsorral kedveskedünk a város Képviselőtestületének.

A nemzeti ünnepeket nem szervezzük külön, tekintettel az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaira, ugyanakkor fontosnak tartjuk a hazafiasságra, lokálpatriotizmusra való nevelést. Ezen alkalmakkor gondot fordítunk a csoportszoba ünnepi díszítésére, figyelemmel kísérjük az ünnepre készülő város változásait.

Lehetőséget adunk a szülőknek a közös kirándulásokkal, játszó délutánokkal arra, hogy jobban megismerhessék egymást, minket, mélyebben betekinthesse az óvodai életbe.

Szorgalmazzuk a fogadóórákon, szülői értekezleteken, közös programokon való

minél szélesebb körű részvételt, a közös cél elérése érdekében szükség van a hatékony együttműködésre, hiszen mindenek középpontjában a GYERMEK áll.

Szülőknek, pedagógusnak együtt kell dolgoznia

azon, hogy ha

gyermekünk egykor visszagondolnak, óvodás éveikre azt mondhassák, hogy igazi „kuckójuk” volt ez az óvoda, ahol boldog „lurkókként” élhették át a mindennapi csodákat- a mi közreműködésünkkel.

5. Az Inotai Cseperedő Óvoda és Bölcsőde bemutatása

A városközponttól kb. 1,5 km-re, családi környezetben helyezkedik el intézményünk.

Két vegyes életkorú (részben osztott) csoporttal működik, férőhelyeink száma 50 fő.

2007 szeptemberétől az épület alsó szintjén *bölcsődei csoportot* nyitottunk 12 férőhellyel. A 2. életévüket betöltött gyermekek ellátását tudjuk biztosítani.

A kétszintes épület többszöri átalakítás után vált alkalmassá a gyermekek megfelelő elhelyezésére. Az emeleten működik az óvoda 2 csoportszobával, a földszinten pedig a bölcsőde helyiségei találhatók.

Az utóbbi évek felújításai eredményeképpen étellift és fedett terasz teszi még komfortosabbá intézményünket. Sokat javultak tárgyi feltételeink is, a bútorzat nagy része kicserélődött, új székek, asztalok, fektető ágyak és galéria van mindegyik csoportszobában. A tálalókonyhák is új berendezést kaptak. A nagy füves udvarunkon többféle mozgásfejlesztő játék: hinta, homokozó, babaház, mászóka... teszi élménydúsabbá a szabadban eltöltött időt.

Óvodánk arculata:

Felméréseink szerint a szülők körében előfordul a munkanélküliség, ill. sokan a környező városokban 3 műszakban dolgoznak. Ez a leépült iparnak, a megszűnő munkahelyeknek köszönhető. A családok többsége szociálisan nehéz helyzetbe került. A fiatal családok egy része a szülőkkel együtt él, egymást segítve, támogatva próbálják leküzdeni az anyagi nehézségeket. A felsorolt körülményekből adódnak a következők:

- A gyerekek egy része nehezen vagy egyáltalán nem jut el családjával kulturális eseményre (színház, könyvtár, kiállítás...)
- A családok kevés időt tudnak fordítani a gyermekeik megfelelő nevelését szolgáló közös együttlétekre, tevékenységekre, programokra.

Ennek ismeretében természetesnek vesszük, hogy ezek a feladatok szinte teljes egészében az óvodánkra hárulnak.

Gyermekeink nagyon szeretnek óvodába járni, jól érzik magukat a közösségben. Erősségünk a családi légkör; a gyermekek ismerik az összes felnőttet és társaikat. Minden felnőtt szeretettel vesz körül valamennyi gyermeket. Olyan környezetet teremtünk, ahol a gyermek biztonságban érzi magát, személyiségét szeretet, tisztelet, bizalom, elfogadás veszi körül, minden az „ő” érdekében történik, és a javát szolgálja.

A szülőkkel való kapcsolattartásunkra a nyitottság, elfogadás, segítség jellemző, ebben óvodánk a kezdeményező. A kapcsolattartás minden formájában arra törekszünk, hogy az együttnevelés valósuljon meg.

A település jellegéből adódóan szinte minden gyermek családját ismerjük. Tapintattal kezeljük a gyermek fejlődésével kapcsolatos információkat, megbeszéljük az esetlegesen felmerült problémákat. (Családlátogatás, fogadóóra, szülői értekezletek...)

Gyermeket nevelni csak a családdal együttműködve lehet igazán hatékonyan. Ezért is tartjuk fontosnak, hogy a szülők betekintést nyerjenek óvodánk életébe.

Hagyományok tisztelete:

Óvodánkban fontos szerepet kapnak a hagyományok, gondolunk itt az intézményünk által teremtett, illetve a népi hagyományokra. Mindezek együtt olyan élményekhez juttatják a gyermeket, amelyek megalapozhatják az éntudatát, és megmutatnak neki egy derűs életérzést.

Az évek folyamán már hagyománnyá vált programjaink, amelyeken a szülők is részt vesznek:

- „Márton napi” lámpás menet, ahol elbúcsúztatjuk az őszt

- Őszi-tavaszi Családi nap

- „Szeretet ünnep” a Faluházban

- Farsang a Faluházban

- Idősek köszöntése

- Kulturális bemutató az Inotai

Általános Iskolával és az Iciri-piciri Óvodával közösen a Faluházban

- Nagyik napja, amikor a nagyszülők eltölthetnek egy kellemes délelőttöt az unokájukkal az óvodában

- Nyílt napok a nagycsoportban, melynek során megismerhetik a szülők a gyermekek tevékenységeit

- Tavaszi udvari nagytakarítás, (virágok ültetése)

- Anyák napja

- Évzáró

- Búcsúztató, elkészönünk az iskolába indulóktól

- „Szülős” kirándulás a nevelési év végén
Mindent elkövetünk, hogy az óvodánkba járó gyermek képességeinek, készségeinek fejlődését elősegítsük. Kiváló fejlesztő játékaik vannak. Fejlesztőpedagógiát végzett pedagógusunk, valamint logopédus is segít a rászoruló gyerekeknek.

Sokféle és változatos tevékenységekkel, közösen átélt élményekkel segítjük az értelmi nevelést és az összetartozás érzésének kialakulását.

Egy kis ízelítő a hétköznapi programokból: lovaglás az óvoda udvarán, úszásoktatás, színházi előadások az intézményben, népi játékok...

Igyekszünk az értelmi neveléshez kapcsolódóan minél több tapasztalatot biztosítani a gyerekeknek, így jártunk már a piacon, könyvtárban, vasútállomáson, tűzoltóságon, mentőállomáson, pékségben, étteremben, cukrászdában és még számos más helyen.

Véleményünk szerint a minél változatosabb élethelyzetek, élmények, ismeretszerzési lehetőségek, megtapasztalások kedvezően befolyásolják az értelmi, szociális képességek fejlődését.

Kapcsolatunk az iskolával:

Hagyományosan jó kapcsolatot ápolunk a körzeti általános iskolával. Az iskolai életre való alkalmasság kialakulása az óvodáskorú gyermekek életében egy hosszú folyamat. Nekünk, óvónőknek a feladatunk, hogy ezt az „érést” elősegítsük, az átmenetet óvoda és iskola között gördülékennyé tegyük. Ennek megfelelően óvodánkban az értelmi nevelés egyrészt spontán, másrészt a nevelési célok érdekében tudatosan és sajátosan szervezett tevékenység.

Az óvónők összehangoltan, egymás munkájára „építkezve” dolgoznak. Az óvodai nevelés valamennyi területe összefügg egymással, tudatos tervezőmunkával törekszünk arra, hogy a tevékenységeket komplex formában tervezzük és valósítsuk meg. Ez tükröződik a heti rendünkben. Nagy hangsúlyt fektetünk környezetünk megismerésére, ez adja meg a hét „alaphangulatát”.

Vendégeink voltak a székesfehérvári vadmadárkórház lakói és orvosa. Ehhez kapcsolódnak a versek, mesék, közös élményszerző kirándulások, séták, különböző ábrázoló tevékenységek, szituációs játékok.

A nyílt napok keretében pedig a szülők is betekintést nyerhetnek ebbe a munkába.

Az iskolába menő gyerekekkel minden

évben meglátogatjuk az első osztályosokat, részt veszünk egy-egy tanórán. A szülők és a tanítók is megerősítenek bennünket abban, hogy „jó úton” járunk, gyermekeink képesek az önálló feladatvégzésre, együttműködnek társaikkal és a felnőttekkel, megállják helyüket az iskolában.

Képek az ovi suliból:

Bölcsődénk:

A bölcsődébe hozzánk járó gyermekek, szülők időközben megismerkednek az óvodával, látják nyitottságunkat és már a kicsik is részt vesznek programjainkban (pl. farsang, családi nap). Szívesen nálunk maradnak az óvodás éveken is.

Úgy érzem, közösségünk összeforrt, egymást segítő csapattá vált, akikben tudatosult a minőségi munka jelentősége, és felelősségteljesen, lelkiismeretesen igyekszünk végezni a munkánkat. Vannak hosszú és rövid távú elképzeléseink: (tornaszoba, fejlesztőszoba a tetőtérben, az udvari játékpark folyamatos frissítése, a bútorzat cseréje, fejlesztő játékok vásárlása...).

2011 decemberétől él intézményünk alapítványa, amely segít, hogy terveink megvalósulhassanak. Nem zárkózunk el az új dolgoktól, ha azok ésszerűek és a gyermekek javát szolgálhatják. Szeretünk tanulni, megújulni.

9. Szivárvány Tagóvoda és Bölcsőde bemutatása

Szivárvány Tagóvoda és Bölcsődénk 1967-ben került átadásra. A lakótelepi, pavilonrendszerű, akkori 4 csoportos óvoda egyre bővült, de az 1990-es évek végétől a folyamatos átszervezéseket követően jelenleg 6 óvodai és 1 bölcsődei csoporttal működik.

Az engedélyezett férőhely 150 óvodás és 12 bölcsődés korú (24-36 hó) gyermek nevelését – gondozását teszi lehetővé.

A nevelőtestület sok éves szakmai tapasztalattal, folyamatos önképzéssel, továbbképzéssel igyekszik megfelelni a szülői és társadalmi elvárásoknak.

Tagóvodánk óvodapedagógusai a törvényi előírásoknak megfelelő szakmai képzettséggel rendelkeznek, emellett környezeti nevelők, fejlesztőpedagógus, drámajáték-vezető tevékenységük fokozottan segíti a gyermekek fejlődését-fejlesztését.

Az eredményességet segíti a nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája is.

A partneri igények iránt nyitottak vagyunk, de programjainkat, tevékenységünk egészét a szakmaiság és a gyermekek mindenekfelett álló érdeke határozza meg. Hagyományaink, melyek tagóvodai szintűek: kirándulások, sportnapok, erdei óvoda, gyermeknapi rendezvények, anyák napja, jubileumi gála műsorok, mesemondó, ill. rajzversenyen való részvétel. Szülői igények alapján: ovi foci, táncház, játékos angol szervezése, úszás, szakemberek vezetésével.

Tagóvodánk névválasztásával tudjuk leghűbben szemléltetni sajátos arculatunkat. A szivárvány képzelete magában hordozza:

a gyermeki és felnőtt egyéniségek sokszínűségét,
a mindennapokból való felemelkedést,
a fejlődést, a változatosságot, az esztétikumot.

A gyermekek többsége panelkörnyezetből érkezik tagóvodánkba, így az alapfunkciókon túl fokozott hangsúlyt kap a gyermekek mentálhigiénés nevelése, az egészséges életvitel, a környezettel való harmonikus együttélés szokásrendszerének alakítása is. Mindezek figyelembevételével valljuk, hogy a nevelésnek nem az egyéni különbségek eltörlésére kell törekednie, hanem ellenkezőleg: tiszteletben kell tartania a gyermek egyéniségét, egyéni fejlődési ütemét, segítenie kell önkifejezését, személyiségének természetes fejlődését.

A nevelésnek van egy „szemberohanásos”, de van egy sokkal humánusabb, „átkarolásos” útja. Ez utóbbit tartjuk célravezetőbbnek. Bizalmat,

együttérzést és segítőkészséget sugározni az esendő, kiszolgáltatott gyermek irányába.

Nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy a testi-szociális és értelmi területeken egyaránt kibontakozhassanak a gyermekek egyéni képességei.

Szeretetteljes, derűs légkörben, megfelelő óvónői modell- és mintanyújtással gondoskodunk a gyermekek érzelmi biztonságáról, testi-lelki komfortérzetéről.

Tevékeny, gazdag óvodai életet teremtünk, melyben nélkülözhetetlen és mással nem helyettesíthető elem a játék.

1990 szeptembere óta – a számtalan nevelési lehetőséget és pedagógiai hatékonyságot magában rejtő – vegyes életkorú csoportokat szervezzük, mely bebizonyította az eltelt évek során:

Szívárvány kupa

során:

- Az osztatlan gyermekcsoport sokkal inkább hasonlít a család összetételére,
- A legjobban nevelő, harmonikus családban sem tudja megélni a gyermek a kortárs kapcsolatok nyújtotta szocializációs viszonyokat, helyzeteket úgy – különösen akkor, ha testvére sincs – amit a vegyes életkorú csoportokban.
- Speciálisan kiegészítő funkciónk a gyermekek számára máshol kevésbé pótolható közösségi élmény nyújtása, miközben észrevétlenül készítjük őket az együttműködésre, a toleranciára, az önérvényesítés és a társakhoz való alkalmazkodás gyakorlására.

Meggyőződésünk, hogy óvónóként úgy kell élnünk a gyermekek között, mintha egy nagycsaládot kormányoznánk, miközben valljuk, hogy az óvoda a családi nevelés kiegészítője.

Apák napja

A szülők jogait maximálisan tiszteletben tartjuk. A rendszeres kapcsolattartás a gyermeknevelés sikerét, az egyéniségek kibontakoztatását szolgálja. Bízunk a spontán fejlődésben, de tervszerűen, egyénre szabottan, tudatosan, szervezeten elősegítjük azt.

Napirendünk folyamatos, az időkeretek rugalmasak. Ünnepeink, hagyományaink ápolásával igyekszünk megszépíteni hétköznapjainkat.

Miért éppen a Szivárvány Tagóvodát válassza a Kedves Szülő a gyermeke számára?

A szivárvány hídján érezze jól magát a gyermek: haladjon lépcsőről lépésre, színről színre, szárnyalhasson, ha akar, megpihenjen, bújhasson át alatta, legmagasabb pontjáról érinthesse a számunkra láthatatlant is. Csússzon le rajta, de érezze a biztonságot nyújtó, óvó-védő szülői és óvónői kéz átkaroló ívét is.

Mint ahogy a szivárvány színei sem tudnak egymás nélkül létezni, érvényesülni, mi is a közös munkára, egymás célkitűzéseinek tiszteletben tartására fektetjük a fő hangsúlyt pedagógiai munkánk komplexitásában.

Gyermekcsoportjaink nevelési és fejlesztési programjában nagyfokú pedagógiai önállóság érvényesülhet, hiszen a nevelés és tanulás módszereit minden óvodapedagógus az egyéniségének megfelelően, a gyermekcsoporthoz igazodva, legjobb tudása szerint választja: ezáltal lehetőséget ad a különböző családi háttérrel, adottságokkal, képességekkel rendelkező gyermekeknek a közösségbe való beilleszkedésre, a megfelelő ütemű fejlődésre, az önmegvalósításra. Teszi ezt azért, hogy nem rendeli alá egyik nevelési területet sem a másoknak, mert vallja, hogy anyanyelvén keresztül, a játék és mozgás éltető elemét maximálisan kihasználva, komplexitást, integrálást megvalósítva a 3-7 éves gyermekek megfelelő személyiségfejlesztéséhez minden egyes részterület ugyanolyan fontosságú. Emellett gyermekcsoportonként más-más területtel kiemelten foglalkoznak óvónőink: Pl környezeti nevelés, néphagyomány ápolása, preventív mozgásfejlesztés, nevelés játékkal-mesével, zenei nevelés...

Fejlesztő pedagógus segíti a gyermekeket csoporton kívüli fejlesztéssel is.

Kreativitás szakmai munkaközösség működik tagóvodánkban, mely szülők-gyerekek részvételével, munkadélutánok szervezésével is színesíti mindennapjainkat.

különböző rendezvényeken – tevékenységekben való részvételt is.

Környezeti nevelőink által még jobban kitágult a világ, pl., „Madárbarát óvoda lettünk, keressük a „zöld óvoda” felé vezető utat...

Alapítványunk a „2000 óvodai gyermekekért alapítvány” segíti a

A 2007.óta működő bölcsődei csoportunk kis családi közösségből, a két gondozónő lelkiismeretes gyermeknevelését követően érkeznek óvodai csoportjainkba a gyermekek.

Bízunk abban, hogy a nálunk eltöltött idő kellemes élmény marad gyermeknek, szülőnek, alkalmazottaknak egyaránt.

A gyermekszem virág, csillag, oltalom
Csupa játék, csupa mosoly, izgalom.
A gyermekszem: tágvilág és kikelet,
Ha reád néz, földeríti szívedet.
A gyermekszem: ablak, forrás, dombtető
Erdőzúgás tisztította levegő.
A gyermekszem: a legfurcsább hatalom,
Próbáld ki csak másokon vagy magadon,
Mert, amikor a gyermekszem kérve kér
Abba minden vágy és csoda belefér.
A gyermekszem szirmát nyitó kék virág,
Tőle fordul szebbre, jobbra a világ.
A gyermekszem: fényesség és bizalom,
Vezéreljen téged is ez az utadon.
(Szűcs Imre)

7. Az Iciri-piciri Óvoda bemutatása

A városközponttól mintegy 3 kilométerre a Készenléti lakótelep központjában helyezkedik el.

Az intézmény 1 vegyes életkorú gyermekcsoporttal működik, 2 fő szakképzett óvodapedagógussal, a nevelőmunkát 2 dajka segíti.

A 25 fős gyermeklétszámhoz 2 terem áll rendelkezésre, ebből az egyik tornaszobaként használjuk. Az intézményhez tartozik többfunkciós udvarrész is. Van tágas, árnyékos homokozóval, valamint fejlesztő játékokkal felszerelt, illetve egy nagyobb, szabad mozgást is kielégítő játékterület.

Az óvoda sajátos arculatát nagymértékben meghatározza az a természeti környezet, ahol maga az épület elhelyezkedik. A szülők jelentős többsége munkanélkülivé vált, alkalmi munkákból él. A családok jelentős része került szociálisan hátrányos helyzetbe. Ezen meghatározó sajátosságok következményei, hogy:

- a gyermekek nagy része nem tud közel kerülni az igényesebb kultúra forrásaihoz,
- a családok rendkívül kevés időt tudnak fordítani a közös együttlétre,
- az óvoda gyakran az egyetlen színtere az élmény és ismeretszerző lehetőségeknek.

A kis létszám miatt óvodánk légköre családias. Mindenki jól ismeri a másikat, a felnőttek szeretettel veszik körül valamennyi gyermeket. A mi gyermekeink rendkívüli mozgásigényűek, éppen ezért igen gyakran a mindennapos és a vegyes csoportos testnevelés foglalkozás is a helyi környezet adta erdei területen, tisztáson zajlik.

Óvodai nevelésünk egészét áthatja a hagyományörzés.

- Igyekszünk az évszakokhoz, ünnepekhez kötődő népszokásokon keresztül megvalósítani a környezet megismerését. Bővítettük ezt a kört az erdei óvoda táborozásának látogatásával, valamint a családi közös programokkal, kirándulásokkal. Környezeti nevelésünk fontos eleme a séta a természetben, szabad mozgás a friss levegőn, az ismeretek közvetlen „felfedező” tapasztalás útján való megszerzése. Remek lehetőséget nyújt a közeli erdő és a Baglyas szőlőhegy, az állatok, növények, kerti munkálatok megismerésére, kipróbálására, megtapasztalására.

- Másik kiemelten fontos terület az anyanyelvi nevelés, ill. a népmesék, népi mondókák, a népköltészet megismertetése, azaz a népszokások, a hozzájuk kötődő mondókák, rigmusok, dalok, táncok kerülnek előtérbe.

Zenei nevelésünk gerincét, fő vonalát a népi gyermekjáték dalok, a népdalok adják, és e köré építjük a fejlesztés egyéb elemeit.

- Az óvodai „élet” nevelésében nagy szerepet kap a mozgásos játékok és a komplexitás. A mi gyermekeink mozgáskoordinációja, mozgáskultúrája megfelelően fejlett, mert rengeteg lehetőség kínálkozik a sokféle mozgás begyakorlására: hegy, völgy, kerékpárút, görkorcsolya, gördeszka, játszótér, sportpálya, szánkópálya áll a mozogni vágyó gyermekek rendelkezésére.

A csoport programjai:

A jeles napokhoz kötődő ünnepeink, ill. egyéb programjaink.

Hagyományos ünnepeink: mikulás, karácsony, farsang, húsvét, gyermeknap, anyák napja, nagymamák és apák napja, búcsúzó (az iskolába indulóktól elköszönünk), születésnapok.

Természet ünnepei: állatok napja (kirándulás szervezése a veszprémi állatkertbe, vagy állatsimogatóba), víz világnapja, Föld napja, madarak és fák napja.

Kulturális programjaink: bábszínházi előadások megtekintése.

Egyéb programok: diószüret (Baglyasban), makkszedés, látogatás a közeli kertekbe, erdőszélre, látogatás a kenyérgyárba, kirándulás Tésre, látogatás a vasútállomásra, erdei ovi, szülői kirándulás.

Miért érdemes ide írni a gyermekeket? Az Iciri-piciri Óvodának a városi óvodákkal szembeni előnye a „zöld” óvoda: az erdő, környezet adta övezet, amelyet a természet ünnepein keresztül a hagyományos és egyéb programokat érintve a mozgás, mozgások játékok, a néphagyományok ápolása valamennyi területhez kapcsolódóan kiemelten szerepet kap a gyermekek értelmi-érzelmi fejlődésében, fejlesztésében.

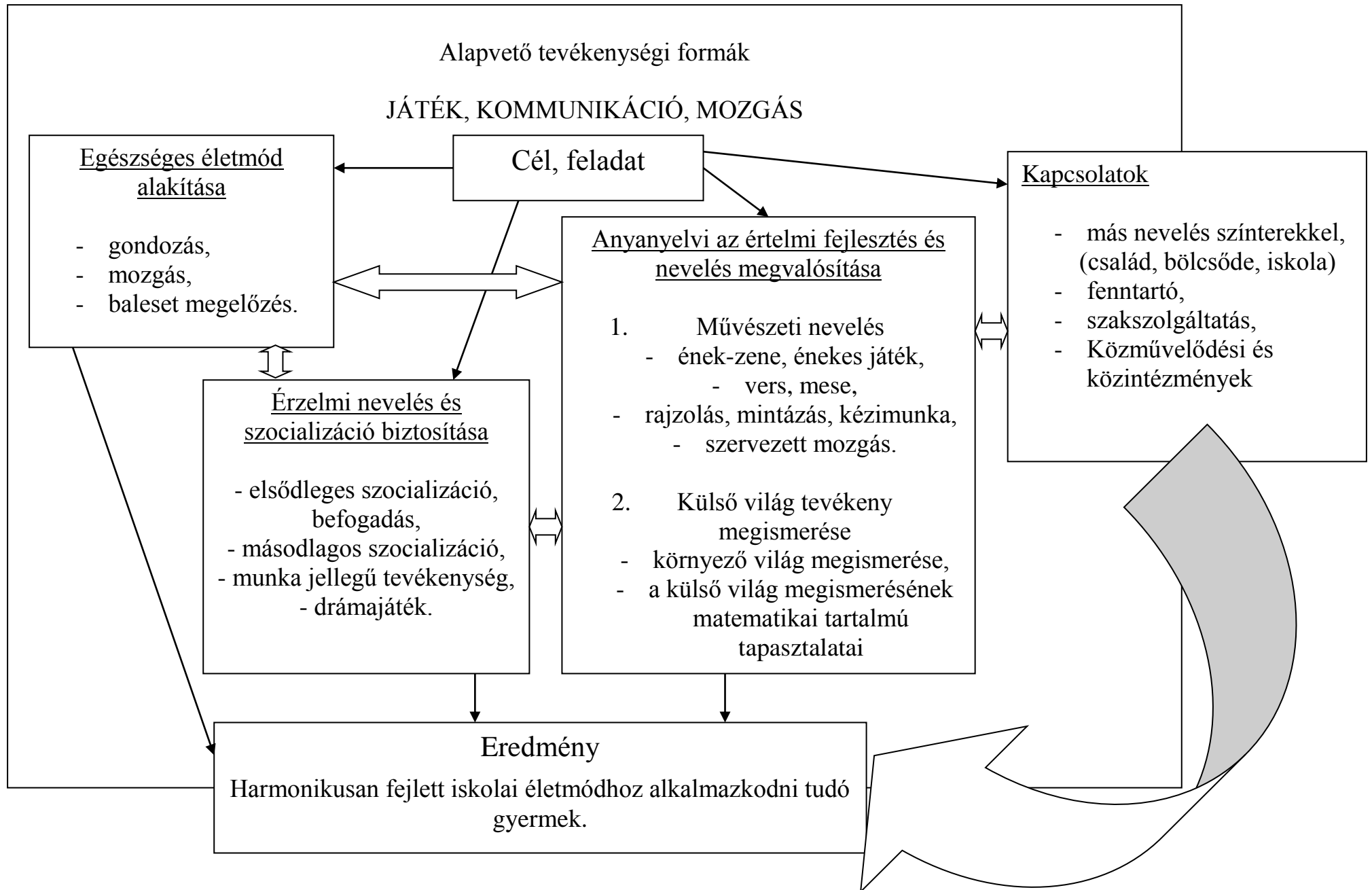

III. FEJEZET

ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

Nevelési rendszerünk modellje

IV.FEJEZET

AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, ÉS ALAPELVEI

10. Cél:

- A (2,5) 3- 7 éves gyermekek egészséges, harmonikus sokoldalú, személyiségfejlesztése, a testi, szociális- és az értelmi érettség kialakítása.
- A potenciális tanulási zavarok megelőzése az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütemek figyelembevételével, a nevelési feltételek sajátos megszervezésével.
- Alkalmas legyen az iskolai életbe való beilleszkedésre, helytállásra.

Nevelési programunk összeállításakor:

- építettünk az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára, mely figyelembe veszi a hazai óvodai neveléstörténet értékeit, nemzeti sajátosságait, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeit, a magyar óvodai nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatát, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok, valamint a gyermekeket megillető jogok biztosítását.

11. Alapelvek:

- A pedagógus-etika betartása, a nevelő modell-szerepe.
- A gyermek emberi méltóságának, alapvető jogainak biztosítása az óvodai nevelés teljes eszközrendszerével.
- A gyermeki szükséglet kielégítése.
- A gyermek egyéniségének tiszteletben tartása.
- Az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkör megteremtése, a gyermek jó közérzetének biztosítása.
- Építeni a gyermek spontaneitására, érzelmi-, belső motivációjára.
- A fejlesztés a gyermek érési folyamatához igazított, az életkori sajátosságaihoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség-tartalmak közvetítése, az optimális eszközökkel történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő, szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításához, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi

környezetet biztosít.

- Az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos-következetes fejlesztés, amely a (2,5) 3-7 éves kor alapvető sajátosságaira – az érzelmi biztonság alapszükségletére, az érzelemvezérelt megismerésre és az élmény fonalán haladó gondolkodásra – épít.
- A fejlesztés – a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenység, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékokra – az óvoda egész-napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolható legyen.

V. FEJEZET

*NEVELÉSÜNK FELADATA A SZEMÉLYISÉG-
FEJLESZTÉS TERÜLETÉN*

Feladat:

- A *harmonikus személyiségfejlesztés*: az interperszonális kapcsolatok új formáinak alakításával – az óvodapedagógus modellhatása révén -, a kapcsolat érzelmi igényének és a kapcsolatfelvétel képességének folyamatos fejlesztésével – a gyermek érzelmi biztonságának megteremtése.
- Az egészséges életmód alakítása.
- Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása.
- Az anyanyelvi fejlesztés, nevelés megvalósítása.
- Az *énkép – önismeret – önértékelés* fejlesztése a gyermek természetes megnyilvánulásaira és teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések által.
- *Új attitűdök, értékek, normák* kialakítása a társas együttélés és az önérvényesítés szabályainak megismertetésével, gyakoroltatásával:
  - egymásra figyelés, együttérzés, egymáshoz való alkalmazkodás, egymás segítése;
  - a nevelési helyzetekben az összpontosításra, erőfeszítésre való képesség, a jó megoldásra ösztönző belső motiváció, a jól elvégzett feladat utáni megelégedettség érzése;
  - az érzelmi átélés, az érzelmek felismerése, a szélsőséges érzelmi megnyilvánulásaikon való uralkodás képességének kibontakoztatása.
- Az *erkölcsi értékek* alakítása a szociális erkölcsi normák felfogásán, beépülésén keresztül:
  - a jó – rossz felismerése,
  - őszinteség, igazmondás, igazságosság,
  - felelősségvállalás,
  - a gyengébb védelme, segítése,
  - másság elfogadása.
- Az *értelmi képességek* fejlesztése az óvodai nevelési módszerek segítségével a spontán szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, célirányos bővítése – fejlesztve a megismerő – kognitív képességeket:
  - egyre pontosabb valóság-hű észlelés,
  - szándékos figyelem, figyelemösszpontosításra való képesség,
  - valósághoz közelítő képzeleti működés, reprodukív emlékezet,
  - problémamegoldó, kreatív gondolkodás, alakuló fogalmi gondolkodás.

- A *tanulási képességeket* meghatározó funkciók fejlesztése:
  - mozgás, finommotorika
  - testséma
  - differenciált észlelés
  - verbális képesség
  - emlékezet
  - térérzékelés
  - figyelemkoncentráció
  - feladattudat, feladattartás
  - monotónia tűrés
  - akarat.

- A *potenciális tanulási zavarok kiszűrése, megelőzése* (a Nevelési Tanácsadó szakmai irányításával).
  - A fejlesztési feladatok differenciált tervezése a felvett anamnézis alapján.
  - A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekció (fejlettségmérő lap).
  - Folyamatos felkészülés a speciális képességek támogatásához.
  - Rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel, rendszeres tájékoztatás a gyermekkel kapcsolatos fontos információkról, a gyermek fejlődéséről, aktuális fejlettségi állapotáról.
  - Felhívni a szülők figyelmét gyermekük kiemelkedő képességére.
  - A csoportban dolgozó óvodapedagógusok tervező munkájának, e munka gyakorlati megvalósításának, az eszközök, módszerek alkalmazásának összehangolása.

- A *testi képességek* fejlesztése az egészséges életvitel kialakításával, a mozgáskedv megőrzésével, új mozgásformák tanításával, rendszeres, célirányos mozgásfeladatok gyakoroltatásával.

VI. FEJEZET

A NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

1. Egészséges életmód alakítása

A szervezet egészséges fejlődésének elősegítése

Cél:

Fizikailag jól fejlett, testileg-lelkileg egészséges gyermekek nevelése.

Feladat:

- Az egészséges és biztonságos környezet kialakítása:
  - az óvoda udvara
  - az óvoda helyiségei.
- A gyermekek testi épségének védelme, baleset-megelőzés érdekében.
- Önmaguk és társaik testi épségének megóvására nevelés.
- Prevenációs, korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakember bevonásával, valamint a szülők és az óvodapedagógusok együttműködésével.
- Az egészség kisebb eltéréseinek megelőzése és korrekciója.
  - Az anamnézis-felvétel során felderített betegségek regisztrálása, folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermek fiziológias szükségletének kielégítése.
- Rendszeres kapcsolat a védőnővel.
- A gyermekek alvásszükségleteinek kielégítése:
  - A szülők figyelmének felhívása a gyermekotthoni, éjszakai alvásigényének kielégítésére.
  - Alvás előtt és alatt a csoportszobában az időjárásnak megfelelő szellőztetés biztosítása.
  - A zavaró belső- és külső ingerek megszüntetésével a nyugalom, a kellemes közérzet megteremtése (egyéni alvásszükséglet, megfelelő ruhanemű, kellő ágytávolság, mese, altató, stb.)

12.1. Gondozás

Cél: A gyermek olyan szükségleteinek kielégítése, amely elősegíti, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzésének védelméhez, óvásához, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához, testi, lelki, szociális fejlődéséhez, - megteremtve a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

Feladatok:

a) A helyes életritmus kialakítása terén:

Megszokott időben, rendszeresen végzett tevékenységekkel pozitív hatást gyakorolni a gyermek életfolyamataira, elősegíteni az egészséges testi- és lelki fejlődést.

- Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása rugalmas időkerettel meghatározott napirenddel.
- A helyes életritmus kialakítása az óvónő feladata – a dajka aktív közreműködésével, szülők bevonásával.
- Folyamatos odafigyeléssel a gyermek komfortérzetének biztosítása, elősegítése.
- Kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben örömmel végzett tevékenységek szervezése, melyben bensőséges felnőtt-gyermek (óvónő-gyermek, dajka-gyermek) kapcsolat alakul ki.
- Az önkiszolgáló tevékenységek (étkezés, testápolás, öltözködés, önkiszolgálás) végzése során a többszöri gyakorlás lehetőségének megteremtése.
- A tevékenységek végzése közben tudatos, pontos verbális megerősítés.

b) A helyes táplálkozási szokások kialakítása terén:

A játék, a mozgás és egyéb tevékenység által elfogyasztott energiák pótlása és a növekedéssel és a fejlődéssel járó szükségletek megsegítése. Az óvodában napi háromszori étkezéssel /kellő összetételben és elosztásban kapják meg napi tápanyagszükségletük 65-70%-át!/

- Az ételt előállító szolgáltatóhoz eljuttatott vélemények segítenek abban, hogy az étrend és az ételek minősége a gyermekek szükségleteit kielégítsék!
- Az étkezés megszervezése a kulturált étkezési szokások megtartásával, derűs légkörben.
- Az önálló étkezés, az önkiszolgálás szokásainak kialakítása a fokozatosság és a tapintatosság elvének figyelembevételével.
- Folyadék (víz) biztosítása az egész nap folyamán.
- A táplálkozás feltételes reflexeinek kialakulása érdekében az étkezések azonos időpontban való lebonyolítása.
- Tálalásnál a gyermekek egyéni igényeinek figyelembevétele.
- Új ízek megkedveltetése – modellt nyújtva a családoknak a korszerű táplálkozás kialakításához.

Sikerkritérium:

1. Finom motorikai fejlettségük módot nyújt az étkezés eszközeinek biztos fogására, mozgatására (szem- kéz koordináció: kés, villa együttes használata, stb.).
2. Térpercepciójuk fejlettsége elegendő alapot ad a terítési irányok betartására.
3. Verbális szókincsük gyarapodik az ételek ízének felismerésével, azok megnevezésével, és a terítékek, eszközök térbeli helyének megnevezésével.

c) Testápolás terén:

A gyerekek egészségének védelme, testük, ruházatuk gondozása, tisztaság iránti igényük alakítása.

- A testápolási műveletek során a felnőtt és a gyermek közötti bensőséges kapcsolat elmélyítése.
- A gyermek jelezze egyéni szükségleteit.
- A felnőttel való együttműködés során kialakítani a gyermekben az önálló testápolás iránti igényt.
- A haj ápolása szükség szerinti, napi többszöri átfésüléssel /tisztaságának rendszeres ellenőrzése/.
- A körömkefe használatának megtanítása, gyakoroltatása.
- A helyes szájápolás megtanítása, gyakoroltatása.
- Az orr, a fülkagyló és a garat védelme érdekében felhívjuk a gyermekek figyelmét a balesetvédelmi szabályokra.

- Segítünk a gyermekeknek a helyes orrfúvás és zsebkendőhasználat elsajátításában.
- A szokásrenddel lehetővé tesszük, hogy a gyermek szükségleteit bármikor, intim körülmények között végezhesse el.

Sikerkritérium:

1. Finommotorikai fejlettségük alkalmassá teszi őket a tisztálkodási eszközök biztos fogására, használatára.
2. A már hallott instrukciók alapján képesek a testápolással kapcsolatos feladatokat elvégezni, önmagukon ellenőrizni és javítani.
3. Térpercepciójuk fejlettsége segíti őket a tisztálkodási műveletek technikájának biztos alkalmazásában.
4. Testséma-fogalmuk egyre bővül (pl. kézfej, fülkagyló, stb.).
5. A zsebkendőt önállóan használják, helyesen fűjják az orrukat.

d) Öltözködés terén:

Az egészségvédelem érdekében védekezés az időjárás változásai ellen, egyúttal fejlesztve a gyermek önállóságát, esztétikus megjelenését.

- Elfogadtatni a szülőkkel, hogy gyermekeik számára praktikus, önállóságukkal és az óvodai élettel összhangban lévő öltözéket biztosítsanak.
- A gyermekek ruházatát a csoportszobában és a szabadban egyaránt egészségi állapotukhoz és edzettségükhöz igazítjuk.
- A hőmérsékleti változások ellensúlyozására többretegű öltözködés biztosítása.
- A szülők figyelmének ráirányítása az egészségtelen lábbelik használatának káros hatásaira.

e) Pihenés terén:

A zavaró belső- és külső ingerek megszüntetésével a nyugalom, a kellemes közérzet megteremtése (egyéni alvásszükséglet, megfelelő ruhanemű, kellő ágytávolság, mese, stb.).

Sikerkritérium:

1. Testséma fejlettségük alkalmassá teszi őket az önálló öltözködésre (testrészek biztos ismerete).

2. A szem- kéz koordináció fejlettsége a húzózár, patent, cipőfűző önálló kezelésére, és a ruhadarabok esztétikus összehajtására is elegendő alapot ad.
3. Térpercepciójuk olyan fokon fejlett, hogy felismerik a ruhadarabok elejét, hátulját, azokat ki is tudják fordítani.
4. Verbális szókincsük gyarapodik a különböző ruhadarabok, öltözködéssel kapcsolatos irányok pontos megnevezésével.

f) Betegségmegelőzés terén:

A higiénés szabályok betartása:

- a környezet tisztántartása,
- szükség szerinti fertőtlenítés,
- gyakori kézmosás,
- folyamatos levegőcsere,
- a megfelelő páratartalom biztosítása

2.Egészségnevelési feladatok

Célunk, hogy minden tevékenységünk a gyermekek egészséges testi, lelki komfortérzetét, harmóniáját és szociális fejlődését szolgálja.

Kapcsolódó feladataink:

- Az egészség megvédésére, megőrzésére, visszaszerzésére vonatkozó ismeretek szemléletesen megfogalmazott átadása. Személyes példamutatással, segítségnyújtással gyakorlással egészségvédő nevelés megvalósítása;
- Prevenció a gyermekek és a szülők közreműködésével, bevonásával. A megelőzés a családban kezdődik. A szülők értékrendje, az általuk nyújtott minta megléte vagy hiánya alapvetően befolyásolja eredményességünket;
- A változó természeti és kulturális feltételekhez alkalmazkodó viselkedés;
- Az emberi kapcsolatok tiszteletben tartása, udvarias (segítő) viselkedés;
- Napirend, együttműködési program elfogadása és sikerében való részvétel;
- Saját betegség esetén a betegviselkedés elfogadása.

Tevékenységeink:

- A családok szociális helyzetének feltérképezése. A feltárt problémák helyreállítása érdekében családgondozás. Családsegítő szolgálat felé irányítás a komplex segítségnyújtás jegyében: a családok anyagi helyzetének javítása, megerősítése érdekében (adósságkezelési tanácsadás, munkavállalás elősegítése, jogi tanácsadás, pszichológiai segítségnyújtás),
- A gyors és hatékony beavatkozást segítő, a bántalmazó, elhanyagoló, veszélyeztető családi háttér észlelése esetén azonnali jelzés küldése a Gyermekjóléti Szolgálatnak, majd folyamatos párbeszéd. A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fokozott bevonása óvodán belüli és óvodán kívüli lehetőségekbe. (kezdemenyezések, foglalkozások, mentálhigiénés szakkör, a kulturális intézmények ingyenes programjai: játszóházak, vetélkedők stb.)
- A bűnmegelőzés és a gyermekek biztonsága érdekében kiemelkedően fontos az óvodapedagógus és a szülő bizalmon alapuló, feltáró jellegű kontaktusa. Ezáltal a gyermeket érintő problémák, esetleges bántalmazások, veszélyeztetés felszínre kerülnek. A gyermek-és ifjúságvédelmi felelős koordináló szerepe a probléma megoldásában, a konfliktuskezelésben és a Gyermekjóléti Szolgálattal valamint a Gyámhivatallal való kapcsolattartásban.

2.a) Pszicho-higiénés egészségvédelem:

Nagyon fontos feladat, hiszen a lelki eredetű problémák negatívan hatnak a fizikai állapotra.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tartózkodás a gyermek megszégyenítésétől valamint a szorongástól;
- A nyugalomra, csendre, az emocionális intimitásra épülő óvodai élet és légkör megteremtése;
- A gyermek alapvető tevékenységeiben saját fejlődési ütemének megtartása;
- A gyermekek optimális és egyénre szabott terhelése;
- A problémák meghallgatása, empatikus probléma megoldás elősegítése, a konfliktusok csökkentése;
- Kiszámíthatóság és rugalmasság, érzelmi stabilitás megteremtése;
- Elhatárolódás a faji, származási, vallási előítéletektől és az erőszaktól;
- A szülői házzal való őszinte kommunikáción alapuló kapcsolat elősegítése, közös programokkal, fogadó óra jellegű megbeszélésekkel;

- A szülőknek való szakszerű segítségnyújtás lehetőségeinek bővítése, például: mentálhigiénés fogadóórák szervezése szakvizsgázott óvodapedagógus bevonásával.

3.Balesetvédelmi feladataink:

Célunk, az óvodába járó gyermekek testi épségének biztosítása, a balesetektől adódó kockázati tényezők minimálisra csökkentése.

A környezet biztonsága által a gyermekek komfortérzetének növelése.

Az esetlegesen kialakuló baleseti helyzetekből mind a pedagógus mind a gyermek számára az esetleges konzekvenciák levonása. A stresszhelyzet adekvát kezelése.

Feladatunk:

- Az alábbi, nevelőtestület által kidolgozott balesetvédelmi szabályok következetes betartása és betartatása;
- A gyermekek életkorának megfelelően a balesetvédelmi szabályok tudatosítása majd felelevenítése;
- Körültekintő tevékenységszervezéssel a baleseti szituációk veszélyének minimálisra csökkentése.

CSOPORTSZOBAI SZABÁLYOK

GALÉRIA HASZNÁLAT

A gyermekek a galérián fel és le közlekedés közben kapaszkodnak.

A lépcsőről leugrani nem szabad!

A galéria korlátain, tartóoszlopain mászni, lógni, rá felállni nem szabad.

A galéria polcait, ajtóit rendeltetésszerűen kell használni.

A galériáról a babákat csak kérésre lehet lehozni

A CSOPORTSZOBA ESZKÖZEINEK HASZNÁLATA

Asztalra, székre felmászni, onnan leugrálni, székeket feltornyozni nem szabad.

Polcon csimpaszkodni, székről polcra nyúlni nem szabad.

A szőnyegen mindig azok a játékok legyenek, amivel éppen játszanak.

Barkácsoló, ábrázoló tevékenységek során az eszközöket rendeltetésszerűen használják.

Terítés, étkezés során használt tárgyakat körültekintően, óvatosan használják. Amennyiben baleset történt (összetört) felnőttek szóljanak, és a cserepekhez semmiképpen se nyúljanak!

Törekedjenek a teremben elhelyezett játékok, használati tárgyak megóvására és rendeltetésszerű használatára.

A csoportszobában szaladgálni, csúszkálni, ugrálni, dobálózni nem szabad.

MOSDÓ HASZNÁLAT SZABÁLYAI

Szekrényekbe benyúlni, nyitogatni, azokból bármit kivenni nem szabad.

Csúszásveszély miatt szaladgálni, ugrálni nem szabad.

Sehova nem mászhatnak fel, még a WC ülőkére sem.

A zuhanyzót önállóan nem használhatják.

Függönytartó rúdon nem függeszkedjenek.

ÖLTÖZŐ

Padokra felállni, azokról leugrálni nem szabad.

NAGY FOLYOSÓ SZABÁLYAI

A folyosón szaladgálni nem szabad.

Tilos a folyosón eszközökre felmászni!

A gyerekek számára zárt területre csak felnőtt kíséretében, a felnőtt kérésére léphetnek.

A bejáratú ajtón csak felnőtt kíséretében léphetnek ki!

TORNASZOBA SZABÁLYAI

Az ott lévő felszereléseket rendeltetésszerűen kell használni.

Bordásfalra felmászni csak az óvónő engedélyével szabad.

A szertárba bemenni csak engedéllyel lehet.

UDVARI SZABÁLYOK

Általános szabály: minden udvari eszközt, játékot rendeltetésének megfelelően kell használni. Bármelyik óvónő, dajka balesetet megelőző utasítását el kell fogadni.

Biciklit, rollert 3 kör után át kell adni.

Közlekedés közben a társak testi épségére figyelni kell.

A közlekedési eszközöket egyszerre annyi gyermek használhatja, ahány ülése van.

Saját biciklit, rollert, gördeszkát csak óvónő engedélyével lehet az óvodába behozni.

Füves területen közlekedési eszközt használni nem szabad.

Baleset okozásakor a járművet le kell rakni, és az esetet felnőttel tisztázni kell.

Murvában, földben turkálni, azt szórni nem szabad.

Kövel, bottal, dobálni nem szabad.

A mászókákon csak mászni szabad.

Lógni, leugrani, más gyermek testi épségét veszélyeztetni nem szabad.

Egyensúlyozó, lépegető játék tetején ülni, onnan leugrálni nem szabad.

Mérleghintán egyszerre csak két gyermek ülhet.

Kapaszkodás nélkül hintázni nem szabad.

A nagy játszóegység minden elemét rendeltetésének megfelelően kell használni, futni, ugrálni, feküdni rajta nem szabad, leugrani róla tilos; a csúszdára a csúszdai szabályok érvényesek; csak egy irányba szabad rajta haladni – a mászó faltól a csúszda felé; a mászó falon csak felfelé szabad mászni, és egyszerre csak egy gyereknek. A mászó falról leugrani, lefelé mászni, onnan egy másik gyereket lerántani tilos. A függőhídon ugrálni, a láncokat rángatni, egymást lökdösni nem szabad.

A csúszdán hason és háton fekve, kettesével csúszni nem szabad. A feljárón egyesével, kapaszkodva lehet felmászni, meg kell várni, amíg a társ lecsúszik.

Kapura, kerítésre, házra felmászni nem szabad.

Lépcsőről leugrani, korláton mászni, csúszni nem szabad.

Hintán állni nem szabad. A hintát becsavarni nem szabad.

Játékot kérésre át kell adni.

Udvaron csak felnőtt engedélyével, felügyeletével tartózkodhatnak.

A homokozóból homokot, homokozó játékot nem vihetnek ki. Ivópohárral, kancsóval homokozni, valamint a homokot szórni tilos!

A kaput nem nyithatják ki, azon felnőtt kíséréte nélkül nem léphetnek ki.

USZODA

Az uszodai házirendet kötelesek mindenki betartani.

Az épületen belül csak felnőtt kíséretében közlekedhetnek.

Vízbe ugrani a partról csak az úszómester engedélyével lehet.

Vízbe menni és kijönni csak a lépcsőn lehet.

Csúszásveszély miatt az uszoda területén futni nem szabad.

BUSZOS KÖZLEKEDÉS SZABÁLYAI

A gyerekek a buszig párosával mennek, egyesével, kapaszkodva szállnak fel.

A buszon kettesével ülnek, a fiatalabb ül belül.

A buszon állni, kiabálni, szemetet szanaszét szórni nem szabad.

Ha meleg van, a felesleges ruhát a háttámlára terítjük.

A felnőttek elöl, középen és hátul ülnek.

A buszról egyesével, kapaszkodva szállnak le.

A buszon enni, inni a felnőtt engedélyével szabad.

SÉTA SZABÁLYAI

Sétálni párosával mennek a gyerekek, egy kicsi, egy nagyobb. Mindig a kicsi megy belül.

Séta során a sorból kiszaladni, párja kezét indokolatlanul elengedni nem szabad.

Első párnak jól tájékozódó, utasítást betartó gyerekek állnak.

Kioldódott cipőkötő miatt szóljanak.

Földről bármit felvenni nem szabad, kivéve, ha az óvó néni engedélyt ad a „kincsvadászatra”.

A közlekedési szabályokat kötelesek betartani.

Csak felnőtt kíséretében, az általa felállított szabályok betartásával közlekedhetnek.

Kulturális intézmények látogatása

Megközelítésükben a séták során alkalmazott szabályok érvényesek.

A színház lenyitható székén nem billeghetnek.

Helyüket az előadás alatt egyedül nem hagyhatják el.

Az épületben való közlekedésre az óvodai élet szabályai érvényesek.

Erdei óvoda

Ismeretlen helyen csak felnőtt vezetésével tartózkodhatnak.

Az adott hely működési rendjéhez igazodjanak.

Mosdók, étterem, szabad tér (udvar) használatára az óvoda szabályai vonatkoznak.

Környezettudatos magatartás érvényesüljön.

Autóbusz használatára az uszodai utazás szabályai érvényesek.

EGYÉB SZABÁLYOK

Vizet csak annyit töltsenek, amit megisznak, a felesleget a virágokra kell önteni.

Ivópohárral, kancsóval homokozni nem szabad.

Ha a baleset mégis bekövetkezik, a gyermeket a saját nevelője viszi orvoshoz, ill. ápolja a mentők megérkezéséig, valamint értesíti a szülőt az eseményről.

A SZÜLŐ figyelemmel kíséri, hogy:

- Gyermek kényelmes és biztonságos öltözéket viseljen. Ne lógjanak ki belőle zsinórok (bármibe beleakadhat), de a hegyes, szúrós zipzárok, kapsok is komoly sérüléseket okozhatnak;
- A csoportszobában használatos váltócipő és a tornacipő gumitalpú, jól tapadó legyen, így kivédhető az elcsúszás. A kinti cipőnél ugyanígy kell figyelni a megfelelő minőségre, méretre;
- A gyermek ne viseljen ékszereket, órát az óvodában, hiszen az bármibe beleakadhat és súlyos sérüléseket okozhat;
- Gyermek csoportba való elhelyezéséig majd csoportszobából való távozásától ő a felelős testi épségéért.

4.Érzelmi nevelés és szocializáció

„A gyermek személyiségének, specifikusan emberi tulajdonságainak fejlődésében a környezet nem egyszerűen a fejlődést feltétlenül szolgáló miliő, hanem a fejlődés forrása. „

(Elkonyin: Gyermeklélektan)

Cél: *Az évszázadok alatt felhalmozott értékek, hagyományok, szokások átadása, közvetítése a gyermekek számára, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre, figyelembe véve a társas-és a természeti környezetükkel való kapcsolatukat. A gyermekek testi-lelki-szociális fejlődésének támogatása, elősegítése.*

Az óvodáskorú gyermek emocionális beállítódású.

Életkori sajátossága a felnőttekhez – különösen az édesanyához – való ragaszkodása.

Ugyanilyen jellemzője az érzelmi telítettség, amely részben könnyítheti, részben nehezítheti a beilleszkedést.

A gyermek elsődleges szocializációs színtere a család, amely különböző kultúrájú. Ezt tovább árnyalja a migrációs lét, hátrányos helyzet és a kisebbséghez való tartozás. Az eltérő kultúra folytán máshogy viszonyulnak a gyerekekhez, más a gyermek helye a családokban. A családi szocializáció a legtöbb esetben spontán.

A család után következő szociális nevelési szintér, általában az óvoda, s egyben ennek első intézményes formája.

A családdal szemben az óvodában tágabb, tagoltabb szocializációs életteret hozhatunk létre, amelyet tudatosan alakítunk.

Feladatok:

13.Az elsődleges szocializáció terén:

- Messzemenően támaszkodni a családi nevelésre (törekvés a család és az óvoda szoros együttműködésére).
- A gyermek korai – az óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének – alapos megismerése (eszköz: anamnézis és fejlettségmérő lapok, családlátogatás, védőnői szolgálat, bölcsőde).

Befogadás

Mint minden váltás, változás hat az emberre, különös tekintettel igaz ez az óvodás korú gyermekre. Az életkorából adódóan erős az érzelmi kötődése, s számára nagyon fontos a biztonság. Az a kisgyermek, aki a bölcsődéből kerül az óvodába, már az első elválást megélte, de sokan itt szembesülnek vele először. Nehéz ez gyermeknek, szülőnek egyaránt.

Ezt a folyamatot szeretnénk segíteni, s ezért tartjuk fontosnak az első találkozást az óvodával, mert ez alapvetően befolyásolja a későbbi kapcsolatot.

A beíratáskor, ha ebben a szülő is partner, már kapjanak tapasztalati képet az óvodáinkról a gyermekek.

Először a szülővel ismerkedünk meg a bemutatkozó szülőértekezlet alkalmával, majd lehetőség szerint otthonában keressük fel a kisgyermeket. Fokozatos beszoktatást alkalmazunk, igazodva a gyermekek egyéni igényeihez, s próbáljuk figyelembe venni a család lehetőségeit is. A szülő jelenléte mindaddig tart, amíg a kisgyermek igényli, s az a leválást segíti. Ez alatt az idő alatt a gyermek óvónője bemutatja az óvoda épületét, életrendjét, s a gyermekeket.

A délutáni pihenőnél részben odafigyelünk az egyéni, otthonról hozott szokásokra, valamint az óvodában kialakult, s jól működő szokásokat próbáljuk elfogadtatni a gyermekekkel.

Ez a szemlélet kortól függetlenül minden újonnan érkező kisgyermekre érvényes.

Sikerkritérium:

1. Félelemmentesen, örömmel lépik át az óvoda kapuját.
2. A reggeli elválás a szülőtől nem okoz számukra érzelmi traumát.
3. Elfogadják, megismerik, megszeretik új környezetükben a felnőtteket és társaikat.
4. Kapcsolatteremtésüket a kezdeményezés jellemzi.
5. Tevékenységvégzés során együttműködők, fejlődik szociális érzékük.
6. Megismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely által érzelmileg kötődnek a szülőföldhöz.
7. Képesek az önálló helyzetmegoldásokra, így önkifejező törekvéseik érvényre jutnak.

8. Érzelmi életük kiegyensúlyozott.
9. Mind a felnőttek, mind a gyermekek részéről fontos a különbözőségek elfogadása, tisztelete.

14.A másodlagos szocializáció terén

- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermek kielégítthesse természetes társas szükségleteit.
- Különbözőségek – nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek – elfogadása, azok tiszteletére nevelés.
- Gazdag, közös élményekre épülő, változatos tevékenységek gyakorlása.
- Az egész nap folyamán a folyamatosság érvényesülése.
- Rugalmas napirend kialakítása, melyben a gyermek legfőbb tevékenységformái a játék és a mozgás.
- A kiegyensúlyozott, szeretetteli derűs légkör kialakításával megalapozni a gyermek biztonságérzetét és tevékenységvágyát.
- Az óvodai élet segítse elő a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését, a szokás és normarendszerének megalapozását.
- A differenciált tevékenységgel minden egyes gyermek számára közelivé, érthetővé, érzelmileg elfogadhatóvá, vonzóvá tenni az egész közösség előtt álló tevékenységeket.
- A 3-7 (8) éves gyermekek szocializációs folyamatának tudatos irányítása empatikus, elfogadó, szeretetteli kapcsolat kialakításával.
- Az óvodapedagógus és a munkáját segítő valamennyi felnőtt személy kommunikációja, bánásmódja és viselkedése az első számú modell, példakép a társas viselkedés alakításában, ezért fontos a pedagógusok és többi munkatárs munkájának összehangolása.
- Az óvodás gyermek életkori sajátosságából adódóan kiemelkedő szerepe van az éntudat alakításának, fejlesztésének.
- Törekvés az erőszakmentes konfliktuskezelésre gyermek – gyermek között.

Sikerkritérium:

1. A gyermek biztonságban, jól érzi magát az óvodai közösségben, szívesen vesz részt a felkínált tevékenységekben.
2. Elfogadja és tiszteli az őt körülvevő felnőtteket.
3. Egészségesen fejlődik szociális magatartása, bővülnek társas kapcsolatai, barátokra tesz szert, megéli az összetartozás élményét.
4. Elfogadja a közösségi szokásokat, normákat, a szabályokat betartja.

15.3. A munka jellegű tevékenységekCél:

- A gyermekek cselekvő tanulással tapasztalják meg, hogy az ember folyamatosan alakíthatja, változtathatja, kellemesebbé, célszerűbbé teheti környezetét!
- Alakuljanak ki a munkavégzéshez szükséges attitűdök, képességek, készségek, tulajdonságok (pl.: kitarás, önállóság...).

Feladat:

- Speciális, biztonságos gyermeki eszközök munkaeszközök, elegendő hely és idő biztosítása, nyugodt és szeretettelgi légkör teremtése, ahol önállóan tevékenykedhetnek.
- Az egyes munkafajták fokozatos bevezetése,
- Munkafogások megmutatása és gyakoroltatása,
- A munkamennyiség fokról-fokra való növelése,
- Differenciált feladatadás egyéni fejlettség alapján,
- A gyermek munkájának tudatos, konkrét, reális, fejlesztő értékelése,
- Az akarat, érzelmi élet fejlesztése.

Sikerkritérium:

1. Környezettudatos magatartás kialakulása.
2. A munkatevékenységek gyakorlása során a gyermekek egyre önállóbbakká válnak (önkiszolgálás, napi tevékenység, megbízások, egyre magasabb fokú együttműködés).
3. A külső világ tevékeny megismerése valósul meg a gyerekek saját, örömteli, örömmel vállalt munkálkodásuk közben.

4. A munkavégzés pontosabbá, szervezettebbé, egyszerűbbé válik, fejlődnek keresztcsatornáik a különböző észlelési formák összekapcsolásával.
5. Fejlődik a gyermek szociális magatartása, alakulnak társas kapcsolatai, megtanul folyamatosan alkalmazkodni.

2. 4. Drámapedagógia- drámajáték

A drámapedagógia a személyiség fejlesztésének olyan módszere, melynek során a gyermek ismeretei, képességei és társas kapcsolatai a társakkal közösen végzett dramatikus játékok során fejlődnek. Cselekvést, aktív közreműködést követel minden résztvevőtől, ami által nem valóságos körülmények között élhetnek át valóságos érzelmeket, a „mintha” világba repülés élményét.

Jelen van:

- A pozitív és negatív élmények oldása
- Az érzékszervi működés finomítása
- Az egymástól tanulás
- Az én megismerése
- A közösségteremtő szerep
- A kognitív funkciók alakítása
- A kommunikációs készség javítása
- A testkultúra, mozgáskoordináció fejlesztése

Nevelési elvek:

- Önkéntességre alapozás
- Érző, gondolkodó, önmagát felvállaló személyiségjegyek alapozása
- „a mindenki érezze jól magát” fenntartása
- A tömegkommunikáció okozta passzivitás ellensúlyozása
- Játékban történő kapcsolatépítés meta- és verbális kommunikáció során

Óvónői feladatok:

- Rugalmasan, cselekvően, gyerekekhez alkalmazkodón valósítjuk meg.

- Időt, helyet, bizalmi légkör biztosítunk.
- Fokozatosság-, tudatosság elvét szem előtt tartjuk.
- Játékos helyzeteket teremtünk.
- Segítjük a kommunikációs készségek, képességek kibontakozását.
- Fejlesztjük az önbizalmat, elfogadást, kreativitást.
- Demokratikus vezetési módot teremtünk, de a változó pozíció elfogadását fejlesztjük.
- „Az egyek vagyunk” érzést erősítjük.

Gyermeki tevékenységek a drámapedagógia során:

- Önfelelt játék.
- Mozgás zenére.
- Önálló játékvezetés, mozgáskezdeményezés.

Kapcsolatok más nevelési színterekkel:

- A játékok során észrevétlenül erősödik a szocializáció
- Az irányított játékok tartalmazznak emlékezet, figyelemösszpontosítási, fantáziaelemeket, tehát szorosan kapcsolódik az értelmi neveléshez
- A zene, a mozgás, a ritmus előtérbe kerülése folytán kapcsolódik a művészeti neveléshez
- Játékok közben verbális- és metakommunikáció egyaránt jelen van, tehát szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz és az anyanyelvi neveléshez

Sikerkritériumok:

1. Élvezik és önállóan kezdeményezik (és élvezik) a játékot
2. Szociális érzékenységük kialakulóban van
3. Az improvizáció természetessé válik
4. Kezdi érteni és érezni a játék formáját
5. Képesek az azonosulásra, utánzásra, megjelenítésre
6. Mozgással, néma játékkal, beszéddel is képesek kifejezni önmagukat
7. Megérik, próbálgatják az alkotás folyamatát
8. Képesek szerepcserére, konfliktuskezelésre

16. Anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét és szerves része az óvodai élet minden mozzanatának.

Legfőbb színtere a család, ezért meg kell ismernünk anyanyelvi kultúránkat és beszédjellemzőjüket. Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetésekkel kísért tevékenységeknek a gyermek érzelmi, és értelmi fejlődését serkentő, a gyermek-szülő kapcsolatát erősítő hatására.

Az anyanyelv megtanulása óriási teljesítmény...(mese, vers, mondóka, énekes játék stb.)

A család, a szülőföld és a nyelvközösség így köti magához a gyermekkori emlékek szálaival a kisgyermeket, és felnövekedvén ebből lesz önismeret, tartás, társas élet és hazaszeretet.

Értelmi fejlesztés, nevelés

A tudomány és technikai fejlődés felgyorsulása, a társadalomban való lét megkívánja az értelmi képességek *erőteljes fejlesztését*.

Nagyon lényeges az eredményesség szempontjából az óvodáskorú gyermek minden tekintetbe való rendkívüli *fogékonysága, megismerő képességének fejlettsége, érdeklődésének, tudásvágyának milyensége*.

Ez határozza meg az óvodai fejlesztés módját és intenzitását. Mivel ezek a *hozott képességek igen eltérőek*, ezért az egyéni vagy mikro csoportos fejlesztést tartjuk hatékonynak.

A kisgyermek a világot komplexitásában észleli, ezért a fejlesztésnek is ezt kell tükröznie.

A gyermeki tevékenység felosztható *spontán és óvodapedagógus által irányított tevékenységre*

- A gyermek spontán is szerez ismereteket, ezek *rendszerzése, tudatos bővítése* a feladatunk.
- A tapasztalás, ismeretszerzés témaköre a természeti és társadalmi környezet.
- A gyermek tevékenykedő lény.

Tevékenységet kiválthatja:

- belső szükséglet kielégítése,

- külső követelmény, elvárás,
- képesség kipróbálásának igénye,
- az eredményesség, elismerés vágya.

Az értelmi fejlettség összefügg a mozgás fejlettségével.

Ismeretszerzés és nyújtás megvalósul a gondozás, a játék, munka, kommunikáció, művészeti nevelés, a környező világ megismerésére nevelés és a különböző kapcsolatok működtetése során.

Vagyis jelen van az óvodai élet és kapcsolatainak egész területén.

Ennek megfelelő változatos tevékenységet kell biztosítani, amely során új ismereteket, tapasztalatokat szerezhet. Ez a tevékenység már szisztematikusan irányítottá válhat.

VII. FEJEZET

A GYERMEK ALAPVETŐ TEVÉKENYSÉG FORMÁI

17.

játék

*„ A játék nem más, mint a lélek
megnyilvánulása. Segítségével olvashatóvá
válk a lélek. „*

(Ancsel Éva)

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb, semmi mással nem helyettesíthető tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A kisgyermek elemi pszichikus szükséglete.

A játék szabad cselekvések sorozata. Szabad akaratból, külső kényszerítő körülmények nélkül jöhet csak létre. Nem produktív. Nem az eredmény, a teljesítmény, a végtermék a fontos, hanem a folyamat.

A valóságból származó élménymaradványokon és tapasztaláselemeken alapszik. A valóságos elemeket azonban a gyermekek furcsán, a játék logikája szerint kapcsolják össze.

A gyermek tudja, hogy játszik. A valóság és az elképzelhető közé nem állít éles határt, könnyedén „átjár” egyikből a másikba.

A játékban a kisgyerek kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő pozitív és negatív élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat is kaphat bizonyos élethelyzetekre, viselkedésekre.

A játék kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa észrevétlenül tanul a gyerek. Épp ezért ezt a komplex tevékenységet tudatosan fel kell használni céljaink eléréséhez.

A gyermeki játék tárgyi, manuális, mozgásos és szellemi tevékenység is. A játék öntevékenysége, amely valamilyen cél érdekében valósul meg, biztosíték az önfejlődés, az önfejlesztés képességeinek kialakulásához.

Alapelvek:

- A csoportszoba kialakítása szolgálja a mozgalmasabb, a csendesebb és alkotó játékokt egyaránt;
- A gyermeki játék és produktumának tiszteletben tartása;
- Az irányítás, közbelépés, beavatkozás, segítség igazodjon a gyermeki logikához, soha ne kívülről történjen;
- Az óvónő tudjon és szeressen játszani;
- A gyermek megfigyelése a játékban, a látható felszínen túl a belső történések megismerését, feloldását szolgálja. A jelzések értékelése, elemzése a személyiségük fejlesztése érdekében történik.

Óvónő feladatai:

- Megfelelő helyet, időt, eszközt biztosítunk a játékhöz;
- Megteremtjük a csoportszoba mobilitását a gyermeki alkotó játék, fantázia érdekében;
- Lehetőséget adunk kiegészítő eszközök készítésére, azok tárolásáról gondoskodunk;
- Biztosítjuk a pszichikus élmények eljátszását, levezetését vagy újraélését;
- Olyan élményeket nyújtunk, amelyek motiválják a játékot. Mivel nem minden élmény indukál játékot, ezért ismernünk kell a gyerekeket és építeni igényeikre;
- A napirend kialakításában törekszünk minél több összefüggő idő biztosítására;
- Figyeljük a gyermek játékának fejlődését és segítjük azt;
- Támogatjuk a gyermeki elképzeléseket;
- Az együttműködés szabályainak, az udvarias magatartás formáinak kialakulását elősegítjük;
- A gyermek személyes problémáit, egyéni élményeit meghallgatjuk;
- Segítjük, hogy a gyerekek képesek legyenek egyezkedni, választani és dönteni.

Gyermeki tevékenységek:

- gyakorló tevékenység, funkcióöröm gyakorlása;
- szerepjátás;
- konstruáló tevékenység;
- mozgásos játékok, játékos versenyek kialakulása;
- logikai játékok, társasjátékok;
- eszközök készítése, barkácsolás;
- bábozás, bábok használata;
- szabályjátékok különböző fajtáinak elsajátítása, gyakorlása.

Sikerkritériumok:

1. Legyen képes a társakkal való együttjátszásra;
2. Hagyja mások egyéniségét és elképzelését is kibontakozni, érvényesülni;
3. Tartsa be az íratlan, csoportnormára épülő szabályokat, de tudjon pillanatnyi, együttesen felállított szabályokhoz igazodni, ilyet maga is alkotni;
4. Válasszon olyan játékot, tevékenységet, amit rutinból nem tud megoldani, hanem erőfeszítést igényel;
5. Birkózzon meg a feladattal, legyen kitartása;
6. Bonyolultabb szabályokhoz (3 vagy több elemű) is tudjon alkalmazkodni;
7. Alakuljon ki az egészséges versenyszellem;
8. Tartsa tiszteletben más gyerek játékát;
9. Fejlődjön a mások mozgósításának képessége;
10. Az alá és fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakításának képessége alakuljon ki;
11. Fejlődjön fantáziája, de egyre inkább tudjon különbséget tenni a fantázia és a valóság között.
12. Szerepekhez megfelelő tartalmat kössön, szívesen vállaljon szerepet a játékban.

Az egészségesen fejlődő gyermek lételeme a játék. Egy-egy játék próbára teszi az érdeklődést, a cselekvést, a testi ügyességet, a gondolkodást, az alkalmazkodást, az akaratot, s mindezt a gyermek belülről motivált.

Ezt figyelembe véve nagyon fontos terepe a személyisége fejlesztésének.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége.

Játék fajtái:

- gyakorló játék

A játék gyakorló funkciója egy-egy sikeres mozdulat, tevékenység ismétlése, amely örömet, élvezetet nyújt a gyermeknek.

- szerepjáték

A leggazdagabb lehetőséget nyújtó játékfajta, mely ismereteiket, tapasztalataikat, elképzelésüket és ezekhez fűződő érzelmeiket tükrözi.

- konstruáló, építőjáték

A valami létrehozásának az élménye, miközben logikája, megfigyelőkészsége és emlékezet is fejlődik.

- szabályjáték

Jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik, melyeket önként kell vállalni a játék során.

- A fejlesztő játékok területei:
  - mozgásfejlesztés,
  - testséma fejlesztés,
  - percepciófejlesztés,
  - verbális fejlesztés,
  - logikai fejlesztés
  - emlékezetfejlesztés
  - drámajáték.

A játékfajták között nem éles a határ, ha megtapadás észlelhető, akkor tudatos, tervszerű beavatkozást igényel. Természetesen nem lehet egyik részt sem elkülöníteni a többitől, ezek a játékok egyszerre több fejlesztési lehetőséget is magukban hordoznak.

Az óvodapedagógus tudatosan használja ezeket a játékokban rejlő lehetőségeket a személyiség kibontásához, fejlődéséhez, fejlesztéséhez.

A játék fontosságánál fogva kitölti az egész napot.

Teret, időt, eszközt és megfelelő légkört kell biztosítani ehhez, amelyben a gyermeki fantázia szabadon szárnyal.

18. Kommunikáció

„A nyelv az legyen, aminek lennie illik: hív és kész és tetsző magyarázója mindannak, amit a lélek gondol és érez. „
(Kazinczy Ferenc)

A kommunikáció a világ felfedezésében és befogadásában is fontos eszköz. Ebben az óvodapedagógus útitársa a gyermeknek. Méltó útitársa akkor lehet, ha teljes lényével odafigyel arra, amit mond, amit kérdez. Gyakorolja az aktív hallgatás művészetét. Nem az a fontos, amit ő akar feltárni a természetből, hanem az, amit a gyermek feltár előtte a világból.

A szocializáció folyamatában is a beszéd, a kommunikáció a gyermek legfőbb eszköze környezetével való érintkezésben, önkifejezésben, gondolkodásának társassá válásában.

A kommunikáció által erősödik a gyermek biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, kapcsolatai, fejlődik beszédkésztsége, anyanyelvi kultúrája. A helyes és szép beszéd mélyíti érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, elősegíti őt az irodalmi élmények befogadására.

A mesehallgatás sem csupán irodalmi élmény. A gyerekek megtanulják a folyamatos, összefüggő beszéd megértését. Megtanulják s fogalmazáshoz szükséges nyelvi struktúrát és relációkat, és gyakorolják azokat belső képi előhívásmódokat, amelyre az iskolai oktatás épít.

A játék mindig a legbiztosabb forrás a gyermek fejlesztése szempontjából, így van ez az anyanyelvi játékok esetében is.

A magyar népmesék, a tündérmesék, az állatmesék módot adhatnak a dramatizálásra, a kiszámolók a mondókák, a versek, a dalok a játék élményét hordozzák magukban.

Területei:

1. az anyanyelvi nevelés, amely magába foglalja:
  - a tiszta beszédet, a hangképzés tisztaságát, a hangok érthető kiejtését,
  - a szókincset,
  - a beszédstílust, a hangsúlyt, hanglejtést, a hangerőt, beszédtempót,
  - beszédfigyelmet
  - beszédészlelést, beszédértést
2. metakommunikációt és
3. a testbeszédet.

A kommunikáció áthatja az óvodai élet egészét.

Minden gyermek fejlődési fokát, minőségét meghatározza az otthoni nyelvi környezet.

Alapelvek:

- játékosság,
- élményközpontúság,
- beszédkésztetés,
- komplexitás,
- folyamatosság,
- szemléletesség,
- gyakorlatiasság,
- egyszerűtől való elindulás.

Az óvodai érintkezés normái:

Felnőtt-felnőtt, felnőtt gyermek, gyermek felnőtt, gyermek-gyermek kapcsolatában.

- Felnőttek pozitív példája.
- Udvarias nyelvi formák használata.
- Beszéd közben szemkontaktus kialakítása és tartása.
- A másik végighallgatása, mint a kommunikáció alapvető feltétele.
- A játékosság megfelelő aránya.
- Megfelelő hangerő, hanglejtés és stílus.

Óvónői feladatok:

- Óvodapedagógus megismerje a családok anyanyelvi kulturáltságát.
- Figyelemmel kísérjük az egyes gyermek beszédállapotát, beszédértési, beszédtechnikai szintjét, és a tervezett fejlesztésben ebből indulunk ki.
- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkört valósítunk meg.
- Beszédörömet biztosítjuk. Arra törekszünk, hogy bátran megnyilatkozzanak, elmondják véleményüket.
- Képesé tesszük a gyerekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni.
- A szókincsüket folyamatosan bővítjük.
- Arra törekszünk, hogy képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.
- A gyermeki kérdéseket inspiráljuk, megválaszoljuk.
- Alkalmat teremtünk arra, hogy a metakommunikációt megértsék, és alkalmazzák.
- Beszéddallamot, hangsúlyt, beszédtempót, hangerőt, szünetek tartását jól alkalmazzák a pozitív óvónői példa alapján.
- Beszédmegértésüket, beszédtechnikájukat fejlesztjük, kompetenciánkat meghaladó esetekben a szakember segítségét kérjük.
- Beszédviselkedést, beszédkapcsolatot alakítunk szülőkkel és a gyerekekkel egyaránt.
- Az udvariasság nyelvi formáit gyakoroltatjuk, és belső szabállyá tesszük.
- A kreatív interakciós képesség alakulását segítjük.
- Dráma és kommunikációs játékok során érzelmeik kifejezésére való képességüket, szélsőségektől való mentességüket gyakoroltatjuk
- Tudjuk, és szem előtt tartjuk, hogy a jó irodalmi értékkel bíró gyermekvers összekapcsolja a szavakat, a mozdulatokat és az érzelmeiket.

- Könyvekben gazdag környezetet biztosítunk a gyerekek számára, hogy ez által is hozzásegítsük őket az olvasás, mint megismerés és élményszerzés igényének kialakításához.
- Mintát mutatunk a metakommunikációra, a testbeszédre. Érzékeltetjük, hogy szavak nélkül is lehet információkat átadni.

Gyermeki tevékenységek:

- játék,
- drámajáték, bábozás,
- foglalkozásokon való részvétel,
- szociális kapcsolatok,
- munka jellegű tevékenységek,
- minden társas érintkezés elemi eszköze a gondolatok megosztása, amely kommunikáció nélkül lehetetlen.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

Mivel az anyanyelvi nevelés részét képezi:

- anyanyelvi játékok,
- dramatikus játékok,
- népi játékok,
- népzene, népdal, néptánc,
- bábjáték,
- külső világ tevékeny megismerése,
- matematikai tartalmú tapasztalatok megszerzése,
- vizuális tartalmú információk szerzése és közlése,
- hagyományápolás, -örzés, -teremtés,
- irodalmi nevelés.

Ez a komplexitás egyértelművé teszi a teljes nevelési területtel való kapcsolódást.

Sikerkritériumok:

1. Tudjon kommunikálni. Ennek feltétele mások véleményének meghallgatása, befogadása, feldolgozása.
2. Néhány mondatban el tudja mondani élményeit, történéseket. Képről tud összefüggően beszélni.
3. Képes szóban, metakommunikációban érzelmeket megérteni és kifejezni.
4. Kíváncsi, mer és tud kérdezni.

5. Tisztán, tagoltan beszél.
6. Használja az udvarias kifejezési formákat, de nem csak felnőttekkel szemben.
7. Gondolatait, gondolkodásmenetét elemi szinten másoknak is érthetővé tudja tenni.
8. Beszéd közben képes szemkontaktus tartására.
9. Csoportos beszélgetésben több személyre is tud figyelni, beszédfigyelme működik.
10. Szerepjátás során tud azonosulni a szereppel, a szereplővel tartalomban, hangszínen, beszédtempóban.
11. Háttérzajban is képes a közlések pontos észlelésére, befogadására.
12. Időrendi kifejezését, igeidőket helyesen használja
13. Szókincse korának megfelelő
14. Hangészlelése pontos.
15. Relációs szókészletet jól alkalmazza.
16. Érti az összefüggő szöveget, képes lényegkiemelésre.
17. Bátran, szívesen beszél gyermekkel, felnőttel egyaránt.

3. Mozgás

A mozgás belső igény, lételem a szervezet és a pszichés fejlődés számára.

A mozgás állandó hely, vagy helyzetváltoztatás életünkben.

Jelen van:

- a gyermeki mozgásigény kielégítése,
- testi képességek fejlesztése,
- rendszeres mozgással az alkalmazkodó-tájékozódó képesség és az akarati tulajdonságok fejlesztése,
- összerendezett mozgás kialakulásának elősegítése, az egészséges életvitel alapozása,
- hátránykompenzálás.

A mozgással kapcsolatos nevelési elvek:

- Természetes mozgáskedvre alapozás, annak fenntartása.
- Tudatos környezetalakítás a mozgáskedv fenntartása erősítése érdekében.
- Mozgásos játékok hangsúlyozása.

- Mozgásra inspiráló biztonságos, tiszta környezet, szabad terek és idő megléte.

Mozgással kapcsolatos óvónői feladatok:

- Változatos, mindennapos mozgást (zenés, tartásjavító, lábtornát, túrát, sport jellegű tevékenységet, sportjátékokat) biztosítunk.
- A mozgás dinamizmusát fejlesztjük.
- Gyorsaságot, ügyességet, bátorságot fokozzuk.
- Minden évszakban biztosítjuk az évszaknak megfelelő mozgást.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődését biztosítjuk.
- Kitartásukat, teherbírásukat, edzettségüket növeljük.
- Vizuális memóriáját egyes mozgások felidézésével fejlesztjük.
- Ismereteit gyarapítjuk a téri irányok megismerésével és gyakorlásával.
- Közös mozgással elősegítjük a társas kapcsolatok alakulását.

Gyermeki tevékenységek a mozgás során:

- nagymozgások gyakorlása,
- önálló mozgásos játékok,
- testnevelés foglalkozás,
- zenés torna, versenyjátékok, lábgyakorlatok,
- séta, túra,
- úszás.

Kapcsolatok más nevelési színterekkel:

Az egészséges életmódra nevelésen kívül, mely a tematikából egyértelműen adódik, szoros kapcsolatban van az **értelmi neveléssel**.

A mozgás fejlettség és az értelmi képességek fejlettsége szoros összhangot mutat. A mozgás finomsága, esztétikuma, ritmusa a **művészeti neveléssel** mutat szoros kapcsolatot.

Sikerkritériumok:

1. A gyerekek szeretnek mozogni, mozgásos játékokban kitartóak.
2. Ismerik a térbeli irányokat, kiterjedéseket, jól tájékozódnak a térben, környezetükben biztonságosan mozognak.

3. A gyerekek nagymozgása, finommozgása, egyensúly észlelése fejlettségének megfelelően kifinomodott, mozgásos teljesítőképességük differenciálódott, összerendezetté vált.
4. Figyelemkoncentrációjuk, feladattartásuk, együttműködésük koruknak megfelelő szintű, intenzitású és idejű.
5. Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban, ugrásban, dobásban megfelelően fejlődött.
6. Cselekvőképességük, reakciójuk gyors.
7. Egyéni, csoportos, sor és váltóversenyek a szabályok pontos betartásával képesek játszani.
8. Szeretnek futni, a futásban kitartóak.
9. Jó az állóképességük.

VIII. FEJEZET

ÉRTELMI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

A **gyermek**ek **spontán** értelmi **fejlődését**, a környezet **spontán** és **tudatos** fejlesztését **elismerjük**, de nem mondunk le az óvodapedagógus előre megtervezett, tudatos, irányító szerepéről.

A **spontán** és **tudatosan** tervezett ismeretszerzés szoros együttthatása érvényesül.

Magába foglalja a tanulási képességet, amely függ genetikai adottságtól, szociális tanulástól, pszichés állapottól, képességektől.

Ilyen képességek:

- A pontos **vizuális észlelés** képessége (alak, forma, méret, szín, észlelése, elkülönítése, összetartozó részek egészé alakítása, differenciálás. Térbeli helyzetek észlelése, vizuális információk rendezése.
- **Auditív információk** pontos észlelésének képessége. (hallási információk szétválasztása, adott hangok kiemelése, egymásutániségük felismerése, hangcsoportok egységbefoglalása)
- **Összerendezett koordinált mozgás**, szem-kéz, szem-láb célszerű együttmozgásának képessége
- Látott, hallott információk **összekapcsolásának képessége**, motoros visszaadása
- Rövid idejű vizuális, verbális memóriából a **hosszabb idejű megőrzésbe való átlépés képessége**.
- **Szándékos figyelem**, figyelemkoncentráció.

Az iskolai oktatástól jól elkülöníthető jellemzői:

- Épít a gyermek érzelmi beállítódására, megismerési vágyára, főként önkéntelen figyelmére.
- Folyton cselekedtet, szemléletes, sokoldalú érzékelést, megtapasztalást biztosít.
- Oldott, számít és felhasználja a gyerekek egyéni megnyilvánulásait.
- Játékba ágyazottsága, hangulata révén a gyermek számára közös játék, ahol az óvónő az irányító szerep.
- Alkalmazkodik, és figyelembe veszi az egyéni képességbeli különbségeket, amely adódhat:

- fejlődésbeli eltérésekből,
- szociális háttérből,
- öröklött adottságok különbségéből.

Nevelési elvek az értelmi képesség fejlesztés területén

- Az óvoda esztétikai mintája, óvónők személyes példája,
- Szín. Forma, ritmus, mozgás harmóniája, egymásra hatása.
- Képességekhez igazodó egyéni differenciált fejlesztés.
- Egyéni szín és formavilág kibontakozásának, az egyéniség megőrzésének tisztelete.
- Alkotó és gondolkodásra alkalmas légkör fontossága.
- Önállóságra, önkéntességre, belső indíttatásra való építés.
- Lineáris és koncentrikus fejlesztés.
- Tapasztalatszerzés gyermeki tevékenységeken keresztül.
- A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.
- Önálló problémafelvetés, egyéni megoldás segítése.
- A természet globális egységének elfogadása.
- Természetvédelem megalapozása.

1. Művészeti nevelés

A művészet ismerete, szeretete, valamely művészeti ág művelése, az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet.

A művészeti nevelés szempontjából fontos az esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet. A kreativitás az alkotó gondolkodás és a cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata.

Minél több lehetőséget kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, énekekben, zenében, bábozásban, rajzolásban kifejezésre juttassák. A művészeti nevelés mindenneelőtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti.

Művészi élmények nyújtásával (képzőművészeti tárlatok, kiállítások látogatása, színházi, zenei előadások megtekintése, műemlékek megfigyelése, stb.) segítheti a művészeti nevelést.

Ebbe a fogalomkörbe tartozik az óvodába az irodalom, ének-zene, bábozás, tánc, dramatizálás, ábrázolás, hajtogatás, barkácsolás.

19. Ének-zene, énekes játék

„Mindenkinek az a zene fekszik a legjobban, amelyhez gyermekkorában szokott. A korán fejlesztett jó ízlés nehezen rontható el később. Ezért ügyeljünk az első benyomásokra. Az egész életre kihatnak. „

(Kodály Zoltán)

A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra, táncra. Éppen ezért nem korlátozódhat csak a kezdeményezésekre, foglalkozásokra, hanem átszövi az egész napot.

Népdalkincsük minden évszakhoz, minden ünnephez biztosít dalanyagot, nemzeti identitástudatot kialakítja, fejleszti. Emellett lehetőséget nyújtunk a kortárs és klasszikus zeneművek megismerésére is.

Óvodapedagógusok feladatai

- Tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztőhatásokat biztosítunk.
- Oldott légkörben megőrizzük az éneklő kedvet.
- Az egészen kicsi gyerekekre jellemző ösztönös improvizáló képességet megőrizzük, továbbfejlesztjük. Az egyéni „szerzemények” kigúnyolását nem engedjük, sőt az ötleteseket megdicséjük.
- Globális zenei élményt nyújtunk.
- Zenei képességüket fejlesztjük.
- Ritmusérzék, mint a tanulási képességek, mozgás alapja, fejlesztését elősegítjük.
- Az egyenletes lüktetés, a ritmus, és a hangsúly kiemelés megkülönböztetését és megvalósítását fejlesztjük a gyermekekben.

- Zenéhez kapcsolódó mozgásmintákat, táncelemeket mutatunk, az egyéni rögtönzéseket támogatjuk, ezek harmonikussá tételét segítjük.
- Halk-hangos, gyors-lassú, magas-mély felismerését, megvalósítását fejlesztjük.
- Népi hangszerek, klasszikus hangszerekkel megismertetjük őket, azok zenei hangját felismertetjük.
- Belső hallásukat fejlesztjük.
- Egyöntetű körbejárás megvalósítására törekszünk.
- Arra törekszünk, hogy tisztán énekeljenek, pozitív mintával, gyakorlással korrigáljuk a hibákat.)
- Zenei fogékonyságukat alakítjuk.

Gyermeki tevékenységek

- éneklés,
- mondókázás,
- dalos játékok,
- zenehallgatás,
- tánc, ritmikus mozgások.

Kapcsolata más nevelési színterekkel

Alapvető a kapcsolata az anyanyelvi neveléssel, a mozgással, és a játékkal.

Szoros a kapcsolata

- az irodalommal,
- a környezet megismerésével
- matematikával,
- vizuális neveléssel.

Sikerkritériumok:

1. Tudjanak gyermekdalokat, népi gyermekjátékokat, dalos játékokat, kezdeményezzenek maguk is ilyet.
2. Szívesen örömmel, tisztán énekeljenek.
3. Legyenek képesek dallam és ritmusmotívumok visszaadására, önálló alkotására is.
4. Tudjanak egyenletes lüktetést, ritmust visszaadni.

5. Ismerik a magas mély, gyors-lassú, halk-hangos közötti különbséget, maguk is létre tudják hozni.
6. Belső hallásuk képességeiknek megfelelő legyen.
7. Motívumról ismerjék fel a dalokat, mondókákat.
8. Ismerik környezetük hangjait, meg tudják különböztetni azokat.
9. Mozgással, testtartással képesek hangulatokat kifejezni.
10. A ritmus és mozgás együtt él bennük, szívesen végeznek ilyen gyakorlatokat.
11. Szívesen hallgatnak zenét.

20. Vers-mese

*„ Szórd szét kincseid – a gazdagság legyél te magad. „
(Weöres Sándor)*

A mai képi információhordozó eszközök arzenáljának világában szükségszerű az **élő mese**, amely a képzeletet megmozgatja.

Éppen ezért fontos, hogy **minden nap** meséljünk, vagy verseljünk a gyerekeknek.

Az anyag változatos legyen, gerincét a magyar **népi és kortárs irodalmi** kincs adja.

Óvodapedagógusi feladatok

- Korosztálynak megfelelő meséket, verseket, mondókákat választunk ki.
- Előadásunkkal irodalmi élményt nyújtunk a gyerekeknek. Soha nem unhatjuk, amit csinálunk.
- Beleéléshez, átéléshez szükséges meghitt hangulatot, nyugalmat biztosítunk.
- A gyermekek érdeklődését az élő mese iránt felkeltjük, fenntartjuk.
- Fejből mesélünk, hogy a mimika, gesztus, szemkontaktus mind jobban érvényesülhessen.
- Meséléskor, verseléskor legyünk együtt a gyerekekkel, érezzük mi is jól magunkat.

- A gyermeki fantáziát, belső képi világát erősítjük azzal, hogy mesélés közben nem használunk eszközöket.
- Magyarázattal nem törjük meg az élményt. Ismeretlen szavak jelentését a mese előtt (ha nem gondoltunk rá) a mese után magyarázzuk meg. A kisgyerekeknek tudnia kell, hogy mindenre választ kap.
- A gyerekek kérését tiszteletben tartjuk, addig mesélünk egy mesét, amíg kéri, amíg élményt jelent számukra.
- Megismertetjük a gyerekeket a bábozással, a különböző bábtechnikákkal és a dramatizálással.
- Elalvás előtt mindig mesélünk.
- Szülőkkel való kapcsolatunkban hangsúlyozzuk az élő mese fontosságát, otthoni mesélésre biztatjuk őket, könyvajánlásokkal segítjük a szülőket.
- Folytatásos történet mesélése könyvből történik. A részlet befejezésekor jelezzük, hogy mi következik. Az újabb részlet elkezdése előtt felelevenítjük, hogy mi történt eddig. Ezzel segítjük a rákövetkezőség, a folytathatóság, a sorrendiség fejlesztését.

Gyermeki tevékenységek:

- mondókázás, verselés ritmikus mozdulatokkal,
- bábozás, bábkészítés,
- önálló mesélés, elbeszélés,
- mesehallgatás,
- színházasdi.

Kapcsolata más nevelési színterekkel:

Legalapvetőbb kapcsolata az **anyanyelvi neveléssel** van. Mint művészeti ág, igen szoros a kapcsolata más művészeti ágakkal is.

A mesék, versek nagyon sok a környezettel kapcsolatos információt, élményt hordoznak, ami a **környezet** megismerésére nevelést erősíti.

A **szociális nevelés** eredményessége segíti az irodalmi élmény befogadásának képességét, az irodalmi minta hatással van a szociális kapcsolatokra is.

Sikerkritériumok

1. Legyen igényük művészi alkotások nézésére, hallgatására.
2. Élvezzék a mesét, verset szívesen mondjanak maguk is.
3. Kezdeményezzenek dramatizálást, bábozást, színházasdit játékidőben is.
4. Tudjanak erkölcsi ítéletet megfogalmazni, érezzék a jó és a rossz különbségét. Azonosuljanak a jóval.
5. Ébredjen fel érdeklődésük a könyvek, a betűk iránt, gondosan bánjanak a könyvekkel.
6. Merjenek kiállni közönség elé. Alakuljon ki az egészséges szereplési vágy.
7. Tudjanak legalább 6-8 mondókát, verset, rövidebb mesét fejből.
8. Szép hanghordozással, színesen tudjanak történetet előadni, élményeiket elmesélni.

1. 3. Rajzolás, mintázás, kézimunka

A vizuális élmények véletlenszerűen és tudatosan, pillanatnyi és meghatározó élményként hatnak a gyerekekre.

A világ dolgait útban haza, vagy az óvodába tapasztalja, azok változásait megfigyelheti. Mivel folyamatosan hat a gyerekekre, azért megszokták és kedvelik a vizualitást, s ezzel kapcsolatos feladatokat is. Sokszínű, összetett tevékenység.

A megfigyelés és az ábrázolás által formálódnak a gyerekek képzeleti, gazdagodik élmény és formaviláguk, fantáziájuk. Fejlődik téri, és színeképzetük. Szépség iránti vonzódásuk, esztétikai igényük fokozódik.

Óvodapedagógusok feladatai:

- Zavartalan és sokrétű vizuális tevékenység feltételeit folyamatosan biztosítjuk a szabadidőben is.
- Olyan helyen tartjuk az eszközöket, hogy inspirálja őket, és bármikor el tudják venni.

- Eszközök sokszínűségét, lehetőleg jó minőségét biztosítjuk, hogy a gyermek alkotó fantáziája ne ütközzön tárgyi akadályba.
- Az egyes eszközök célszerű használatára megtanítjuk őket.
- Segítjük, hogy mind kifejezőbb legyen ábrázolásuk.
- Önállóságra építünk az ötlettől a megvalósulásig. Bátorítással, dicsérettel, útmutatással, ha kéri, segítséggel ösztönözzük őket.
- A fejlesztésnél figyelembe vesszük képességbeli különbségeiket. Nem törekszünk szintre hozásra, hanem önmagukhoz képest fejlődésre.
- Elősegítjük fantáziájuk és megfigyeléseik képi megjelenítését.
- Tevékenységvágyukat, alkotókedvüket megőrizzük.
- Környezet esztétikájának, díszítésének igényét, tevékeny megvalósítását elősegítjük.
- A gyermekmunkákat gyűjtjük, elemezzük, a fejlődést értékeljük.
- Valamennyi alkotást értéként kezelünk és kezeltetjük.
- Szülők figyelmét felhívjuk az otthoni ábrázolási lehetőségek megteremtésének fontosságára.
- Olyan tevékenységeket biztosítunk mely által finommotorikájukat fejlesztjük.

Gyermeki tevékenységek:

- mintázás (gyurmázás, lisztgyurmázás, agyagozás)
- rajzolás
- festés, batikolás,
- vágás, tépés
- ragasztás,
- hajtogatás,
- varrás,
- barkácsolás,
- új technikák kipróbálása

Kapcsolata más nevelési színterekkel:

- A foglalkozás játékos elemei egyértelművé teszi a **játékkal** való kapcsolatát.
- Szín, forma leképezés során a **környezetismerettel**.

- Síkformák, téri viszonyok, díszítési sorok használata miatt a **matematikával**.
- Élmények megmintázásával, lerajzolásával, bábok, kiegészítők készítésével az **irodalmi és a zenei neveléshez** is kötődik.
- Együttalkotás, egymás munkáinak tisztelete, megfigyelése, ötletek kicserélése jól segíti a **szociális nevelést**, a kommunikációt, valamint baráti kapcsolatok elmélyülését.

Sikerkritériumok:

1. Legyenek képesek szóban, képen ismereteik, gondolataik, élményeik kifejezésére.
2. Biztonsággal és a célnak megfelelően használják a különböző eszközöket.
3. Szívesen, örömmel, önként ábrázoljanak.
4. Ismerjék az alap és kevert színeket, maguk tudjanak ilyet előállítani. Vegyék észre, hogy színeken belül árnyalatok is vannak.
5. Ábrázolásuk legyen kompozíció jellegű, kifejező.
6. Díszítsenek, tervezzenek megfelelő alkalmakra.
7. Biztonsággal használják az ollót. Legyenek képesek a kollázs technikára.
8. Ismerkedjenek meg a hajtogatás alaptermékjével.
9. A természet adta és a természetes anyagokban rejlő szépséget, formát használják fel képek alkotására.
10. Jelenjen meg a ritmus az ábrázolásban és legyen képes azt tartani.

21.4. Szervezett mozgásos tevékenység

Cél:

- Szívesen, örömmel végezzék a gyermekek az irányított mozgásos játékokat.
- A testgyakorlatok tudatos alkalmazásával a személyiség sokoldalú képzése,- a motoros képességek és a mozgáskészség kibontakoztatása, a mozgásműveltség fejlesztése.
- A gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése, a vázizomzat erősítése, a helyes testtartás kialakítása.
- A mozgásigény kielégítése sok játékkal és egyéb

természetes mozgással.

Feladat:

- A gyermekek mozgásának és testi képességeinek fejlesztése – erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés – a torna, a mozgásos játékok révén.
- Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét, az egyes szervek teljesítőképességét.
- Felerősítik és kiegészítik a gondozás, az egészséges életmódra nevelés hatását, ezáltal fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában.
- Fejlődik mozgáskultúrájuk, segítik a térben való tájékozódást, valamint fejlesztik a helyzetfelismerést, a döntést, az alkalmazkodó képességet, és a személyiség akarati tényezőinek alakulását.
- Az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani az egészséges életmódot erősítő tevékenységekre:
  - teremben és szabad levegőn,
  - eszközökkel és eszközök nélkül,
  - spontán vagy szervezett formában.

Sikerkritérium:

A mozgás terén:

- A gyermekek számára biológiai szükségletté válik a rendszeres mozgás, sporttevékenység.
- A sok gyakorlással bővülnek mozgástapasztalataik.
- A különböző cselekedéseket célszerűen, egyre rövidebb idő alatt végzik el.
- A szervezet teherbíró képessége fejlődik a hosszan tartó terheléssel szemben.
- A mozgástevékenységgel kapcsolatos ismereteiket, jártasságaikat, készségeiket át tudják vinni a mindennapi életbe, és alkalmazni tudják más tevékenységi formákra. (Alkalmazkodó képesség, helyzetfelismerés, döntés).
- A gyermekben veleszületetten meglévő adottságok rendszeres gyakorlás hatására motoros képességekké fejlődnek, egyre tökéletesebbé válik a mozgás, a környezethez való gyors alkalmazkodás.

Az értelmi képességek terén:

- Kialakulnak a feltételes reflexek közötti kapcsolatok. Fejlődnek értelmi struktúráik és szociális képességeik.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésével fejlődik vizuális memóriájuk.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, térben való tájékozódásuk gyarapodik szókincsük.
- A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését.

A szociális képességek terén:

- Kialakulnak az egészséges életmód szokásai.
- A saját testének és mozgásos képességeinek a megismerésével erősödik én – tudata.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek.
- A társakhoz való alkalmazkodás, társra figyelés közben fejlődik önuralmuk, együttműködő – és tolerancia képességük.
- Különböző viselkedésmintákat tanulnak.
- A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt,

A ritmikus mozgás a gyermekek természetes igénye. A zenés tornák világa (művészi torna, aerobic) sem idegen tőlük.

Nem határozott szándékkal, de a belső igényből fakadó gyermeki kezdeményezésekre felkészülve, számolunk ilyen fajta fejlesztéssel is.

Óvodapedagógusok feladatai:

- Néptánc motívumokat mutatnak, amelyet kedvük szerint utánozhatnak, megtanulhatnak.
- Egyéni és páros tánclépéseket (a társastánc alapozása érdekében) megismertetünk.
- Zenére történő mozgást kezdeményezünk, egyéni ötleteknek is helyet adunk.

- Eszközök használatával a harmóniát tovább fokozzuk.
- Az önálló mozgáskoreográfia bemutatására lehetőséget biztosítunk.

Gyermeki tevékenységek:

- Néptánc és néptánc elemek, alaplépések
- Zenés torna.
- Szabad improvizáció

Kapcsolata más nevelési színterekkel:

- Zenei neveléssel való kapcsolata műfajából eredően egyértelmű.
- Sporttal, testneveléssel rokon elemeket és területeket is tartalmaz.
- Az egyöntetűség, vagy a társsal végzett feladatok, az egymáshoz való igazodás a szociális nevelésben a társas kapcsolatokat erősítheti.

2. Külső világ tevékeny megismerése

*„A természet varázsát ontja bőven
A fűben, a virágban és a kőben. „
(Shakespeare)*

A környező világ egységes egészet alkot, melyet a kutató tudományok bontanak részekre. A gyerekek viszont összefüggéseiben, egységében tapasztalják meg.

Célunk, hogy megszeretessük, megismertessük és megértessük velük az őket körülvevő környezetet.

A megismerés megfigyelésre és közvetlen tapasztalatszerzésre épül.

Az ember sajátos viszonyban van a természettel. Használja, felhasználja, kihasználja azt. Az ember felelősségének megértése alapja a környezetvédelemnek.

2. 1. Környezet megismerése

A gyermekek az őket körülvevő természeti, társadalmi környezetéről olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Óvodapedagógusok feladatai

- A környezethez való pozitív viszonyt erősítjük.
- A gyermekek spontán tapasztalatai mellett irányított megfigyelést, tapasztalatszerzést biztosítunk.
- Az évszakok jellemzőit folyamatosan figyelemmel kísérjük a közvetlen környezetükben, s a visszatérő kiránduló helyeken.
- Lehetőséget teremtünk növény és állatgondozásra.
- Megtanítjuk őket együtt élni a természettel, megalapozzuk a természetvédelmet.
- A természeti ünnepeket a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően élményszerűvé, emlékezetessé tesszük.
- Bemutatjuk a természeti környezet élő és élettelen alkotó elemeit, csoportosítjuk és rendszerezzük őket.
- Megfigyelő-, analizáló-, szintetizáló képességüket, ok-okozati összefüggéseket feltáró képességüket fejlesztjük.
- A társadalmi környezetet megismertetjük, az ember alkotó és romboló munkájának következményeit v. hatásait megfigyeljük.
- Megismerik a természet 4 őselemét (levegő, tűz, víz, föld) azok szerepét, hatását az élő, élettelen és épített környezetre.

Gyermeki tevékenységek

- séta, megfigyelés (spontán irányított)
- túra, kirándulás,
- gyűjtés,
- kísérletezés,
- növény-, állatgondozás (akvárium)
- kiállítások, múzeumok látogatása,
- foglalkozásokon rendszerező tanulás.
- a természetben szerzett közvetlen megtapasztalás

Kapcsolata más nevelési színterekkel

- **Matematikával**, hisz az is a környező világot tagolja más aspektusból.
- **Gondozással**, a testünk témakörön belül, és az ápolással, étkezéssel.
- A test működésén keresztül a mozgással.
- **Művészeti neveléssel**: a látottakat lerajzolják, a környezet hangjait megismerik, megnevezik. A környező világról meséket, történeteket, verseket, dalokat hallanak.
- Élményeik, ismereteik megjelennek a **játékban**.
- A **munkán** keresztül megismerik az élő természetet, a gondoskodás fontosságát.
- **Kommunikációval** a látottakról, hallottakról beszélgetnek.

Sikerkritériumok

1. Ismerjék és nevezzék meg családjuk tagjait. Tudják, ki mivel foglalkozik.
2. Tudják az emberi test felépítését, nevezzék meg a testrészeket. Legyenek ismereteik az érzékszervek funkciójáról, és néhány belső szerv fontosságáról.
3. Legyen testhigiénijük.
4. Ismerjék az évszakokat, azok jellemzőit, folyamatos változásait, s annak okait.
5. Ismerjék a növény szót, annak válfajait (fű, fa, virág, bokor, zöldségfélék, gyümölcs), nevezzék meg részeit. Tudják, hogy miből fejlődnek, milyen hatással van rájuk az időjárás. Gondozzanak növényeket, ismerjék a velük kapcsolatos munkákat.
6. Rendelkezzenek ismeretekkel az állatokról, tudják őket csoportosítani (házi, ház körül élő, vadon élő, más földrészen élő, stb.). Tudjanak a különböző fajok közötti különbséget, azonosságot tenni.
7. Ismerjék a várost, ahol élnek. Nevezzék meg néhány épületét, intézményét.
8. Ismerjék a közlekedést, s tudjanak közlekedési eszközt megnevezni. Tudjanak gyalogosan közlekedni, ismerjenek alapvető szabályokat.
9. Legyenek képesek tárgyakat összehasonlítani, elemezni, csoportosítani.
10. Tudjanak halmazokat alkotni, egyenlővé tenni, bontani.

11. Biztonságosan állapítsák meg a térbeli viszonyokat, használják helyesen a névutókat.
12. Ismerjék fel környezetükben a síkidomokat, testeket.
13. Legyen tízes számkörben mennyiségfogalmuk.
14. Használják biztonsággal a matematikai fogalmakat: több, kevesebb, ugyanannyi.
15. Használják helyesen a tő – és sorszámneveket, melléknevek fokozásait.
16. Legyen képük a „pár” fogalomról.

22.2. A külső világ megismerésének matematikai tartalmú tapasztalatai

A kisgyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a környezetében lévő dolgok mennyiségére, minőségi összetevőire. Érdeklődik a matematikai információkról, melyre építeni lehet és kell is.

Nagyon fontos, hogy a szerzett információkat időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés. A perseptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőségeket a matematikai ismeretek megláttatására.

A korábban mozaikszerűen megszerzett ismereteket rendszerezzük, a megfigyelés, a tapasztalatszerzés körét bővítjük, és mélyítjük.

Óvodapedagógusok feladatai

- Olyan tevékenységeket, eszközöket biztosítunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését, és természetes élethelyzetben teszi lehetővé a matematikai ismeretek, tapasztalatok meg szerzését.
- Fejlesztjük érzékelésüket, észlelésüket, megfigyelésüket, emlékezetüket, tapasztalásukat, megértésüket, problémalátásukat, Probléma megoldásukat.
- Elismerjük a spontán tapasztalatszerzés tényét, és építünk rá.
- Matematikai képességeket (analizáló, szintetizáló, összehasonlító, problémafeltáró, mennyiségfogalom, formaérzékenység) játékosan, játékba építetten fejlesztjük.
- Ítéloképességüket úgy alakítjuk, hogy mind közelebb járjanak az igaz-hamis megítéléséhez.

- Matematika tartalmú szabály- és konstruáló játékokat gyűjtünk és készítünk.
- Ösztönözzük az önálló problémafelvetést és megoldást.
- Megtanítjuk kételkedni a gyerekeket, hogy ne higgyenek a látszatnak, hanem kutassanak, kísérletezzenek.
- A módszereket az óvónők egyéniségüknek megfelelően választják meg a matematikai témához, a gyermekek fejlettségéhez, ismereteihez, objektív feltételekhez igazodva.
- Egyéni és mikro-csoportos foglalkozásokat tartunk, hogy az egyéni képességekhez, ismeretekhez mind jobban igazodó fejlesztést érjünk el.
- Mindig pontosan fogalmazunk, probléma felvetésünknek megfelelően.

Gyermeki tevékenységek

- spontán és irányított ismeretszerzés
- problémafelvetés, problémamegoldás
- összehasonlítás, csoportosítás, összevetés
- gyűjtés
- kísérletezés, mérés, becslés
- játék
- foglalkozásokon rendszerező tanulás.
- számlálás

Kapcsolata más nevelési színterekkel

A gyermekek spontán tapasztalatszerzése a nevelés területein minden tevékenységben megvalósul, mint ahogy a rendszerezés és az irányított tapasztalatszerzés is.

A környező világ megismerése átszövi a kisgyermek egész napját és minden tevékenységét.

Sikerkritériumok

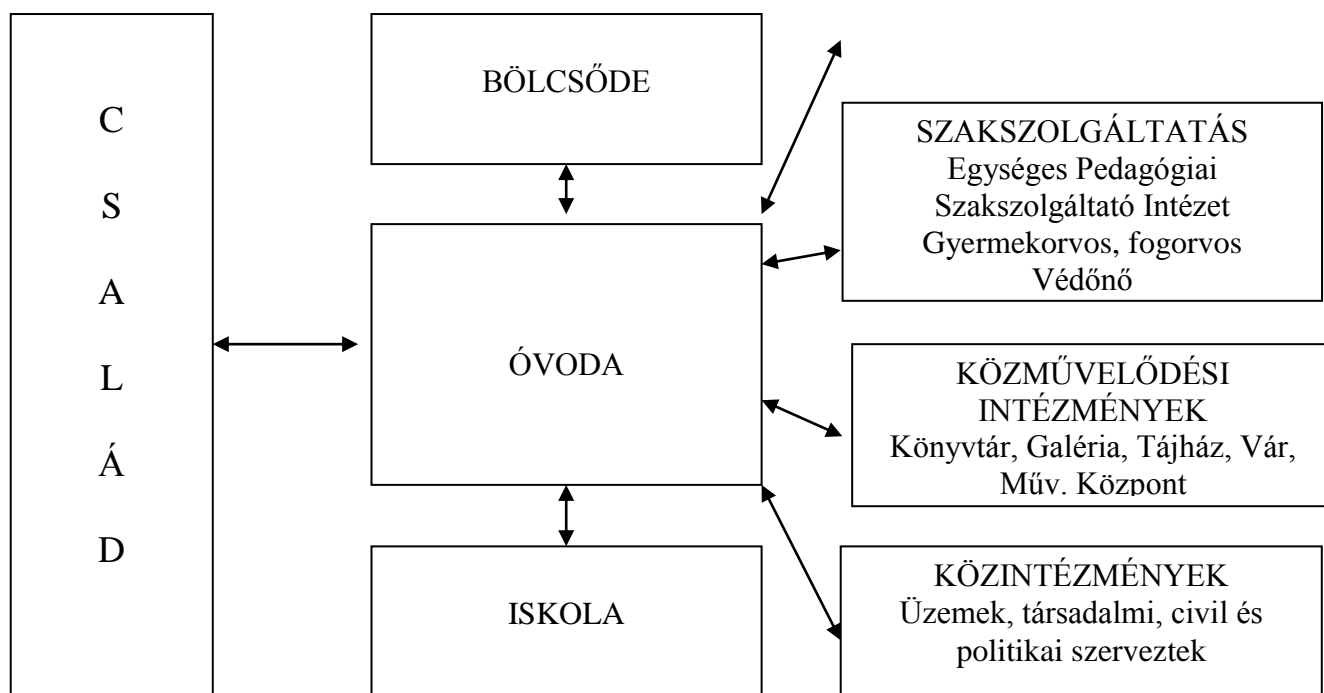
1. Ismerjék és nevezzék meg családjuk tagjait. Tudják, ki mivel foglalkozik.

2. Tudják az emberi test felépítését, nevezzék meg a testrészeket. Legyenek ismereteik az érzékszervek funkciójáról, és néhány belső szerv fontosságáról.
3. Legyen testhygiéniájuk.
4. Ismerjék az évszakokat, azok jellemzőit, folyamatos változásait, s annak okait.
5. Ismerjék a napszakokat, a hét napjait, legyen fogalmuk a hónapról.
6. Alakuljon, fejlődjön időészlelésük.
7. Ismerjék a növény szót, annak válfajait (fű, fa, virág, bokor, zöldségfélék, gyümölcs), nevezzék meg részeit. Tudják, hogy miből fejlődnek, milyen hatással van rájuk az időjárás. Gondozzanak növényeket, ismerjék a velük kapcsolatos munkákat.
8. Rendelkezzenek ismeretekkel az állatokról, tudják őket csoportosítani (házi, ház körül élő, vadon élő, más földrészen élő, stb.). Tudjanak a különböző fajok közötti különbséget, azonosságot tenni.
9. Ismerjék a várost, ahol élnek. Nevezzék meg néhány épületét, intézményét.
10. Ismerjék a közlekedést, s tudjanak közlekedési eszközt megnevezni. Tudjanak gyalogosan közlekedni, ismerjenek alapvető szabályokat.
11. Legyenek képesek tárgyakat összehasonlítani, elemezni, csoportosítani.
12. Tudjanak halmazokat alkotni, egyenlővé tenni, bontani.
13. Biztonságosan állapítsák meg a térbeli viszonyokat, használják helyesen a névutókat.
14. Ismerjék fel környezetükben a síkidomokat, testeket.
15. Legyen tízes számkörben mennyiségfogalmuk.
16. Használják biztonsággal a matematikai fogalmakat: több, kevesebb, ugyanannyi.
17. Használják helyesen a tő – és sorszámneveket, melléknevek fokozásait.
18. Legyen képük a „pár” fogalomról.

IX. FEJEZET

AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

23.A Városi Óvodák kapcsolatrendszere

Kapcsolatot tartunk a családdal és azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. Kapcsolattartásunk formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában nyitottak és kezdeményezők vagyunk.

24.1. Az óvoda és a család kapcsolata

- Az óvodás gyermek elsődleges nevelési színtere a család. Az óvoda és a család egymásra utaltsága, egymás kölcsönös segítése a gyermeknevelésben az összefogást, az összedolgozást igényli.

- Az óvodában folytatjuk, kiegészítjük, korrigáljuk a családi nevelést és szocializációt oly módon, hogy a család elsőrendűségét mindenkor tiszteletben tartjuk, abba illetéktelenül nem avatkozunk, a család felelősségét át nem vállaljuk.
- A család mintája – viszonyai, érzelmi élete, intelligenciája – meghatározó a gyermek személyiségének alakulásában, ezt erősíteni illetve segíteni, támogatni tudjuk ott, ahol lehet. Gyermekvédelmünk is fokozottan ebbe az irányba fejt ki tevékenységét.
- Az együttnevelés során figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, a segítségnyújtásban a családhoz illesztett megoldást keressük.
- Olyan anyai bánásmódra, testvéri kapcsolatokra hasonlító légkör, érzelmi-hangulati jellemzők megteremtésére törekszünk, amelyek segítenek elfogadhatóvá tenni a kisgyermek számára az óvodai életformát.
- A nyitottság elvét valljuk, melyben folyamatosan és kölcsönösen tájékozódunk, hangsúlyozzuk a napi kapcsolatok szükségességét.

Célunk

- A szülők megnyerése a közös nevelés érdekében.
- A családi élet tiszteletben tartása mellett a szülőkkel egymást segítő, megbecsülő, együttműködő partneri kapcsolat kialakítása annak érdekében, hogy a gyermek fejlődése kiegyensúlyozott legyen, és ezáltal megkönnyítsük számára az óvodaiskola átmenetet.
- A családok segítése, erősítése.

Együtműködésünk alapelvei

- Kapcsolatunkat a nyitottság és kezdeményezés jellemezze!
- Egyenrangú, tapintatra épülő partnerkapcsolatra törekedjünk!
- Biztosítsuk a család és óvodai élet közötti folyamatosságot!
- Törekedjünk előítéletektől mentes, empatikus, toleráns közeledésre!
- Kapcsolatunkat az egyéni segítség és támogatás vezesse!

Feladataink

- A szülők bizalmának elnyerésére, a családi nevelés megerősítésére, segítésére törekszünk.

- Az óvodai eseményekbe, tevékenységekbe bekapcsoljuk a szülőket és a nagyszülőket.
- Folyamatos betekintést adunk a szülőknek a gyermekük gondozásába, nevelésébe, fejlesztésébe, iskolára alkalmassá tételébe.
- Az együttnevelés, az együttműködés érdekében állandó párbeszédet alakítunk ki annak érdekében, hogy a szülőket megerősítsük szülői szerepükben.
- A szülőkkel megbeszéljük, hogy mi vár rájuk a gyermekük óvodai életének megkezdésekor, □a szülőkkel megbeszéljük a gyermek óvodai életének történéseit.
- Előmozdítjuk, hogy a szülők véleményét nyilváníthassanak az óvodai élet tartalmi szabályozása terén.
- Megismertetjük a szülőkkel: - az óvodás korú gyermek életkori sajátosságait, óvodáink életét, az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók lelkiismeretes munkáját.
- Lehetőségeink szerint pótoljuk a családi nevelésben felmerülő hiányokat, korrigáljuk a lemaradást.
- Vállaljuk, hogy a gyermeket óvjuk, gondozzuk, szeretetteljes légkörrel vesszük körül, képességeihez mértén hozzáértéssel fejlesztjük. Megtanítjuk mindarra, amire egy óvodás korú gyermeknek szüksége van, amire feltételrendszerünk, környezetünk lehetőséget ad.
- Minden gyereket egyéni képességének megfelelően fejlesztünk, hogy alkalmassá váljon az iskolai életre, ideértve a különleges gondoskodást igénylő, valamint a kiemelkedő képességű gyermekeket is.

Kapcsolattartási formáink

- Beíratás, óvodabemutató.
- Befogadás a család igényei szerint, a fokozatosság elvének betartásával.
- Családlátogatás a szülő meghívása vagy az óvodapedagógus kezdeményezése alapján.
- Napi kapcsolattartás.
- Nyílt napok, fogadóórák, szülői értekezletek.
- Közös programok pl.: együtt ünneplés, munkadélutánok, játszóház, kirándulások.

- Tájékoztatás, programajánlás faliújságon, az óvodai honlapon keresztül. Családlátogatás

Szülői Szervezet:

Az óvodák szülői közösségéből óvodánként megválasztott képviselők alkotják.

25.2. Társintézményeink

Bölcsőde: Óvodáinkba a város valamennyi bölcsődéjéből érkeznek gyermekek, korlátozott a kapcsolatunk területi elhelyezkedésük miatt.

Iskola: A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a helyi sajátosságokhoz, igényekhez. A már kialakult élő kapcsolatokat ápoljuk, erősítjük.

26.3. Egyéb kapcsolataink

- **Fenntartó** – *Várpalota Város Önkormányzata*: a törvényességnek, a fenntartói elvárásoknak és a helyi szabályozóknak megfelelően. A folyamatos szakmai kapcsolat mind két fél számára elemi érdek
- **Szakszolgáltatás** speciális segítséget nyújt a különböző képességek fejlesztéséhez, a problémák megoldásához. Az egyre sokasodó problémák egyre szorosabb kapcsolatot igényelnek.
- **Közművelődési és közintézményekkel** (színház, könyvtár, galériák, tájházak, vár) való együtt működés a szociális, erkölcsi és értelmi fejlesztés számára új helyszíneket biztosít.

X. FEJEZET

PROGRAMUNK FELTÉTELRENDSZERE

Célunk

- a működésünk feltételrendszerében a törvényesség betartása,- nevelő testületünk szakmai elhivatottsága, felkészültsége, kulturáltsága, munkamorálja legyen példa értékű,
- humánerőforrás fejlesztés,
- a szülői igények felmérése, együttműködés a szülői házzal az óvoda adottságai és lehetőségei figyelembe vétele mellett,
- működési rendünk és a munkarendünk összehangolása, rugalmas igazítása a változásokhoz,
- pedagógiai munkánkat segítő szakemberek biztosítása a speciális feladatok ellátásához.

1. Személyi feltételek*Dolgozói létszámnyilvántartás tagóvodánként*

2011-2012	Tag-óvodavezető	Óvónő	Dajka	Titkár	Karbantartó	Egyéb	Összesen
Lurkó kuckó Központi Óvoda	1+ 1 Intézményvezető	10	5	1	-	1	19
Dúdoló Tagóvoda	1	10	5	1	-	2	19
Kölyökvár Tagóvoda	1	14	7	1	1	2	26
Szivárvány Tagóvoda	1	12	6	1	1	5	26
Inotai Cseperedő Óvoda	-	4	2	-	-	4	10
Rákóczi telepi Óvoda	-	4	2	-	-	-	6
Iciri piciri Óvoda	-	2	1	-	-	1	4

Nevelőtestületünk jellemzői

- Egész személyiségével nevel, követendő pozitív erkölcsi mintául szolgál, cselekedetei hitelesek.
- Szakmai elhivatottsága, felkészültsége, kulturáltsága, munkamorálja példa értékű.
- Igényli az emberi és szakmai megújulást.

- Magatartásában és megjelenésében példamutató.
- Káros szenvedélytől, megbotránkoztató, közízlést sértő magatartástól mentes életet él.
- A nevelőtestület, nevelőközösség tagjai kölcsönösen megbecsülik, tisztelik egymást, hatékony munkakapcsolat kialakítására törekednek.
- A felmerült konfliktusokat kulturáltan, megértéssel, az okok megszüntetésével próbálja megoldani.
- Az adott lehetőségek, feltételek határain belül a lehető legjobb szakmai tudása szerint végzi munkáját.
- Viselkedését, tetteit, szavait a gyermekekért érzett felelősség hatja át.
- Gondoskodik arról, hogy a gondjaira bízott gyermekeket semmilyen hátrányos megkülönböztetés ne érje (képesség, vagyon, rang, vallás, bőrszín).
- Nevelési tanácsaival segíti a gyermekek harmonikus személyiség fejlődését.
- A nevelés eredményességéhez rendelkezik a következő személyiségjegyekkel: emberszeretet, lelkiismeretesség, türelem, empátia, önzetlenség, a másság elfogadása, kreativitás, döntésképeség, optimizmus, határozottság és rugalmasság, nyíltság, tudatosság, szervezőkészség, önismeret, önkontroll és felelősségvállalás.
- Biztosítja a szülőknek azt a jogát, hogy a gyermekükről teljes körű információt kapjanak. Erre minden alkalmat szívesen felhasználunk, ügyelve arra, hogy a személyes információt a szülőnek bizalmasan közölje. Az egyéni beszélgetések során is a gyermek iránti szeretete, elfogadása a mérvadó. Először kiemeli, hangsúlyozza a dicsérhető pontokat, majd a javítandókat úgy adja elő, hogy a szülő érezze a kibontakozás, a fejlődés lehetőségét, ismerje fel, hol tud segíteni.
- Értékei között szerepel a hazafiság, a nemzeti kultúra, a magyar nyelv és a hagyományok ápolása, a művészetek tisztelete.
- Arra törekszik, hogy melege sugárzó, elfogadó, elsősorban a gyermek testi, szellemi, erkölcsi növekedését előmozdító, önmegvalósítását szem előtt tartó, azt segítő nevelő legyen.
- Felismeri, és személyes megnyilvánulásaival képviseli a természettisztelő magatartást, a környezettudatos életvitelt.
- Napi tevékenységében, hivatása gyakorlása során közvetlen és tágabb környezetéhez való viszonyában tudatosságot és felelősséget tanúsít a

természet és a társadalom harmóniája, fenntarthatósága iránt, környezetbarát életvitelt képvisel.

- Munkája során állandó önképzéssel gyarapítja tudását, emellett a szervezett (7 évenkénti) továbbképzésben, és saját tapasztalati úton megszerzett tudását megosztja kollégáival.
- Önbecsülése mellett, a munkatársak között kialakítandó kapcsolatban létfontosságú, hogy kellő figyelemmel, megbecsüléssel, tisztelettel és jóindulattal forduljon a másik felé. Minden dolgozónk hatással van az óvodáinkba járó gyermekekre. Ezért a pedagógusok és az egyéb dolgozók kapcsolata a gyermekek és a szülők szemében mintája a társadalmi érintkezésnek, jellemzője a másik embernek járó tisztelet és megbecsülés.
- Óvodapedagógusaink kapcsolatára a vezetéssel, az óvoda egyéb dolgozóival, pedagógiai munkát segítő szakemberekkel, a fenntartó és az oktatásirányítás szakembereivel jellemző a tárgyilagosság, a szakmai őszinteség, a kölcsönös bizalom és tisztelet.
- Egyéb szakmai kapcsolatainkban az értékek tisztelete, a fejlődés iránti fogékonyság és a pedagógushivatás iránti elkötelezettség a domináló.

A nevelő munkát segítő dajkák jellemzői

Az óvónő-dajka partnerkapcsolat kiszélesedett. Együttműködésük a gyermekek érdekében kívánatos.

A dajka, az óvodai programok és a csoport életéhez tartozó tevékenységekben közreműködő segítő személy. A közreműködés eredménye a gyermekek napirendjének gördülékenysége. Segíti a gyermeknek megfelelő életszervezést, a differenciált egyéni bánásmódra, fejlesztésre való idő megnövelését.

Fontosnak tartjuk, hogy nevelő munkánkat szakképzett dajkák segítsék. Felkészülésüket intézményen belüli képzéssel is támogatjuk.

A napi konyhai és környezet esztétikai, valamint szervezési feladatok mellett a gyerekek napirendjéhez igazítva – az óvónők irányítása mellett – bekapcsolódik a gyermekek napi óvodai életébe. Fent írtak tükrében a dajka is mintául szolgál a gyermek számára, ezért viselkedése, beszéde, személyi higiéniája, ápoltsága, gondozottsága példa értékű.

Az óvodapedagógus útmutatása alapján érvényesíti a differenciált bánásmód elvét, meghagyva a gyermeki próbálkozás, önállósodás lehetőségét.

A pedagógiai munkát segítő szakemberek

Pedagógiai munkánk hatékonyságát növeli, hogy bizonyos feladatok ellátására speciális szakemberek segítségét is igénybe vesszük.

Logopédus: a gyermekek beszédhibáinak, kommunikációs zavarainak felmérését, korrekcióját végzi és irányítja.

Szurdopedagógus: A sajátos nevelési igényű hallássérült gyermekek speciális fejlesztését utazó szurdopedagógus végzi, tanácsaival segíti az óvónő integrációs pedagógiai munkáját.

Védőnő: Látogatja a hátrányos helyzetben nevelkedő gyermekeket. Végzi a gyermekek időszakos tisztasági vizsgálatát.

A továbbiakban is szeretnénk fenntartani a hatékony együttműködést a fentebb említett szakemberekkel, hiszen ők is hozzájárulnak ahhoz, hogy pedagógiai munkánk hatékony legyen.

Gyógypedagógus: Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján BTM-es, SNI-s gyermekek ellátása az óvodák normál csoportjaiból. Az arra rászoruló gyerekek nagymozgás fejlesztésében szakmai segítségnyújtás, tanácsadás a szülőknek, óvónőknek, kapcsolattartás szakértői bizottságokkal, védőnőkkel.

Mozgásfejlesztő: A hét egy napján kötelező órájában gyógytestnevelés foglalkozás tartása az arra rászoruló, szakorvosi véleménnyel és javaslattal rendelkező gyerekeknek.

A diagnózisok begyűjtése, nyilvántartása, sérülésspecifikus tervezés, a tevékenységének adminisztrálása a *Gyógytestnevelési naplóba*. Kapcsolattartás, szakmai segítségnyújtás, tanácsadás a szülőknek, óvónőknek.

Fejlesztő pedagógus: kötelező órájában képességfejlesztő foglalkozást tart a tanácsadói hálózat vagy óvodapedagógusok javaslatára, kérésére, az arra rászoruló gyerekeknek, és gyakorlati tanácsaival segíti az óvodapedagógusokat mindennapi munkájukban.

A perceptuo-motoros funkciók fejletlenségével, ezeknek a funkcióknak a diszparitásával, az integráció zavarával küzdő gyermekek esetében olyan fejlesztő eljárásokat alkalmaz (korrekció, felzárkóztatás, rehabilitáció, habilitáció), amely a tanulási problémáért felelős pszichikus funkciók fejlesztésére irányul, a kapcsolódó magatartási problémák oldásában segít.

27. Óvodai életünk megszervezésének elvei

Csoportszervezés

- A csoportok kialakítását a mindenkori jelentkezők életkor szerinti összetétele határozza meg. Elsősorban vegyes életkorú csoportok kialakítására törekszünk. Ez alól kivétel a Kölyökvár Tagóvoda, ahol homogén csoportok működnek.
- Óvodánk azon tagóvodáiban, ahol vegyes életkorú csoportszervezés működik, biztosítjuk a felmenő rendszert. Ezzel erősítjük a gyermekek közösséggé való szerveződését.
- A gyermekek ragaszkodnak óvónőikhez és a dajkájukhoz, ezért a teljes óvodai életük alatt, a megkezdett csoportjukban töltik mindennapjaikat, mellyel növeljük biztonságérzetüket, bizalmukat.
- A csoportok kialakításakor ügyelünk a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányára, és lehetőség szerint figyelünk a korosztályok és a nemek elosztására is.
- A gyermek csoportba való beosztásánál, a lehetőségekhez mérten, a szülők igényeit is igyekszünk teljesíteni – a testvérpár, gyermektársak, óvónők tekintetében.
- Nyári időszakban – június 1-től augusztus 31-ig a létszám csökkenésével összevont csoportokat működtetünk.

Óvodai élet szervezése

Az óvodai nevelési év adott év szeptember 1-től a következő év augusztus 31-ig tartó időszakot foglalja magába.

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napi-, és a heti-rend kidolgozásával biztosítjuk a feltételeket.

A csoportok napi- és heti-rendjét a csoportban dolgozó két óvónő alakítja ki, a csoport életkori sajátosságait, a gyermekek fejlettségi szintjét figyelembe véve, igazodva a tagóvoda nyitva tartásához és alkalmazkodva a többi csoport rendjéhez.

Napirend

- Napirendünk tudatos, gyermekekhez igazodó, alakításában elsődleges szempont a gyermekek testi szükségleteinek és mozgásigényének a kielégítése.

- A jó napirend feltétele annak, hogy a gyermekeknek nyugodt óvodai életet és optimális életritmust biztosítsunk.
- A rendszerességgel és az ismétlődésekkel, kiszámíthatóságot, érzelmi biztonságot teremtünk számukra. Napirendünket a gyermekek életkori szükségleteit kielégítő folyamatosság, a rugalmasság és a kötetlenség jellemzi. □
- Arra törekszünk, hogy a várakozási időt a minimálisra csökkentsük, a gyermek a nap folyamán minden tevékenységét nyugodtan, sürgetés nélkül tudja végezni, és a lehető legtöbb időt szabadjátékkal tölthessen.
- Különös figyelemmel érvényesítjük az alvás-pihenés, a szabad levegőn való tartózkodás és a táplálkozással kapcsolatos szükségletek kielégítését, valamint a mentálhigiénés gondozást.
- Figyelembe vesszük az évszakok jellegzetességeit is.
- Feladatunk, hogy megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységeket tervezzünk, szervezzünk.

A nyitástól 12 óráig tartó délelőtti időszak magába foglalja a következő tevékenységeket:

- játék, játékba ágyazott tevékenység, tevékenykedtetés,
- játéktevékenységen belüli mikro csoportos foglalkozás, fejlesztő tevékenység (a heti-rend alapján),
- tízóraizás,
- testi szükségletek kielégítése, testápolási teendők, öltözködés,
- munka jellegű tevékenységek,
- mozgás (bent, kint).

12 órától az óvoda zárásáig a délutáni tevékenységek folynak:

- ebéd,
- testi szükségletek kielégítése, testápolási teendők, öltözködés,
- pihenés,
- uzsonna,
- játék, játékba ágyazott tevékenység, tevékenykedtetés, testápolási teendők,
- öltözködés,
- munka jellegű tevékenységek,
- mozgás.

Az óvodán belüli csoportok napirendjét úgy hangoljuk össze, hogy lehetővé tegyük az óvodaközösség udvari közös játékát is.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Minden óvodai csoportunk heti-rend szerint működik, mely segíti a gyermekek biztonságos, kiegyensúlyozott óvodai életét, formálja, alakítja a közösségi szokásokat, szabályokat.

Heti-rend

- A heti-rend kialakítása a tudatos tervezést szolgálja.
- Természetesen mindig figyelembe vesszük a gyermekek igényeit, érdeklődését és a spontán adódó helyzeteket. Így a heti-rend bármikor a gyermekek érdeklődéséhez igazítható.
- A tervezésnél lényeges szempont számunkra a témák szerinti csoportosítás és komplexitás, hiszen a gyermeki gondolkodás egységes egészben látja a világot.
- Természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon érdekesebbé tudjuk tenni megvalósulását.
- Gondoskodunk a gyermekközösségben végezhető sokszínű, életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játékról, és e tevékenységen keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről.
- A nyári élet időszakában is tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett tevékenységet folytatunk. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával lehetőséget adunk a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, kötetlenebb formában biztosítunk változatos tevékenységet, lehetőséget a fejlődésre.

Szolgáltatásaink

Az óvodák eltérő lehetőségeit figyelembe véve, a szülők előzetes igényeinek felmérése alapján, pedagógiai kontroll mellett, a megfelelő létszám esetén ingyenes és önköltséges szolgáltatásokat is szervezünk.

Változatos, az óvodás gyermek életformájához, a gyermeki érdeklődéshez és az egészség megőrzéséhez igazodó tevékenységek illeszkednek óvodáink arculatához, egyéni sajátosságaikhoz és erősítik azt.

Óvodáink kínálata:

- gyógytestnevelés,
- tartásjavító torna,
- óvodás torna,
- gyermek néptánc,
- báb – és színházlátogatás,
- óvodai gyermekkirándulás,
- nyelvi játszótér,
- zene óvoda,
- hittanoktatás,
- játékos úszásoktatás,
- futballedzés,
- játszótéri tevékenységek,
- erdei óvoda.

XI. FEJEZET

*PEDAGÓGIAI ADATRÖGZÍTÉSÜNK, NEVELŐ MUNKÁNK TERVEZÉSÉNEK
FŐ ELEMEI*

Pedagógiai munkánk eredményessége megkívánja a nevelő munka tudatos írásbeli tervezését, elemzését, a nevelési-fejlesztési eljárások leírását, valamint a gyermekek fejlődéséről megfigyelések, tapasztalatok, megállapítások rögzítését, szükséges egyéni fejlesztésük dokumentálását.

Naprakészen, az Útmutató alapján vezetjük a *mulasztási naplókat*.

28. Csoportnapló

- Helyi programunkhoz igazított, csoportnaplót vezetünk.
- A csoportnaplóban tervezzük meg a csoport napi- és heti-rendjét, valamint a csoport szokás- és szabályrendszerének tervét.
- A szeptember az új gyerekek érkezése, az összehangolódás, a befogadás időszaka, erre az időszakra ez a fő terv.
- A gyermekek, a csoport aktuális állapotáról szerzett benyomásainkat is itt rögzítjük.
- Nevelési terveinket háromhavi időkeretben készítjük.
- Reális, teljesíthető szokásrendszert, igényes, kulturált magatartási formákat fogalmazunk meg benne. Szem előtt tartjuk a korosztályok életkori sajátosságait, valamint a gyermekek eltérő személyiségét, eltérő érési, fejlődési ütemét.
- A pedagógiai tervezés programunk szerkezetére épül, és tartalmazza a baleset megelőzés, balesetvédelem szabályait is.
- A nyári időszokról minden óvodánk a helyi szokásoknak megfelelően összehangolt tervet készít. Ügyelve arra, hogy a különböző korosztályból és csoportból érkező gyermekek számára megnyugtató módon és rendben, igényesen élhessenek tovább a szokások, gyermeki tevékenységek, szabadidős programok. Ennek megvalósulását adott év augusztus 31-ig elkészítik.
- Háromhavonta történő értékelésünkben az egyéni megvalósulás szintjeit és továbblépés feladatait állapítjuk meg.
- Szeptember 1-től május 31-ig tartó időszokról átfogó, komplex értékelést készítünk.
- A szervezési feladatokat, és az eseménytervet havi gyakorisággal készítjük, mely az adott időszak aktuális programjait, szervezési teendőit tartalmazza.

Tématervek, heti ütemtervek

- Szeptembertől május végéig tervezzük az élményköröket, témaköröket, melyeket heti, kétheti bontásban rögzítünk.
  - o Ezek tartalma: a témakörök heti, kétheti egységet magába ölelő anyaga és a képességfejlesztés, differenciálás gyermekekre bontott feladatai. □Komplex módon, többször, többféle megközelítésben kínálunk egy-egy témát, és a napi élethelyzeteket is felhasználjuk. Terveinket az évszakok, a jeles napok illetve a kompetenciás csoportokban a négy őselem köré építjük, alkalmazva kompetencia, a projekt, és tevékenységközpontú nevelési módszereket.

A csoportnapló tartalmazza továbbá:

- az óvónők nevét,
- a gyermekek nevét, jelét, születésük idejét,
- a csoport életkor szerinti összetételét,
- balesetvédelmet,

2. A gyermekek egyéni megfigyelése, az egyénre szabott nevelési, fejlesztési eljárások

Nevelési céljaink megvalósítása során a gyermekek fejlődését folyamatosan mérjük, értékeljük. Tapasztalatainkat a személyiséglapon rögzítjük.

A fejlődést mérő lapok tartalmazzák a gyermek:

- érzelmi-akarati, szociális magatartására,
- testi és mozgásfejlettségére,
- játékára,
- feladat- és kötelességvállalására,
- beszédére, kommunikációjára,
- értelmi fejlettségére vonatkozó megfigyeléseke a családdal való kapcsolattartás nyilvántartását,
- gyermekvédelmi feljegyzéseket,
- egyéb kapcsolatainak nyilvántartását,
- a logopédiai szűrés, és a Nevelési Tanácsadó vizsgálatának idejét, eredményét.

XII. FEJEZET

A GYERMEKVÉDELEM FELADATAI

Az intézmény teendőit a gyermekvédelem területén a törvényi előírások határozzák meg, s befolyásolja az óvodahasználók köre (szülő, s gyermek), s az a szociokulturális környezet, melyből a gyermekek hozzánk járnak.

Az óvoda a problémamegelőző gyermekvédelem egyik első, legfontosabb jelző intézménye”, ahol a gyermekek a nap jelentős részét töltik. Az óvónők és a szülők kapcsolata a partneri együttműködésen alapul.

A gyermekvédelmi munka **célja**: a gyermekek szociális és mentális attitűdjéből eredő problémák feltárása, a gyermekek fejlődését gátló és veszélyeztető tényezők csökkentése, megszüntetése. Szükség esetén a családok helyzetének, beállítódásának megváltoztatására irányuló segítségadás.

A sajátos nevelési igényű gyerekek-hátrányos helyzet

A hátrányos helyzet szó szerint valamiből való megfosztottságot jelent. A hátrányos helyzetnek számos típusa van, és valamennyiből súlyos kulturális hátrány esetenként diszkrimináció is következhet. A hátrányos helyzet a személyiség bizonyos rétegeit érinti. A veszélyeztetettség az egész személyiség fejlődését gátolja.

A hátrányos és veszélyeztetett helyzet kapcsolódása:

- a hátrányos helyzetben a szociális tartalom hangsúlyos
- a veszélyeztetett helyzetben a pszichés tartalom a súlyosabb
- nem törvényszerű, hogy a hátrányos helyzet veszélyeztetettségig fajuljon
- a veszélyeztetettség minden esetben magába foglalja a hátrányos helyzetet

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek esetében szorgalmazzuk, hogy rendszeresen járjanak óvodába így napi étkezésük, gondozásuk biztosítottá válik.

Alapelveink: kiemelten gondot fordítunk az érintett gyermekek egyéni fejlesztésére, segítve óvodai beilleszkedésüket, szociális fejlődésüket. Óvodapedagógusaink az egyéni bánásmód elvét alkalmazzák.

A szociokulturális hátrányt kiváltó tényezők:

- anyagi nehézségek
- nem megfelelő lakáskörülmények
- alkoholizmus a családban
- a szülők életvezetési problémái
- a nagy családok gondjai

- a csonka családok
- az éppen felbomló családok
- munkanélküliség
- a szülők alacsony iskolázottsága
- érzelmi szegénység
- hiányos törődés
- krónikus betegség
- ingerszegény otthoni környezet
- igénytelenség a család részéről

Feladataink: a szociokulturális hátrányból adódó tünetek csökkentése:

- A különböző kulturális színvonalú szülőket is partnernek tekintjük, segítő kapcsolat alapján közelítünk hozzájuk.
- Megpróbáljuk megnyerni a kisgyerekeket az együttműködés érdekében, a gyerekekhez igazított feladattal növelni kitartásukat.
- Tevékenységeink az esélyegyenlőség elvének érvényesítését szolgálják.

Érzelmi labilitás, elhanyagoló bánásmód

A hátrányos helyzet megjelölést nemcsak a szegénységre, hanem például a gyermekeknek a „szülői szeretettől való megfosztottságára” is használják. A magatartási problémák egy részében a gyökerek a család érzelmi-nevelési körülményeiben keresendők.

- Az óvoda alkalmazottaival együtt segítő-támogató körben áll a gyerekek körül a „bölcső szituáció”-nak megfelelően.
- A gyerekek életkorától függetlenül ölbeli játékokat is játszunk a gyerekekkel.
- Amennyire csak lehetséges, csökkentjük a család és az óvoda által nyújtott minta közötti eltérést.
- Amennyiben szükségét érezzük, javaslatot teszünk családterápiára, egyéni pszichoterápiára.
- A gyermekek érzelmi állapotainak követése empátikus kapcsolatra, önvizsgálatra, személyre szabott útkeresésre ösztönöz bennünket.
- Nevelő, fejlesztő munkánk során arra törekszünk, hogy a közös élmények örömét, érzelmi többletét a gyerekek is és saját magunk is átérezzük.
- A kisgyerekekben erősítjük az elfogadás érzését.
- Fejlesztjük a gyermek kötődő, - és szeretetképességét.
- A gyermekvédelmi feladat ellátásának alapfeltétele, hogy az óvónő megismerje az:

- gyermek személyiségét,
- családi hátterét,
- környezetét.

Feladataink:

- Olyan egészséges környezetet kell biztosítani, mely a gyermekek életkorának és fejlettségüknek megfelel.
- Az óvodába történő beiratkozás során megkapjuk az első információkat a gyermekek életkörülményeiről. Ezt követően a védőnők, a bölcsőde, a Családsegítő Központ, esetleg a gyámhatóság tájékoztatása alapján a későbbi feladatok felvállalásához megtesszük a szükséges lépéseket.
- Törekszünk felderíteni a gyermekeket veszélyeztető okokat.
- Minden óvónő elsősorban a maga csoportjában végez gyermekvédelmi munkát,- fejlesztő-, nevelőmunkát egyéni bánásmód, differenciált foglalkoztatási formában. Amennyiben indokolt és szükséges, úgy kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokon való részvételét biztosítjuk a gyermeknek óvodán belül.
- A csoportvezető óvónő feladata és felelőssége jelezni az óvoda gyermekvédelmi felelőse felé, ha a gyermeknek, a családnak külső segítségre, hatósági intézkedésre van szüksége.
- Az óvoda nem pótolhatja a család szerepét, de a veszélyeztető tényezőket a lehetőségeknek megfelelően ellensúlyozhatja.
- Folyamatos és rendszeres kapcsolatot tartunk fenn a Családsegítő Központtal, a Pedagógiai Szakszolgálattal, s nem utolsósorban a családgondozókkal.
- A gyermekvédelem fontos feladata az esélyegyenlőség segítése. Az egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentését konkrét törvényi előírások formájában is szolgálja.

A gyermekvédelem a tevékenysége során kapcsolatot tart:

- Az Egységes Pedagógiai Szakszolgálattal,
- A Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal,
- a Városi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal,
- a Városi Gyámhatósággal,
- a Városi Rendőrkapitánysággal.

A segítségadás formái:

- A gyermek óvodai viselkedésére irányuló információgyűjtés (az óvónőkkel való megbeszélés formájában)
- Fogadóóra,
- Családlátogatás,
- Kapcsolatfelvétel külső szakhatósággal.

A komplex intervenciós stratégia, cselekvési terv és gyakorlat kidolgozásra került a helyi szükségletek alapján.

- A stratégiai terv tartalmazza az óvodában elérhető, a családi nevelés gyakorlatát segítő szolgáltatásokat.
- A cselekvési terv egyénre szabottan tartalmazza az egyes családoknak biztosított szolgáltatásokat, helye a gyermek személyi anyagában van a fejlesztési feladatok között.

A feladatokat az óvoda gyermekvédelmi felelőse koordinálja, feladata a szakhatóságokkal, - konkrét esetekben a gyermekjóléti szolgálattal – való kapcsolattartás, a hivatalos intézkedések megtétele. A vezető felelőssége és feladata a gyermekvédelmi munka ellenőrzése, a kapcsolattartás segítése. Programunk alapszelleme segíti a gyermekvédelem teendőinek hangsúlyosabb megvalósulását.

XIII. FEJEZET

*A SAJÁTOS TÖRŐDÉST IGÉNYLŐ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉNEK
ÁLTALÁNOS IRÁNYELVE*

Az óvodai nevelés tartalmi szabályozásának alapdokumentuma, - óvodai nevelés országos alapprogramja-mely az egységes működéshez szükséges közös tartalmi elemeket határozza meg, kiterjed a fogyatékos gyermekek intézményes nevelésére is.

A fogyatékoság a gyermekek között fennálló különbségek olyan formája, amely nagyobb mértékű differenciálást, a szokásostól eltérő eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét teszi szükségessé.

A különleges gondozási igény a gyermek életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulása, ami sajátos fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások és szervezeti megoldások alkalmazását teszi szükségessé. A fogyatékos gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy a fogyatékoságát megállapították.

Az óvodai nevelés folytatója a családi nevelésnek, új módon kiegészíti, bizonyos esetekben korigálja azt.

A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltak célja, hogy a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek:

- a fogyatékos gyermeket a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- az eljárások igazodjanak fejlődésük lehetséges üteméhez,
- habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai az intézmények programjainak tartalmi elemeivé váljanak.

Feladataink:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését, az eredményeit, erőnyeit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezet segítse,
- a fogyatékos gyermek iránti elvárást fogyatékoságának jellege, terhelhetőségét biológiai állapota, bizonyos területeken kiemelkedő teljesítménye, ennek felismerése és gondozása kiemelt feladatot jelent,
- az óvodai nevelés során a fogyatékos gyermekeknél a sérülés arányában ki kell alakítanunk az alkalmazkodó készséget, az akaraterőt, az önállóságra törekvést, a praktikus képességek kibontakoztatását, az együttműködést, melyhez csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni,

- az egész napos tevékenység a különleges gondozási igény kielégítését is szolgálja csoportos, kiscsoportos vagy egyéni formában – ennek érdekében sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása,
- törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek,
- a fejlesztés rövid távú céljait minden esetben orvosi, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Az értelmi fejlődési zavar sajátos jellemzői

- Nehézségek jelennek meg az észlelés területén (vesztibuláris, taktilis–haptikus–kinesztetikus, téri, vizuális, auditív,), vagy másképpen és hiányosan észlelik a környezet elemeit.
- Figyelmi terjedelmük rövid lehet, vagy könnyen elterelődik a szemlélődés tárgyáról, nehezen szelektál a számára fontos tárgyak, személyek, események között. Akadályozott lehet az észlelt dolog feldolgozása, megőrzése és előhívása, tehát a gyermek nem profitál belőle, minek kapcsán a tapasztalatszerzés beszűkül.
- A kisgyermeknek nehézségei adódhatnak a mozgás kivitelezésében, végrehajtásában. Ennek hátterében húzódhat az izomtónus eloszlásának zavara, mozgásos éretlenség, a nagy- és finommozgás lassabb fejlődése, minőségileg más formája, vagy ha egyáltalán a mozgás kivitelezése önmagában sok energiát igényel.
- Gondokat tapasztalhatunk a cselekvés tervezése-irányítása terén. Jellemző lehet a túlzott impulzivitás, hiperaktivitás, vagy éppen passzivitás, a mozgások kivitelezésének lelassulása. Megfigyelhető a két test-fél koordinációjának kialakulatlansága, a testen való tájékozódás nehézsége, ezzel együtt a testséma kialakulatlansága.
- A szociális-emocionális terület nehézségei között szerepel az általános pszichés állapot gyors változása, kevesebb készlet és motiváció a cselekvések végrehajtásában, a helyzetekhez való alkalmazkodás nehezítettsége, szociális kompetencia és önértékelés gyengébb volta. Az önirányítás is nehezített lehet: rigiditás jellemző a gondolkodásban, labilitás, szabályok elfogadásának és betartásának nehézsége is fennállhat.
- Jellemző a helyzetekhez, cselekvéshez kötött gondolkodás jelenléte.

- Több gyermek esetében megfigyelhető, hogy fokozottabb a monotóniátűrése, hisz az észlelés, feldolgozás nehezítettsége miatt lassabban telítődhet az élményekkel, később szokik hozzá az őt ért ingerekhez.
- Később alakulnak ki a megismerő funkciók, mivel az átlagosnál kevesebb az igényük a felfedezésre, kísérletezésekre, kihívásokra. Kevésbé érvényesül megoldási stratégiáik között a saját módszerek kidolgozása, gyengébben jelenik meg körükben a kreativitás, a konstruktivitás a spontán tevékenységeik során.
- Sajátos úton halad a kommunikáció, a beszédértés és a kifejező beszéd alakulása az értelmi sérüléssel élő gyermekek fejlődésében. Fejlődésmenetükre a kevesebb hangadás jellemző, megfigyelhetőek hangképzési fejlődési szakaszok kimaradása. Általában kisebb az igényük a kommunikációra.
- Pontatlan a beszédészlelésük és a hangképzőszervek működése. A fogalom- és szimbólumalkotás későbbi megjelenésével a beszédértés késése is magyarázható.
- Megfigyelhető, hogy az értelmi sérüléssel élő gyermekekben kisebb az igény az élménymegosztásra, kölcsönös cselekvésre.
- Megjelenhet következményként az önállótlanág, másokra utaltság.

A sikeres integráció feltételei

A szülők, mint partnerek

- A korai segítségnyújtás a szülőket is bevonva a közös munkába azok szülői kompetenciáját erősíti, elősegíti gyermekük alapos megismerését, képességeinek reális felmérését. E munka folyamán a szülők már nem pusztán szemlélői gyermekük fejlesztésének, hanem partnerei a segítő szakembereknek. Az így felkészített édesanyák és édesapák az integrált közösségben is partnerei lesznek az óvodapedagógusnak. Emellett szükség van a speciális nehézségekkel nem küzdő szülők hozzáállásának alakítására.

A gyermek személyisége

- Az értelmi sérüléssel élő gyermekek integrációjának sikeressége természetesen függ a kisgyermek kognitív képességein túl annak pozitív személyiségvonásaitól is. A befogadást könnyíti a gyermek nyitott, barátságos és nyugodt személyisége, mérsékelt temperamentuma.

- Nyilvánvalóan gördülékenyebb a befogadás, ha kommunikációs késztetése aktív, nyelvi készségeinek szintje pedig kis mértékben tér el a tipikusan fejlődő gyermekek szintjétől.

-

A gyermek életkora és a csoport összetétele

A befogadás függ az óvodai csoport létszámától és a csoportba járó speciális nevelési igényű gyermekek számától, azok sérülésének, ill. járulékos tüneteinek milyenségétől.

Speciális ismeretekkel rendelkező szakember

- Az integrációban részt vevő értelmi sérült gyermekek kognitív fejlesztését sok esetben speciális végzettséggel rendelkező szakember (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, konduktor) látja el.
- Az óvodapedagógusnak vele együttműködve, egyénre szabottan kell megterveznie a csoport mindennapjait, lehetőséget nyújtani csoporton belül, a játéktevékenységen keresztül a funkcionális képességek gyakorlására, valamint a foglalkozások során a differenciálás módszertanával segíteni a közös tevékenységek, tanulási folyamatokba való bekapcsolódását.

A differenciált nevelés – oktatás

A differenciált foglalkoztatás az igazán megfelelő pedagógiai módszer az integrált nevelésben. Tanulásszervezési formái az értelmi sérült gyermek óvodai beilleszkedése során is önállóságának, önértékelésének formálódását, kooperációs készségének fejlődését támogatja.

Tárgyi környezet

Fontos, hogy a gyermek környezete könnyen átlátható, viszonylag állandó legyen, mely a tér megfelelő strukturálásával érhető el.

1. A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája,

mértéke és területe. Intézményünk csak a speciális segédeszköz használatához nem kötött mozgáskorlátozott gyermekeket tudja fogadni.

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladatunk: a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése, a megtanult mozgás alkalmaztatása. Az óvodában biztosítani kell – a gyermek állapotának megfelelően – a helyi adottságoknak, lehetőségeknek megfelelően az akadálymentes közeli közlekedést, a megfelelő mozgás- és életteret, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

A mozgásnevelést az óvodai foglalkozások körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladatunk.

2. A látási fogyatékos gyermek

A látási fogyatékos gyermek látásteljesítménye (vízusa az ép látáshoz (100%) viszonyítva két szemmel és korrigáltan is 0-33% közötti. A látási fogyatékos gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, alig-látók, gyengén-látók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett a látási fogyatékoság kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

Elsődleges célunk az integráció során az önállóság kialakítása vagy fenntartása. A látássérülés mértéke is befolyásolja a pedagógiai módszerek kiválasztását.

Feladatunk:

- Minden látássérült gyermek esetében segítenünk kell a közös játékban való részvételt, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti bátor szereplést, mert e tevékenységeket a látási kontroll hiányosságai akadályozzák.
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné – különösen a szem- és a kéz tisztántartása.
- Az óvodai nevelés során mindig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel a szembetegségre.

A gyengén-látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

- a látásnevelés (a látásmaradvány használatának megtanítása, a távoli és a közeli környezetben; a nagymozgás fejlesztése (térbeli tájékozódás a látás felhasználásával, mozgáskoordináció mozgásbiztonság);
- a finommozgás fejlesztése (a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése);
- a látás-mozgáskoordináció fejlesztése.

A gyengén-látó gyermek gondolkodás és beszéd fejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

A látássérülés sajátos jellemzői

– A megismerő folyamatban a vizuális észlelés nehezített, akadályozott. Ez alapvetően befolyásolja a folyamat menetét, más érzékelési csatornákat kell beiktatni az észlelés érdekében.

29.A látássérült gyermekek mozgásfejlődése gyakorta lassabb, hiszen vizuálisan nem motivált a helyzet-és helyváltoztatásra. A vizuális kontroll csökkenésével a látássérült gyermekekre jellemző, hogy megváltozott egyensúlyi dinamika alakul ki, melynek következtében minden esetben tapasztalható egyensúlyprobléma. A helyváltoztató mozgás bizonytalansága mellett fennálló mozgáskészletés következtében kényszermozgások (hintázó mozgás, kéz tördelése, furcsa fejtartás, szem dörzsölgetése, rossz testtartás felvétele) alakulnak ki. Ezeket a kényszermozgásokat vizuálisan nem tudja a gyermek kontrollálni. A mozgások kivitelezését az is befolyásolja, hogy a látás-vezérelt utánzás nehezített vagy teljesen kiesik, így nincs képe a testhelyzetekről.

30.A cselekvés tervezése-irányítása nehezített a vizuális kontroll csökkent volta vagy teljes hiánya miatt.

– Megfigyelhető, hogy a látássérült gyermek beszédfejlődése késhet vagy akadályozott. Ennek háttérében a másképpen fejlődő fogalomalkotás állhat, vagy a külvilággal való kommunikációs kapcsolat felvételének csökkent igénye. Ezzel szemben az is megfigyelhető, hogy esetleg rendkívül gyors fejlődésnek indul a gyermek beszéde. Megfigyelhető a verbalizmus jelensége is, mely formailag jó beszédképet mutat, ám tartalmát tekintve bizonytalan tudáson alapuló beszédet jelent.

– A szociális-emocionális területen fennálló sajátos függőségi helyzet miatt kialakulhat az önállótlanóság.

A vizuális önkontroll hiánya a rendezett testséma kialakulását akadályozhatja, és befolyásolhatja az én-tudat alakulását is.

A sikeres integráció feltételei

A gyermek személyisége

A spontán módon alakuló integrációban a szemüveggel az épek látóképességéhez közelítően korrigált vizuális észleléssel élő gyermekek gyakran vannak az óvodai csoportokban. A velük való foglalkozás szinte csak körültekintést igényel a pedagógusainktól.

A szülők, mint partnerek

A kora gyermekkori intervenció egyik hatásaként gyermekük óvodai közösségbe kerülésének idejére a szülők gyakorlott partnerei a szakembereknek, így számítunk, és építünk a szülők együttműködésére.

Az óvodai csoport sajátosságai

A látássérült gyermekek esetében is segíti az integrációt, ha körültekintően járunk el a csoport létszámát és összetételét illetően. A beilleszkedést a pozitív személyiségkép segíti.

Speciális ismeretekkel rendelkező szakember

A látássérült gyermekek pedagógiájára specializált gyógypedagógus a tiflopedagógus. A vele való szoros kapcsolat a gyermek sérülésének mértéke és képességei szerint egyénenként változó. Szükség esetén a gyermek kognitív és funkcionális képességeinek fejlesztését a tiflopedagógus végzi, vagy vele egyeztetve szövi bele a feladatokat és elvárásokat az óvodapedagógus a mindennapi tevékenységek szervezésébe.

A differenciált oktatás-nevelés

Ez a pedagógiai módszer a megfelelő, és szükséges pedagógiai hozzáállás.

Odafordulás és tárgyi környezet

Az óvodai csoportban integrált látássérült gyermek legnagyobb nehézsége a közlekedésben lehet.

A biztonságos közlekedést a hely ismerete támogatja. A látássérült gyermek fogadása során elsődleges feladatunk a terek, helyszínek, folyosók

végigjárása, megismerése. A gyermeknek megfelelő támogatással, segítséggel kell ezt végrehajtania.

A látásmaradvánnyal rendelkező gyermekek számára támogatni kell a vizuális felfedezést. Ezért mindig gondoskodni kell a megfelelő fényviszonyokról.

3. Hallássérült gyermekek

A súlyosan hallássérült-siket és enyhébben hallássérült-nagyothalló gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében a gyermek egész személyisége megváltozhat.

A súlyos következmények csökkenthetők a legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes alkalmazásával. A megfelelő audiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékekkel történő ellátás mellett a speciális pedagógiai segítség-mely a szülők aktív közreműködésére is irányul – eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült /siket/ kisgyermek:

- jelzi a hang érzékelését,
- tudatos hangadásra képessé válik,
- megindul a passzív szókincs fejlődése,
- körvonalazódnak az első aktív szavak.

Az enyhébben hallássérült /nagyothalló/ kisgyermeknél elérhető:

- a hallásra épített kommunikációja megindul,
- speciális segítséggel halló társaikkal együtt részesülnek óvodai nevelésben,
- speciális intézményi ellátás igénybevételével részesülnek óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

31. Súlyos fokban hallássérült – siket gyermekek beszédterületükben mért hallásszintek átlaga 90 dB, vagy nagyobb veszteséget mutat. Óvodás életkorban fejlesztési feladatok:

- a hallás fejlesztése,
- a hangos beszéd aktív használatának építése,
- a grafo-motoros készségfejlesztés,
- diszfázia 6a beszéd elsajátításának nehézsége/-prevenció.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó speciális pedagógiai feladat az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében fejleszteni kell:

- a beszédértést,
- a szájról olvasási készséget,
- az érthető kiejtésre nevelést,
- a grafikus megerősítést,
- az ujj ábécét.

Az óvodai nevelés során a nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében, fontos, hogy értsék legalább 3-400 szó terjedelmében a hozzájuk intézett kérdéseket, közléseket, mondatba foglalt formában is. Körvonalaiiban pontosan ejtse és használja legalább 30-50 aktív szavát.

32. Az enyhébb fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek beszédtartományban mért hallásszinten enyhe nagyothallás esetében 30-45 dB, közép súlyos esetben 45-65 dB, súlyos esetben 65-90 dB hallásvesztéséget mutatnak.

A nagyothalló óvodáskorú gyermek az emberi beszédhang, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képes. Beszédfejlődése késve, általában spontán, esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg. Az óvodai nevelés során hangsúlyt kap:

- a nyelvi kommunikáció megindítása,
- a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése,
- a beszédértés,
- a szókincsfejlesztés,
- a beszédérthetőség folyamatos javítása.

Ennek feltétele, hogy a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció alkalmazása, a beszédértést segítő eszközrendszerek használata, a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációfejlesztés rendszerébe.

33. A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a halláscsökkenésen kívül még más testi-érzékszervi vagy értelmi fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

A hallássérülés sajátos jellemzői

- Kifejező beszédük fejlődése késik, ill. lassabb fejlődésmenetű. Ezen túl a már kialakult beszédfunkciók sérülését is maga után vonhatja a hallássérülés. A kiejtésbeli hibák jellemzően azokat a beszédhangokat érintik, melyeket a gyermek nem jól hall, nem pontosan észlel. Beszédük dallamtalanabb, ritmustalanabb lehet a saját beszédének észlelési nehezítettsége miatt (saját hibáit nem hallja).
- Beszédüket grammatikai hibák is jellemezhetik, mivel a magyar nyelvben a ragok általában hangsúlytalan, szóvégi helyzetben vannak. További jellegzetesség a beszűkült szókincs is, de a szókincsbeli elmaradás minőségileg is mást jelent, mint a halló gyermekek szókincskészlete.
- Ez abból adódik, hogy a hallássérült gyermek beszédelsajátítása mesterséges tanulási folyamat eredménye, szókincsből egyszerű, hétköznapi kifejezések is hiányozhatnak, míg magas szintű, bonyolultabb kifejezéseket ismerhetnek.
- A beszédértés területén vannak a hallássérült gyermekeknek kifejezett nehézségeik. A szájról olvasás kiegészíti a nem hallható információkat. Nem meglepő tehát, ha azt tapasztalják az óvodapedagógusok, hogy a hallássérült gyermek igyekszik mindig a szemébe, arcára nézni.
- Viselkedésbeli problémák jelentkezhetnek a figyelmi fáradékonyság, félreértések, kommunikációs nehézségek miatt. Nem csak indulatos reagálásait tapasztalhatják a társai és a pedagógusok, hanem esetleg azt, hogy túlzottan alkalmazkodó a gyermek. Gyakran tapasztalható az is, hogy a beszéd megértésének hiányában is bólogat a gyermek, pedig valójában nem tudja, hogy miről van szó.

A sikeres integráció feltételei

A gyermek személyisége

Az integrált nevelésbe spontán módon beilleszkedő hallássérült gyermekek a készülékes ellátás következtében az ép hallású kortársaikhoz közeli beszédállapottal kerülnek. A korai hallás-beszédnevelésben részesülő gyermekek már óvodáskorukra megtanulják, hogy az arcra figyelve, a szájról olvasás segítségével jobban eligazodnak a nekik szóló elvárások, tennivalók között. Megfelelő hallási figyelemmel teherbíró-képességük fokozottabb, jobban boldogulnak a kortárs csoportban.

A szülők, mint partnerek

A szülők együttműködését a korai életkorban megkezdett gondozás támogatja. S a szülők már gyakorlott partnerei a szakembereknek, így számítunk, és építünk együttműködésükre.

Speciális ismeretekkel rendelkező szakember

A hallássérült gyermekekkel foglalkozó speciális gyógypedagógus a szurdopedagógus. A vele való szoros kapcsolat függ a gyermek hallásállapotától és egyéb képességeitől, személyiségétől. Szükség esetén a hallássérült gyermek kognitív képességeinek fejlesztését is a szurdopedagógus végzi, valamint a speciális hallás-beszédnevelést, valamint a szurdo-logopédiai fejlesztést, mely a kiejtés javítását szolgálja.

A differenciált oktatás-nevelés

A hallássérült gyermekek foglalkoztatásának a legmegfelelőbb és alkalmazandó pedagógiai módszere. A tanulás folyamatában tekintettel kell lenni arra, hogy az ismeretek láthatóak, és más módon is érzékelhetőek legyenek (tapintható, ízlelhető, mozgással kísért stb.) a hallássérüléssel élő gyermekek számára.

Odafordulás és tárgyi környezet

A csoportos foglalkozások alkalmával a félkör alakú elhelyezkedés a hallássérült gyermek számára a kedvező forma, így, ha szemben ül az óvodapedagógussal, akkor őt is és félkörben ülő társait is jól látja. A pontos szájról olvasási képhez az is szükséges, hogy ne üljön az ablakkal szemben, mert a besütő nap az ott ülő személy arcát kevésbé láthatóvá teszi. Amelyik gyermek számára a szájról olvasás másodlagos, viselkedése vagy figyelme problémás, az a pedagógus mellett foglal helyet. Ez esetben többször ellenőrizzük, hogy nem vesztette-e el a beszélgetés fonalát. Ügyelünk arra is, hogy az információkat a gyermekhez közel mondja a felnőtt, és közben ne legyen túl nagy zaj, hiszen tévhit, hogy a hallássérült gyermekek jobban értik, mit mondunk, ha hangosan és túlzottan artikulálunk.

A normál hangerejű, tiszta beszéd a gyermekközösség számára is követendő minta, hiszen a szóbeli közlések, illetve utasítások megértése nehézséget okozhat a hallássérült gyermek számára. Mindig meggyőződünk arról, hogy a gyermek pontosan érti-e a mondanivalót, az utasítást. Ha nem értette, a megismétlés, az átfogalmazás, a rá-, ill. bemutatás segíti a megértést. Elsődleges célunk, hogy az óvodapedagógus a hallássérült gyermek verbális

kommunikációját ösztönözze. A természetes gesztusok használata is támogatja a beszéd megértését, melynek megfelelő arányú használata egyéni kérdés. A hallássérült gyermeket is igyekszünk egyenrangú tagjává tenni az óvodai közösségnek, azzal, hogy, ő is kap feladatokat (pl. napos), és ugyanúgy részt vesz az óvodai ünnepeken, és minden egyéb tevékenységben, programban, mint társai. A legfontosabb szempontunk az integráció során, hogy a hallássérült gyermek is csak annyi segítséget kapjon, amennyire igazán szüksége van.

A fejlesztés eredményességét meghatározza, hogy az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszéd készenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól, a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől.

4. A beszéd fogyatékos gyermekek

A mindennapi emberi kapcsolatokban elsődleges kommunikációs csatorna a beszéd, hiszen nyelvi formában tudjuk leghatékonyabban kifejezni érzéseinket, gondolatainkat.

Akik beszédbeli nehézségekkel küzdenek, a mindennapi kommunikációban élik meg a legtöbb kudarcot, mert nehezebben fejezik ki magukat, nehezen tudnak kapcsolatot teremteni.

Beszédproblémával küzdő gyermekekkel gyakran találkozunk az óvodában, hiszen ez a beszédhibák megjelenésének jellemző időszaka. Ezek a gyerekek a kommunikációs kudarcok miatt általában zavartak, előfordulhat, hogy agresszívak, mert nem értenek meg valamit, vagy őket nem értik meg.

Általában mindenkit, akinek valamilyen beszédzavara van, azt a köznyelvben beszédhibásnak nevezünk, függetlenül annak súlyosságától. A beszédhiba a beszédfejlődési zavar enyhe formája, amely a minél korábbi életkorban nyújtott szakszerű segítségadással kezelhető. Ilyen pl. az egyes hangzókhoz kapcsolódó torz ejtés, vagy egy bizonyos hangnak ejtésben mással való felcserélése (répa – jépa).

A beszéd fogyatékoság viszont a beszédfejlődési zavar súlyos formája, amely csak intenzív, szakszerű segítségnyújtással javítható.

Beszéd fogyatékosnak tekinthető az az egyén, akinél veleszületett (születés előtt kialakult) vagy szerzett (születés közben, közvetlenül születés után, gyermek vagy felnőtt korban kialakult) idegrendszeri működési zavarok és környezeti hatások következtében jelentős mértékű a beszédbeli akadályozottság.

Ennek következményei lehetnek átmeneti, de tartós zavarok is. Megnyilvánulhatnak a nyelvi, a kommunikációs és a tanulási képességekben, de a szociális kapcsolatokban is. Zavar mutatkozhat a beszédhangok helyes ejtésében, megmutatkozhat a beszédészlelésben és megértésben, a beszédritmus sérülésében, a finommotorikában, a szem – kéz koordinációjának éretlenségében, valamint az úgynevezett általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség – kiesésekben.

A beszéd fogyatékosoknak vannak:

- egyértelműen megnyilvánuló (pl.: artikulációs)
- látens (beszédértési, beszédészlelési probléma)
- és a kommunikációs nehézségekből fakadó másodlagos pszichés tünetei (magatartási zavarok).

Ezek együttesen tanulási akadályozottságot is kiválthatnak.

A közoktatásban – a hatályos közoktatásról szóló törvény szerint – kizárólag azt a gyermeket tekinthetjük beszéd fogyatékosnak, akiről az Országos Beszédvizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményt állít ki, és amelyben egyértelműen állást foglal.

A beszéd fogyatékos gyermeknek is egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátásban kell részesülnie. A fejlesztés akkor lesz hatékony, ha az intézmény rendelkezik az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel; fontos az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezet. A beszédfejlesztés során nő a gyermek kommunikációjának hatékonysága, és önbizalma is.

Az óvodai nevelés – oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszédbeli akadályok jellegétől függ. Ezek a következők szerint csoportosíthatók:

- A beszéd és nyelvi fejlődés zavarai:
  - megkésett beszédfejlődés
  - diszfázia
  - súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar
- Az artikuláció zavarai:
  - diszlália
  - orrhangzós beszéd
  - dizartria
- A beszéd folyamatosságának zavarai:
  - dadogás
  - hadarás
- A hangadás rendellenessége:

- diszfónia
- A kialakult beszéd zavara:
  - mutizmus
- Az olvasás és írásteljesítmény zavarai:
  - diszlexia
  - diszgráfia

A megkésett beszédfejlődés

Az anyanyelv elsajátításának üteme egyénenként változó. Viszont az a kisgyermek, akinek még három éves kora körül sem, vagy utána indul meg a beszéd és a nyelv fejlődése, a központi idegrendszer és a hallás épsége mellett, az megkésett beszédfejlődésű. Ennek megállapítása a logopédus feladata.

Jellemzői:

- a beszédfejlődés elhúzódása
- csökkent beszédkésztség
- szótorzítás, csonkítás (a szavakhoz hangokat, toldalékokat hozzáragaszt, vagy elhagyja azokat)
- makacs, több hangra kiterjedő (univerzális) pöszeség
- hibás vagy hiányzó raghasználat (agrammatizmus)
- hadarás, amelyhez dadogás társulhat
- átlagosnál rosszabb zenei képesség
- rossz tájékozódás térben, síkban, saját testen
- veszélyeztetettség a későbbi írás/olvasás elsajátításába

Diszfázia

Sajátos nyelvi fejlődési zavar. A normál nyelvelsajátítástól minőségileg és strukturálisan eltérő nyelvi fejlődés, mely agysérülésekre vezethető vissza. A beszéd fejlődésének zavarát mutatja, hogy a gyermek kevés szót használ, egyszerű mondatokat alkot, ezekben gyakran vannak szótöredékek, maga alkotta szavak, vagy hallott szavak utánmondása. A gyermek lassan sajátítja el a nyelvi szabályokat. Ezekhez a tünetekhez szinte valamennyi más pszichikus képesség működési zavara társulhat.

A diszfáziás gyerekek túl mozgékonyak, esetleg agresszívak. Gyenge a látási – hallási emlékezetük.

Súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar

A beszédfeldolgozási folyamat zavaráról akkor beszélünk, ha a gyermek az életkorának tartalmilag megfelelő verbális közlések észlelésében és

megértésében rendszeresen téved, a hozzá intézett megnyilatkozások egyértelmű feldolgozására nem képes. A beszédészlelési, beszédértési probléma esetén jellemző a hallott információk bizonytalan értése, a lényegkiemelés képtelensége, a látszólagos memóriazavarok és az általános tanulási nehézségek.

Diszlália

A pöszeség a beszédhangok ejtésének, tisztaságának olyan zavara (ép hallás és ép beszédszervi beidegződés esetén), amelyre jellemző az adott nyelvközösség artikulációs normáitól való eltérés. Az artikulációs hibák jellege kihagyás, torzítás és hanghelyettesítés. Az általános, teljes diszlália esetében mindhárom előfordulhat, részleges diszláliánál azonban (az *r* hang kivételével) általában a hanghelyettesítés és a torzítás dominál.

Orrhangzós beszéd

Legsúlyosabb esetei az ajak- és szápadhasadék következtében alakulnak ki, amellyel gyakran együtt jár az enyhe fokú nagyothallás. Orrhangzós beszéd esetén az élettani nazális rezonancia kórosan megváltozik, természetellenes, kellemetlen hangszínt okoz. Jellemző lehet az artikuláció zavara a beszédszervek organikus eltérései, halláscsökkenés vagy a fogazat rendellenességei miatt. A folyamatos beszéd lehet gyors, összefolyó, monoton, bátortalan. A beszédfejlődés, majd a mondatok megjelenése is késhet, azok hiányosak, agrammatikusak lehetnek. Másodlagos tünetként ajak- vagy szápadhasadékos gyermekeknél magatartási zavarok is felléphetnek.

Dizartria

A beszédben részt vevő izmok működési zavara következtében kialakuló artikulációs probléma. A beszédértés kifogástalan, de a beszédfogyatékos nem képes a megfelelő gége-, légyszápad-, ajak- és nyelvmozgások kivitelezésére. Jellemző az erős kifejezési gátlás, a gyenge szókincs.

Dadogás

A beszéd folyamatosságának zavara. Megszakítások jellemzik a beszédet a hang, a szótag, a szó vagy a mondat egyes részeinek ismétlése által. Járulékos tünetekként önkéntelen mozdulatok, céltalan szemmozgások, izomremegés, tenyérizzadás, elpirulás stb. jelentkezhetnek. Előfordulhatnak együttmozgások,

együttcselekvések. A beszédben töltelékszavak jelenhetnek meg. Egyes esetekben beszédfélelem jelentkezhet, amely gátolja a verbális megnyilatkozást.

Hadarás

A beszéd azon súlyos zavara, amelyre jellemző a rendkívüli gyorsaság, a hangok, a szótagok kihagyása, a pontatlan hangképzés, a monotónia, a szegényes szókincs és az egész személyiség sajátos „elváltozása”. A spontán beszédet és a fogalmazást gátolhatja a gyér szókincs, a diszgrammatizmus, a figyelemkoncentráció gyengesége, a verbális emlékezet hiányossága. Ennek megfelelően a gyermek szövegalkotási kísérlete gyakran kudarcot vall.

A hadarás jellegzetes tünete a figyelmetlenség, felületesség. A rossz ritmuskészség általános, a hadarók nagy része nem képes a zenei elemek (ritmus, dallam) helyes alkalmazására, ennek ellenére az artikuláció pontatlansága éneklés közben megszűnik.

Diszfónia

A rekedtség a hangképzési problémák közé tartozik, a hang tisztaságának zavarában nyilvánul meg. A hangszín eltér a normáltól és csökken a hangképzőszerv terhelhetősége. Bár az artikulációs műveletek szabályszerűen zajlanak le, de hiányzik, vagy torzult formában van jelen a zöngé, a hang ezért fátyolos, érdes.

Amennyiben nem szervi okok állnak a tünet megjelenésének hátterében, akkor az állapot kialakulásához környezeti vagy pszichés okok vezettek. Ez utóbbi esetben a gyermek állandóan hangosan beszél, kiabál – ezzel akarja felhívni magára a figyelmet vagy éppen szorongásait enyhíteni.

Mutizmus

A teljes beszédképtelenséget jelenti a beszédre való szükséglet hiánya. A „választott némaság” (elektív mutizmus) a gyermekkorban jelentkező neurózisok egyik különleges formája. Esetében a korábban már jó szinten beszélő gyermek bizonyos helyzetekben vagy feltételek között nem szólal meg. A fellépő tüneteknek nincs bevezető szakasza, hirtelen, minden azonosítható ok vagy előzmény nélkül jelentkezik. A gyermek következetesen tartja „némaságát”, ebből sem kéréssel, sem utasítással nem mozdítható ki.

Diszlexia

Az olvasás zavara, amelynek jellemzője, hogy a gyermek ép értelmi állapot, megfelelő intelligenciaszint mellett jóval elmarad az olvasás-írás tanulásában. A pszichológiai magyarázatok elsősorban a tanuláshoz szükséges részképességek működési következményeként értelmezik a diszlexiát, különös tekintettel az olvasás megtanulásához szükséges képességek elégtelen, hiányos vagy zavart működésére. A részképességek körében is kiemelt jelentőségűek a beszédészlelés és beszédmegértés, a hangzódifferenciálás, a fonológiai tudatosság, a figyelmi és emlékezeti teljesítmények, az észlelési szerveződés, a soralkotás és más megismerő funkciók. Elmaradás tapasztalható a beszéd tartalmi (grammatikai, szókincs és kifejezésbeli) és formai (hanghibák) oldalát tekintve.

Diszgráfia

Írás-, helyesírászavar, amely gyakran – de nem feltétlenül – társul diszlexiához. Óvodáskorban diszlexia-diszgráfia veszélyeztetettségről beszélünk. Azonos beszédhibafajtán belül is igen nagyfokú a heterogenitás, hiszen a tünetek jellege, a beszéd sérülés foka, fejlődési üteme, a kísérő problémák jellemzői egyénenként különbözők. A beszédzavarok egy-egy gyermeknél halmozottan is előfordulhatnak. Leggyakrabban a megkésett, illetve akadályozott beszédfejlődés, a komplex nyelvi fejlődési zavar jelenik meg változatos tünetegyüttessel. Előfordul a megkésett/akadályozott beszédfejlődés – hadarás-dadogás együttese. Iskolás életkorban ennek kihatása van az olvasás, írás elsajátítására, illetve annak zavarára is. Nem ritka a tünetek párhuzamos megjelenése, de előfordul a tünetváltás jelensége is, amikor például a kiejtés javítását, javulását követően dadogás, hadarás léphet fel.

A beszédfejlődés folyamatában megjelenő zavarok korai felismerése nagy jelentőséggel bír, de nem könnyű feladat. Ennek különböző okai vannak. Egyik ezek közül a beszédfejlődés sajátos üteme, amely a 0–3 éves kor között alakul ki az alábbi fokozatokban:

- A percepció bázis, mint a beszédészlelés és megértés feltétele
- Az artikulációs bázis, mint a hangzórendszer működésének alapja
- A passzív és aktív szókincs
- A grammatikai szabályok birtoklásának és reprodukciójának képessége

Ebben az összetett fejlődési folyamatban nehezen megragadhatók az esetleges deficit működések.

A beszéd folyamat összetett jellege miatt az egyes tényezők érési elmaradásának gyakran hosszú ideig nincsenek egyértelmű jelei. (A kiejtés tisztasága például elfedheti a gyenge szókincset, a hiányos szó- és mondatmegértést.) Fontos szem

előtt tartani azt is, hogy a beszédfejlődésben nagy egyéni különbségek mutatkoznak (lányok-fiúk, hátrányos és segítő környezet, látens hátráltató tényezők, öröklődés).

Nehezíti a korai felismerést, hogy az élettani beszédhibák megjelenése egybeesik a nyelv és beszéd intenzív fejlődésének időszakával. Ezek a jelenségek amellet, hogy a 2–4 éves kor között valóban a fejlődés velejárájaként jelennek meg, majd megszűnnek, az eltérő beszéd előrejelzői is lehetnek.

A beszédhibások szűrővizsgálata többnyire 5–6 éves korban, iskolába lépés előtt történik, így előfordul, hogy a beszédproblémával küzdő gyermek csak igen későn, akár éveket elvesztegetve kapja meg a szükséges kezelést.

Célunk:

Pozitív megerősítést óvodáskorban leginkább cselekvésekkel, szituációk megteremtésével érhetünk el. Sokszor a gyermek a beszédbeli kommunikáció során negatív tapasztalatokat szerez, mert gyenge szókinccse miatt nem tudja magát kifejezni. Éppen ezért az egyik legfontosabb cél a beszédfigyafatékosságból eredő hátrányok kompenzálása, a gátlások, frusztrációk csökkentése, leküzdése. Adjunk lehetőséget arra, hogy mondanivalóját rajzban, nem verbális eszközökkel vagy éppen „más bőrébe bújva” egy báb segítségével közölhesse. Így kezdetben szavak nélkül is megoszthatja az óvónővel, társaival élményei, érzelmeit, gondolatait. Később ez erősítheti a verbális kifejezés igényét is.

A sajátos nevelési igényű gyermek együttműködési képessége gyakran korlátozott, hiszen a kommunikáció eszközében, a beszédben fellépő bármilyen rendellenesség kihat az interperszonális kapcsolatok alakulására.

Törekedni kell a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatásának erősítésére. A személyiség fejlesztésében hangsúlyozottan kapjon szerepet a kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelés.

Minden esetben figyelembe kell venni az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának együttesét.

Az óvodáskori tanulás, ismeretszerzés elsődleges és fontos színtere a játék. Ebből kiindulva az is következik, hogy minél inkább belefeledkezik a gyermek a játékba, annál inkább megindulnak benne a tanulást előidéző folyamatok. A játékhoz kapcsolódó képességek fejlődésükben jóval meghaladják a többi képességet. A valamilyen területen lemaradt, valamilyen

részfunkció fejlődési ütemében megkésett gyermekek a megfelelően összeállított, megválasztott játéktartalom segítségével behozhatják lemaradásukat.

Fontos hangsúlyozni, hogy a beszéd fogyatékoság vezető tünetei a legtöbb esetben a verbális kommunikációban jelentkeznek, de nem szabad figyelmen kívül hagyni az egyéb tüneteket, illetve a háttérben meghúzódó elmaradásokat sem. Pl.:

- Bizonytalan, zavart mozgásos észlelés
- Egyensúlyzavarok (éretlen mozgás, a lépcsőn járás nehézsége)
- Az auditív észlelés zavarai, az auditív differenciáló képesség gyengesége, kódolási gyengeség, hangazonosítási problémák, rövid idejű hallási emlékezet
- A vizuális észlelés zavarai: forma-, térészlelési zavarok
- A testséma zavarai
- Nagymozgások zavarai
- Finommozgások zavarai (kéz- ujjmozgások, artikulációs, szemmozgató izmok területén)
- A lateralizáció zavarai
- Nem tudatos együttmozgások
- A mozgásos magatartás zavarai: hiperaktivitás, mozgásos gátoltság
- A gyermek időnként kedvetlen, türelmetlen, mert mások nem értik.
- A gyermek tudja, hogy nem képes folyamatosan beszélni, ezért idegenek előtt nem szólal meg.
- A figyelem, a koncentráció gyengesége
- Emlékezeti problémák (verbális, vizuális).

Törekedni kell a képességek, részképességek területén a megfelelő fejlettségi szint elérésére. A figyelmi, emlékezeti, észlelési, mozgási és orientációs képességek deficitese működésének javítása nem elhanyagolható. E nélkül a beszéd fogyatékos gyermek nem éri el a kívánt eredményt. Mindezeket figyelembe véve szükséges a beszédproblémával küzdő gyermek csoporton belüli fejlesztését tervezni és megvalósítani.

Ha a speciális megsegítésről van szó, ez lehet korrekciós és/vagy preventív jellegű. A korrekció általánosabb és ismertebb, a fejlődési ívben bekövetkezett megakadás, lemaradás rendezésére irányuló beavatkozás. A különböző problémák miatt felmentett és még egy évig óvodában maradó gyerekeknél alkalmazzuk. A korrekciós fejlesztés megtervezésének az elakadás

szintjéig kell visszamennie, és adekvát eljárásokkal kell rendeznie a funkciózavarokat, elmaradásokat. (A gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus kompetenciája.)

A prevenció a szenzitív periódusban alkalmazott támasznyújtás, amely az éppen fejlődő pszichikus struktúrák kibontakozását és begyakorlását segíti elő. A prevenciós fejlesztés alapvető célja a lehetséges problémák megelőzése. Az óvodába lépés pillanatától kezdődik, folyamatosan tart az óvodás kor végéig.

Feladataink:

A legfontosabb feladat elsődlegesen, hogy a pedagógusnak tájékozódnia kell a gyermek beszédállapotáról, azokról a speciális feladatokról, amelyeket a mindennapi nevelés oktatás során szem előtt kell tartania. Ebben segítségére lehet a szülő, illetve az a gyógypedagógus, logopédus, aki a gyermek terápiáját végzi. Elengedhetetlen a folyamatos, rendszeres kapcsolattartás a segítő szakemberekkel, akik támogatást nyújthatnak a sérülésspecifikus módszerek megválasztásában, illetve szükség esetén egyéni fejlesztési terv elkészítésében.

A gazdag nyelvi környezet segíti a beszéd- és nyelvi zavarral küzdő gyermekek kommunikációjának fejlődését.

A mindennapi nevelés során a pedagógusnak fokozottan kell figyelnie arra, hogy a beszéd fogyatékos gyermekhez intézett közlései mindig lassabb beszédtempóban, rövidített formában hangozzanak el.

A speciális módszerek alkalmazása, valamint a differenciált foglalkoztatás mellett figyelembe kell venni és biztosítani kell az egyéni haladási ütemet.

Fontos feladat a beszéd fogyatékos gyermek motiválása, a beszéd fogyatékoságból eredő hátrányok miatti kirekesztettség érzésének csökkentése, megszüntetése, az önbizalom erősítése. Az óvodapedagógus személyisége meghatározó ezeken a területeken is: fontos az őszinte, nyitott odafigyelés, a bizalmat sugárzó magatartás, amelynek hatására a gyermek készletét érez gondolatainak, érzelmeinek, élményeinek kinyilatkoztatására, beszédfélelmének leküzdésére. Ha a foglalkozások alkalmával megteremtjük az oldott, bizalmas, stresszmentes légkört (fontos a humor jelenléte), akkor a beszédzavarral küzdő gyermek is könnyebben, hamarabb sikerélményhez juthat. Az elfogadó magatartás, az egyéni bánásmód elve nélkülözhetetlenek a pedagógus attitűdjében. Fontos, hogy a gyermek érezze, olyannak fogadjuk el őt, amilyen.

Amikor beszél, nem a beszédhibájára figyelünk, hanem a mondanivalóra, és igyekszünk erre a csoport többi tagját is rávenni.

A sikeres integráció feltételei

Az integráció sikeressége függ a pedagógus, a segítő szakemberek, a szülő, a SNI-gyermek és ép társai hatékony együttműködésétől. A sajátos nevelési igényű gyermek hatékony óvodai fejlesztése csak korszerű teammunkában hozhat eredményt.

Figyelni kell arra, hogy a beszéd fogyatékos gyermek ne legyen se negatívabb, se pozitívabb mértékben megkülönböztetve a csoportban levő többi társától. Az elfogultság a gyermekben gátlásokat ébreszthet. Mindig olyan feladattal kell megbízni, amelyet eredményesen tud elvégezni. Magas követelményszint esetén a gyermek sikerek helyett kudarokat fog megélni. Ugyanígy képességeihez mérten alacsonyabb követelmények mellett nem tanul meg a küzdeni, s felnőve szükség esetén sem lesz képes konfrontációra.

A beszéd fogyatékos gyermek együttműködésre való képessége korlátozott lehet a gátlások, frusztrációk miatt, ezért állandó motivációt igényel. Fontos az azonnali értékelés a sikerélmény megélése érdekében.

Az óvodapedagógus fontos feladata, hogy előre tájékoztassa a befogadó csoport tagjait az SNI gyermek érkezéséről, beszéd fogyatékoságáról. Fontos, hogy beszéljenek a segítségnyújtás szükségességéről, lehetőségéről.

A beszéd fogyatékos gyermekek beilleszkedése nem mindig zökkenőmentes, hiszen tartanak attól, hogy jól beszélő társaik kinevetik őket, beszédhibájuk korlátozottá teheti számukra a kapcsolatfelvételt. Egyesek szégyenlősek, sokáig nem mernek megszólalni. Izgalommal mennek új társaságba, félnek a fogadtatástól, attól, hogy kicsúfolják őket artikulációs problémáik, hibás beszédük miatt.

A pedagógusnak nagy szerepe van abban, hogy mind a kirekesztést, mind a pozitív diszkriminációt elkerülje a gyermek. A túlzott segítség, az ép társak önfeláldozó magatartása mindkét fél részére személyiségkárosító lehet. A segítő odafigyelés és a tényleges segítségnyújtás gyakorlatát szituációk megteremtésével érhetjük el.

Együttműködés a családdal

Az óvónő elsősorban az óvodás gyermekek nevelésére képzett szakember. A gyermek nevelése, fejlesztése függ a családokkal való megfelelő együttműködéstől. A szülővel való kooperáció központi kérdései: a problémák feltárása, megbeszélése, megoldási módok keresése, a tanácsadás. Fontos, hogy

éreztessek, őt és gyermekét feltétel nélkül elfogadjuk. Rendszeresen tájékoztassuk az elért eredményekről. Éreztessek, hogy fontos szerepe van a gyermek fejlesztésében, tudatosítsuk, hogy eredményeket csak közös munkával érhetünk el.

Együttműködés a szakemberekkel

Az óvodapedagógus legnagyobb segítségére az óvodai *logopédus* lehet, aki diagnosztizálja a beszédhibát, feltérképezi az egyes részterületen jelentkező elmaradásokat és – a beszéd fogyatékos gyermeket a csoportból kiemelve – terápiát, egyéni fejlesztést folytat. Az óvónő feladata pedig a gyermek óvodai viselkedésének, képességeinek szakmai elemzése, a fejlesztés megtervezése, csoporton belüli gyakorlati megvalósítása.

A magatartási problémák kezelésében az *óvodapszichológus* közreműködése elengedhetetlen.

Az óvodán belüli egyéni fejlesztésben fontos szerepet kap a *fejlesztőpedagógus* is, aki a részképességek, mozgás stb. fejlesztésével erősítheti a logopédiai munka hatékonyságát.

A logopédus rendszeresen tájékoztatja az óvodapedagógust a gyermek aktuális beszédállapotáról és a csoporton belüli fejlesztési feladatokról, lehetőségekről. Ha az adott óvodában nem rendel logopédus, a kerületi, illetve területileg illetékes *logopédiai szakszolgálat*tól, *munkaközösségtől* lehet segítséget kérni.

A beszéd fogyatékos gyermek átfogó vizsgálatát a nevelési tanácsadó, illetve a területileg illetékes *beszédvizsgáló szakértői bizottság* végezheti – szülői kérésre.

XIV. fejezet: Az esélyegyenlőség biztosítása

Célja: az intézményen belüli szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű betartása. Az intézményi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés lehetőségének biztosítása, kiemelt figyelmet fordítva az esélyteremtésre és a hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálására.

Feladatok:

- Az intézmény gyermek-és ifjúságvédelmi felelőse és másodsorban minden dolgozója különös figyelemmel és szociális érzékenységgel kíséri a településen élő halmozottan hátrányos helyzetű, hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét;
- Az esélyegyenlőség sérülésével kapcsolatos esetek jelzése az intézmény vezetőjének illetve illetékes munkatársának;
- Az intézmény vezetője az érzékelt problémák alapján ajánlásokat, javaslatot tesz és ellenőrzi az intézményi felelősrendszer hatékony működését a gyermekjóléti és szociális ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel;
- Kollektív részvétel és felelősség a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében;
- A beiratkozásnál, a felvétel elbírálásánál, a nevelőmunka folyamán, a gyermekek egyéni fejlesztésében, az értékelés gyakorlatában, a serkentő és kényszerítő módszerek alkalmazásában, valamint a szülőkkel való kapcsolattartásban, a szakmai és társadalmi környezetben a diszkriminációmentesség elvének betartása, következetes alkalmazás;.
- Befogadó, toleráns légkör megteremtése;
- Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek autodidakta bővítése;
- Az intézményen belüli belső esélyegyenlőségi monitoring rendszer működtetése;
- A szülők illetve gondviselők számára lehetőség biztosítása az esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos panaszok megtételére;
- A fenntartó képviselőjének írásos tájékoztatása a panasztételi eljárás lefolytatásáról, végeredményéről valamint az esélyegyenlőségi monitoringhoz kapcsolódó adat- és információszolgáltatás biztosítása;

MELLÉKLET

KOMPETENCIA ALAPÚ NEVELÉS

A kompetencia alapú nevelésben a Lurkó kuckó Központi Óvoda és a Kölyökvár Tagóvoda vesz részt. A Lurkó kuckó Központi Óvoda a programcsomag részben való megvalósítását tűzte ki célul, míg a Kölyökvár Tagóvoda a törzsanyag átvételét irányozta elő. A pályázatban részt vevő 4 csoportban az 5 éves kötelező fenntarthatóságot biztosítjuk. A Lurkó kuckó Központi Óvodában a többi csoportra való kiterjesztés a fokozatosság és önkéntesség elve alapján valósul meg. A Kölyökvár Tagóvoda a kompetencia alapú nevelés folyamatos beléptetéséről, minden csoportjára történő kiterjesztéséről döntött. A kompetencia alapú nevelést a többi óvoda a városi kompetencia munkacsoport összejövetelein ismerheti meg.

1. A programfejlesztés az óvodai nevelés kompetenciaterületén

***„A jó óvoda az, ahol nyugalom van, de nem csend és fegyelem.
A jó óvoda az, ahol a legfőbb érték minden gyermek
kíváncsisága, kezdeményezése, de főleg játéka,
mint a nem tudatos tanulás folyamata.
A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés, a megfigyelés
a gyermeknek lehetőség, a felnőttek kötelesség ”***

Húvös Éva

„Kompetencián elsősorban azokat a mentális feltételeket értjük, amelyek szükségesek a megismerő, szociális, szakmai teljesítményekhez. A kompetencia tudáson alapszik, de lényegét tekintve több mint egyszerű tudás. Egy kompetencia nemcsak valamilyen területen alapozott készség, hanem ebbe a

fogalomba beleértendő az önszabályozás, az ellenőrzés, a kezdeményezés, illetve az alkalmazkodás készsége is.” (Mihály Ildikó)

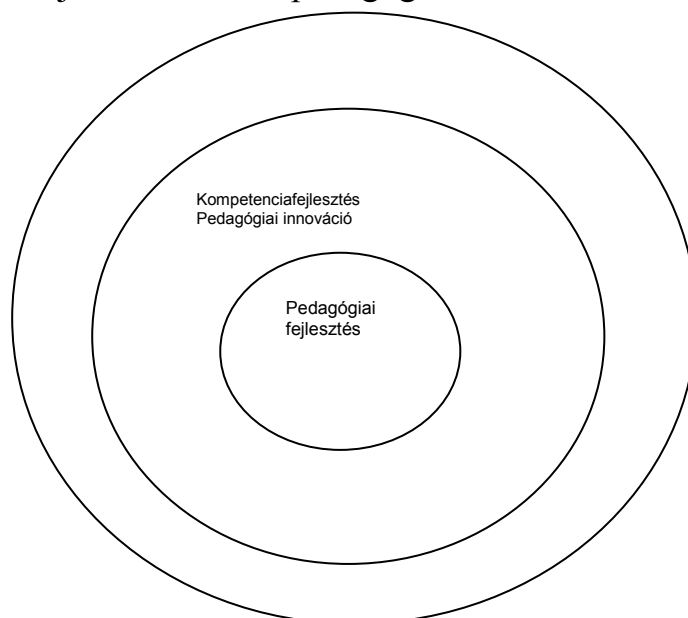
Napjainkban rendkívül fontos a változó munkaerő-piaci igényekhez való alkalmazkodás. A jövőben szükségessé válhat – az életpálya-építés bármely szakaszában – a módosítás, új készségek és kompetenciák elsajátítása. E célok eléréséhez szükséges a hazai oktatás olyan irányú átalakítása, melynek során a hangsúly az alapkészségek és a kulcskompetenciák fejlesztésére tevődik át, hiszen ezek révén válhat bárki képessé az egész életen át tartó tanulásra. A fejlesztések megalapozását a kompetencia alapú óvodai programcsomag biztosítja, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramjának szellemiségében – alapelvek, óvodakép-gyermekkép, játékközpontúság, szellemiség és szemléletmód– készült, ugyanakkor a XXI. század szellemiségének megfelelően a kompetencia, mint, központi kategória hatja át az egész programcsomagot.

A kompetencia alapú óvodai programcsomag fejlesztési koncepciójának sajátos elemei

„Az ismeretek, ezek alkalmazási képessége és az alkalmazáshoz megfelelő motiváció, illetve attitűd, együttesen jelölik ki azokat a képességrendszereket, képesség-halmazokat, amelyeket egy adott terület kompetenciájaként meghatároznak.”

Dr. Pála Károly

A kompetenciafejlesztés része a pedagógiai innováció.

A kompetencia alapú pedagógiai fejlesztés célja:

- a pedagógiai fejlesztés óvodából az iskolába való átmenet tartalmilag újszerű kidolgozása;
- az inkluzív pedagógiának, az együttnevelésnek az elterjesztése;
- a játéknak, mint a fejlesztés céljának és eredményének a megjelenítése;
- a játék–érzelem–erkölcs metodikai kapcsolatának érvényesítése.

A kompetencia alapú pedagógiai fejlesztés feladata:

Olyan felkínált, választható témák (komplex fejlesztési tervként 8-8-8-8), tevékenységi körök (játék, munka, tanulás), szervezeti keretek (frontális, csoportos, egyéni), differenciálási eljárások (szervezési módok és/vagy feladatrendszer) és munkaformák (frontális, csoportmunka – ezen belül homogén, illetve heterogén csoport –, valamint egyénre szabott munka) ajánlása, amelyek a pedagógiai fejlesztés célját szolgálják.

A kompetencia alapú pedagógiai fejlesztés tárgya

Maga a kompetencia alapú óvodai programcsomag.

A pedagógiai fejlesztés alanya

A pedagógiai fejlesztés alanyai a gyerekek és a gyerekek fejlesztéséért felelősséget vállaló óvodapedagógusok.

Kiindulási pont

Nem mondunk le egyetlen gyermek fejleszthetőségéről sem. A gyerekek képességszintjei egyéni, sajátos fejlődési mintázatot mutatnak. Az egyes szintek értelmezése:

I. szint: sajátos nevelési igényű gyerekek

II. szint: standardhoz közelítő képességű gyerekek

III. szint: tehetséges, kreatív gyerekek

Az I. szint részletes kifejtése

a) Részképesség-zavarok:

- Olvasási zavar (diszlexia)
- Írászavar (diszgráfia)
- Számolási zavar (diszkalkulia)
- Speciális problémák (enyhébb változatai)
- Autizmus spektrumzavarával élő
- Hiperaktivitás

- Különböző kromoszóma-rendellenességek, szindrómák (Down-, Williams-)
- Magatartászavar
- Érzékszervi zavarok (látás, hallás stb.)
- Mozgászavarok (túlmozgékony [hipermotilis] gátolt mozgás)
- Idegrendszeri zavar: indulati kitörés, szorongás stb.
- Érzelmi-akarati élet zavara: agresszió, dac
- Értelmi képességek zavara: gondolkodási műveletek zavara, pszichikus funkciók működési zavara stb.

b) Hátrányos helyzet

- Szociokulturális lemaradás
- Ingerszegény környezet
- Érzelmi labilitás
- Elhanyagoló bánásmód
- Kisebbségi helyzet (roma kisebbség, migrációs populáció, egyéb nemzetiség)

A pedagógiai fejlesztés jellemzői

Komplexitás. A komplexitás értelmezési tartományai

A képességfejlesztés az elsődleges. Ennek szolgálatába állítunk a minden nevelési területre kiterjedő, úgynevezett törzs- és kiegészítő anyagot. A kettő értéke kumulálódik.

Az integráló nevelési terület – megegyezően az ONAP-pal – a külső világ tevékeny megismerése, ezen belül a matematikai tartalmú tapasztalatok. Az integrált nevelési területek (anyanyelvi, irodalmi nevelés, vizuális nevelés) zárják a komplexitást. Ezek a nevelési területek adják a törzsanyagot.

Kiegészítő anyag:

- *A világ megismerésének elérhetősége,*
- *a Környezeti szabályjáték gyűjtemény,*
- *a Bábjátékok,*
- *a Zenevarázs – új utak az óvodai zenei nevelés terén*
- *Kiegészítő Segédlet,* melynek tartalmát a dramatikus elemeket tartalmazó játékok, a mozgásos játékok, a pedagógiai játékgyűjtemény és a példatár adják.

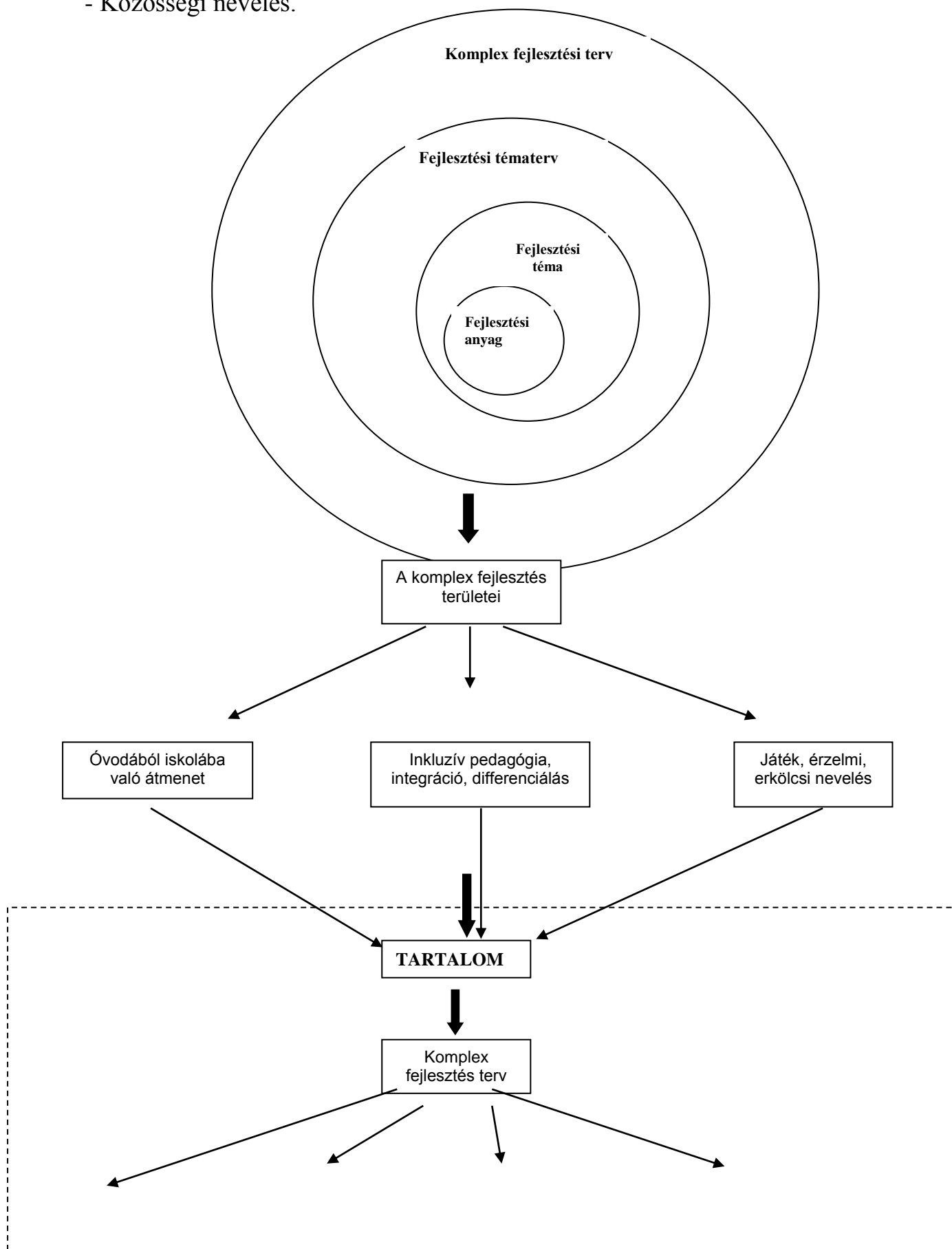
A Komplex fejlesztési tervek felosztása az ősmagyarok és a magyar kultúra jelképrendszerét követi:

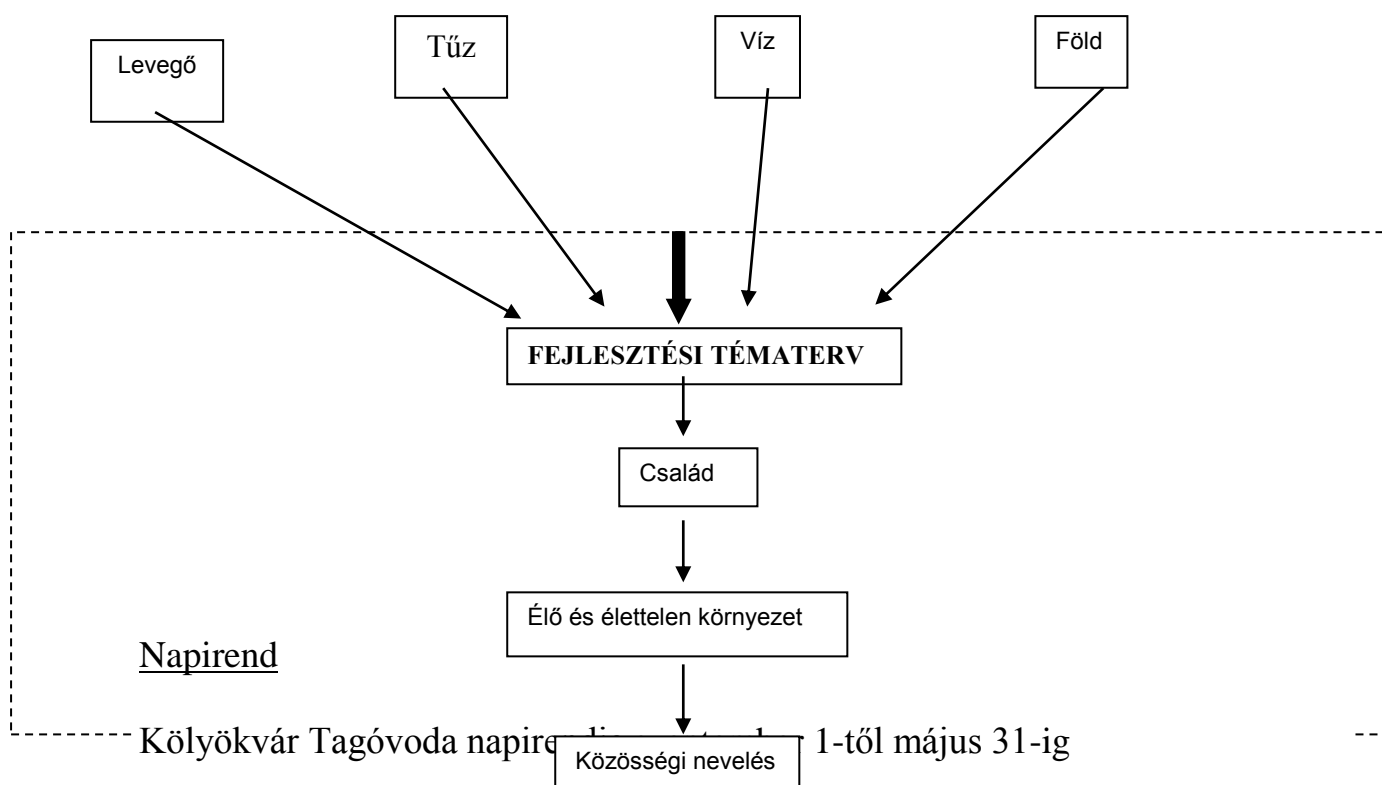
- Levegő: július, augusztus, szeptember
- Tűz: október, november, december
- Víz: január, február, március

- Föld: április, május, június

A négy Komplex fejlesztési terv három fejlesztési tématerv köré csoportosul:

- Család
- Élő és élettelen világ
- Közösségi nevelés.

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5.30.	7.00.	1,5	Összevont gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenységek
7.00.	8.30.	1,5	Gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, mindennapos frissítő torna,
8.30	9.00	0,30	étkezés előkészítése, reggeli
9.00	11.45	2,45	mese, szervezett tevékenységek-kezdeményezések, szabad játék, szabadon választott tevékenységek a csoportban, ill. az udvaron
11.45	12.30.	0,45	Öltözés, étkezés előkészítése, ebéd
12.30	14.30.	2.00	testápolás, pihenés előkészítése, pihenés
14.30.	15.30	1	testápolás, folyamatos felkelés, étkezés előkészítése, uzsonna, majd szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenység a csoportban, ill. az udvaron
15.30	16.30	1	Összevont játék a csoportban, ill. az udvaron hazavitelig

Június 01-től augusztus 31-ig terjedő időszakra a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó nyári élet gondos, tartalmas megtervezése a feladatunk. Az év közben kialakított szokások, szabályok megtartásával lehetőséget adunk a gyermekek számára, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezhessék, kötetlenebb formában biztosítva sok élményteli tevékenységlehetőséget.

Kölyökvár Tagóvoda napirendje június 1-től augusztus 31-ig

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5.30.	7.00.	1,5	Összevont gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenységek
7.00.	8.30.	1,5	levegőzés, szervezett tevékenységek-kezdemenyezések, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, mindennapos frissítő torna,
8.30	9.00	0,30	étkezés előkészítése, reggeli
9.00	11.45	2,45	mese, szabad játék, szabadon választott tevékenységek a csoportban, ill. az udvaron
11.45	12.30.	0,45	testápolás-frissítő zuhanyozás, öltözés, étkezés előkészítése, ebéd
12.30	14.30.	2.00	pihenés előkészítése, pihenés
14.30.	15.30	1	testápolás, folyamatos felkelés, étkezés előkészítése, uzsonna, majd szabad játék, egyéb szabadon választott tevékenység a csoportban, ill. az udvaron
15.30	16.30	1	Összevont játék a csoportban, ill. az

			udvaron hazavitelig
--	--	--	---------------------

Lurkó Kuckó Központi Óvoda napirendje szeptember 1-től május 31-ig

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama (óra)	
5 ³⁰	7 ⁰⁰	1,5	Gyülekezés a só szobában, vagy a kijelölt csoportban
7 ⁰⁰	9 ⁰⁰	2,0	Érkezés a csoportba, beszélgetés, készülődés a reggelihez, reggelizés, szabad játék
9 ⁰⁰	12 ⁰⁰	3,0	Játék, szabadon választott tevékenység, tanulási képességek fejlesztése, környező világ megismerése, verselés, mesélés, rajzolás, mintázás, kézimunka, ének-zene, énekes játék, mozgás, levegőzés, séta ideje
12 ⁰⁰	13 ⁰⁰	1,0	Készülődés az ebédhez, naposi feladatok, tisztálkodás, ebéd, tisztálkodás, fogmosás, készülődés a lefekvéshez
13 ⁰⁰	15 ⁰⁰	2,0	Csendes pihenő, ébresztés
15 ⁰⁰	16 ⁰⁰	1,0	Készülődés az uzsonnához, uzsonna, játék, szabadon választott tevékenység
16 ⁰⁰	16 ³⁰	0,5	Zárás a só szobában illetve az arra kijelölt helyen

Június 01-től augusztus 31-ig terjedő időszakra a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó nyári élet gondos, tartalmas megtervezése a feladatunk. Az év közben kialakított szokások, szabályok megtartásával lehetőséget adunk a gyermekek számára, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezhessék, kötetlenebb formában biztosítva sok élményteli tevékenységlehetőséget.

Lurkó Kuckó Központi Óvoda napirendje június 1-től augusztus 31-ig:

A tevékenységek			A tevékenység megnevezése
tervezett kezdete	tervezett vége	tervezett időtartama	

		(óra)	
5 ³⁰	7 ⁰⁰	1,5	Gyülekezés a só szobában, vagy a kijelölt csoportban
7 ⁰⁰	9 ⁰⁰	2,0	Érkezés a csoportba, beszélgetés, készülődés a reggelihez, reggelizés, szabad játék
9 ⁰⁰	12 ⁰⁰	3,0	Játék, szabadon választott tevékenység, mozgás, levegőzés, séta ideje
12 ⁰⁰	13 ⁰⁰	1,0	Készülődés az ebédhez, naposi feladatok, tisztálkodás, ebéd, tisztálkodás, fogmosás, készülődés a lefekvéshez
13 ⁰⁰	15 ⁰⁰	2,0	Csendes pihenő, ébresztés
15 ⁰⁰	16 ⁰⁰	1,0	Készülődés az uzsonnához, uzsonna, játék, szabadon választott tevékenység
16 ⁰⁰	16 ³⁰	0,5	Zárás a só szobában illetve az arra kijelölt helyen

Az óvodának a kompetencia alapú nevelési programhoz rendelt kiegészítő eszközszerkezere, mely biztosítja annak megvalósíthatóságát:

- infokommunikációs eszközök (projektor, laptop, fehér tábla),
- báb,- és drámajátékok eszközei.

A már meglévő eszközök kielégítik a szükségletet, a terület nem igényel további eszközfejlesztést.

Az infokommunikációs eszközök lehetővé teszik az interaktív tevékenykedtetéseket minden egyes kompetenciafejlesztési területen, valamint prezentációs lehetőséget nyújtanak a témakörökkel kapcsolatosan, ill. a tájékoztatók, szülői körök alkalmával. Az interaktív tevékenykedtetések biztosítják a gyermekek képességfejlesztését, ismeretbővítését, valamint az ismeretek rendszerezését is.

A kompetencia alapú óvodai programcsomag hozadéka a programcsomag felhasználói körében

A gyerekek számára

„... mindegy, hogy képességeid mekkorák, fő, hogy a tőled telhető legjobbat formáld belőlük és általuk.”

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

A kompetencia alapú programcsomag reményeink szerint a gyerekek számára önfeledt, boldog gyermekkort jelent, amelyben:

- kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint játszhatnak,
- kedvük, igényeik szerint mozoghatnak térben és időben,
- zenében és festésben, átélhetik a mesék, versek szárnyaló világát,
- átérezhetik a hagyományok üzenetét,
- bábozhatnak, dramatizálhatnak,
- Nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, a környezetről,
- a természet csodáiról, a számok, a mennyiségek birodalmáról,
- játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől,
- a kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják,
- a megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges.

A szülők számára

*„A gyermekeknek egészséges környezetre van szükségük,
és a közösségekben nem lehetnek egészségesek szülői
támogatás nélkül.”*

(Trish Magee)

A kompetencia alapú programcsomag használata során a szülők biztosítékot kapnak arra vonatkozóan, hogy:

- a program középpontjában a gyerekük áll;
- a boldog gyermekkort kívánjuk biztosítani a gyereke (i) k számára;
- a program alkalmazása eredményeként a gyermekük az iskolára alkalmas lesz (következő oktatási folyamat);
- gyermekük komplex képességei fejleszthetők;
- figyelembe vesszük a gyermeke (i) egyéni és életkori sajátosságait;
- értékeljük gyermeke (i) azon tulajdonságait, amelyek csak rá jellemzőek;
- gyermekével megtanítjuk értékelni a másik gyerek másságát is;
- Gyermeke (i) számára olyan tudástartalmakat adunk át, amelyek megalapozzák az iskolai tanuláshoz szükséges kulturtechnikákat;
- gyermekének olyan értékeket (hagyományörzés, hagyományápolás, a magyar anyanyelv, népdal, mese- és mondavilág, tisztelet, szeretet, megbecsülés, elfogadás, a közösségekben való együttélés) közvetítünk, amelyek örök érvényűek;
- a hangsúly a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztésen van;
- gyermekük nevelő, fejlesztő intézménybe jár;

- a szabad játék a nevelés fő eszköze;
- számukra nem jelent többletköltséget;
- a gyermekével való közös gyűjtőmunkát a közös élményfeldolgozás követi;
- az óvodával való együttműködésük szorosabbá válhat, fejlődhet;
- gyermekének több saját élményben, tapasztalatszerzésben lesz része.

Az óvodapedagógusok számára

„A pedagógus király lehet a gyerek birodalmában, ha nemcsak törvényeket talál ki, hanem figyelembe veszi a gyermek törvényeit is.”

(Ancsel Éva)

Lehetőséget ad:

- az óvoda–iskola átmenet, az inkluzív pedagógia, a játék - az érzelem és - az erkölcs új tartalmú megközelítésére;
- az iskolára való felkészítés, az iskolaérettség újraértelmezésére;
- az óvoda óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő funkciójának új tartalommal való megtöltésére;
- a céltudatosabb, tervezettebb, hatékonyabb gondozó-, nevelő-, oktatómunka megélésére;
- a nevelési színterek (család, óvoda, iskola) folytonos nevelő hatásának érvényesítésére;
- saját kompetens személyiséggé válási folyamatának megsegítéséhez;
- a saját kompetenciájának fejlesztésére (ismeret, tudás, attitűd);
- olyan pedagógiai, pszichológiai ismeretek megszerzésére, amelyek meglévő ismereteit bővíthetik;
- olyan tudástartalmak elsajátítására, amelyek elméleti megalapozottságot adnak a program szellemiségének átvétele, a program bevezetése, tesztelése, alkalmazása terén;
- olyan beállítódás generálására, amely az óvodapedagógia kidolgozatlan területeit hordozza magában;
- olyan beállítódás generálására, amely befogadóvá teszi az óvodapedagógia új, innovatív pedagógia jelenségei, történései iránt;
- olyan beállítódás generálására, amely a fejlesztés szükségessége iránti igényét ébren tartja;
- olyan beállítódás generálására, amely a prevenció hatékonyságát hirdeti a korrekcióval szemben;
- a gyerekek differenciálási szintek (I–II–III.), képességfajták (értelmi, szociális, testi, kommunikációs: verbális, nonverbális) szerinti fejlesztésére;

- a holisztikus látásmód kialakítására, mind a gyermek egész személyiségének fejlesztése, mind a saját látásmódjának fejlesztése terén;
- a pedagógusokkal szemben támasztott, megváltozott követelmények és szerepek teljesítéséhez, betöltéséhez;
  - a saját kulturális identitása megtartására;
  - a szakmai elismerésre;
  - az ön- és továbbképzésre;
  - a pedagógiai, a módszertani szabadság megélésére;
  - a pedagógiai innovációban való részvételre;
  - a programcsomagban rejlő élmények szerzésére és megélésére;
  - a kiegészítő szindrómájának elkerülésére.

A fenntartó számára

„A gyermek a miénk is, az enyém, a tied, mindannyiunké.”
(Hermann Alice)

A fenntartó bizonyosságot nyerhet a felől, hogy

- az általa elfogadott és támogatott óvodai helyi nevelési program a kompetencia alapú óvodai programcsomaggal kiegészül és átalakul,
- a fenntartása alatt működő óvoda alap- és speciális feladatait a továbbiakban is teljesíteni tudja,
- a programcsomag alkalmazása a meglévő anyagi keret mellett megvalósítható,
- az óvoda Alapító okiratának belső tartalma megmarad,
- az óvodát továbbra is a gyermekközpontúság, a gyermeki személyiség értéként kezelése jellemzi,
- vélhetően emelkedni fog a programcsomagot alkalmazó óvodákba beiratkozni kívánó óvodáskorú gyermekek száma.

Óvoda-iskola átmenet támogatása a kompetencia alapú óvodai fejlesztésben

Az egyén életében bekövetkezett minden olyan változás, amely a megszokott szociális térből való elmozdulást eredményez, átmenetnek nevezzük. Az iskolába kerülés a jelenleg érvényben lévő közoktatási törvény alapján csak az óvodából történhet meg (Óvoda-iskola átmenet).

Az óvoda szempontjából a bemeneti szabályozás: óvodába való beszoktatás. Hiszen a funkcionális anatómia törvénye alapján minden életkor két szempontból jelentős:

- megoldja az adott életszakasz feladatait,
- előkészíti a következő életszakaszra.

Célunk: megbecsülni az óvodáskor sajátos értékeit, szépségeit, de segíteni a következő fejlődési szakasz, az iskolai tanulásra való érettség kibontakozását is. A megismerés, a fejlesztés az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos.

A kimeneti szabályozásról akkor beszélünk, ha a gyermek életének egy olyan szakasza kezdődik, amely nem előzmények nélküli,

- vannak tapasztalatai a szülőktől való elválás terén,
- már ismerős számára a közösség élménye,
- óvodai és családi életében helyet kapott a szabályokhoz, normákhoz való alkalmazkodás elvárása,
- megélte a játék önfelelt varázsát, amely előkészíti a tanulásra és az iskolai életre,
- már formálódtak az iskolai tanuláshoz szükséges alapkészségek és tulajdonságok.

Feladatunk:

- Az óvoda feladata az átmenet megkönnyítése érdekében az, hogy amennyire csak lehet, elősegítse a gyermek iskolára alkalmassá tételét a kompetencia alapú fejlesztéssel. Az óvodai élet egész időtartamának jellemzője a komplex nevelési folyamat, melyben támaszkodunk a gyermekek által már elért fejlettségi szintekre, figyelembe véve az egyéni fejlődés ütemét, a konzisztencia törvényszerűségét.
- Az óvodáskor az egész életre szóló alapozás (tanuláshoz szükséges alapkészségek fejlődése) kora, mely nagy jelentőséggel bír a gyermek egész további élete szempontjából. A gyermek lépésről-lépésre szerzi meg és gyakorolja be azokat az alapkészségeket, melyeket később, mint „eszközöket” használ fel a tanulási folyamatokban.
- Hosszú gyakorlási idő szükséges ahhoz, hogy a részképességek fejlődése eljusson arra a szintre, amikor már nem igényel tudatos irányítást, automatikusan működik, tehát készségié válik. Ezért nagyon fontos a gyakorlási idő biztosítása.

Az óvoda-iskola átmenetet a kompetencia alapú nevelés az alábbiak szerint készíti elő:

- az egész személyiség fejlesztését hangsúlyozza (benne a pszichikus funkciók),
- alapkultúrtechnikák elsajátítása,
- játék, mozgás elsődleges funkciója,
- tapasztalás-tanulás,
- inkluzív pedagógiai szemlélet, integráció, differenciálás,
- kompetenciák fejlesztése (ismeret, attitűd, képesség).

A képességfajták szerinti fejlesztés képezheti az óvoda-iskola átmenet alapját. (Szociális, értelmi, verbális, testi képességek). Kompetenciaterületenként az iskolai modulok az óvodai fejlesztésekre épülnek.

Óvoda-iskola együttműködése az átmenet megsegítése érdekében

Mivel mindkét intézmény nevelési folyamatának részét képezi az átmenet kérdésköre, ezért nem külön-külön kell kezelni ezt a feladatot. Egymásra épülő, egységes szakmai programot kell kialakítani a gyerekek egészséges, harmonikus, folyamatos személyiségfejlődése, fejlesztése érdekében. Szorosabb kontaktust kell kiépíteni az óvoda-iskola között, melynek formái:

- egymásra épülő, egységes szakmai program kialakítása a gyerekek folyamatos személyiségfejlődése, fejlesztése érdekében,
- egymás programjának, alapdokumentumainak megismerése,
- tanítók látogatásai az óvodában,
- óvodapedagógusok látogatása az iskolában.
- szakmai munkaközösség kialakítása,
- közös rendezvények szervezése,
- látogatás egymás rendezvényeire,
- egységes mérési rendszer kialakítása,
- hasonló pedagógiai légkör, holisztikus szemlélet, erkölcsi értékrend biztosítása,
- egységes normarendszer kialakítása.

Erkölcsi normák megalapozása az óvodáskorban

Játék, tanulás, érzelem, erkölcs olyan fogalmak, amely együtt a kisgyermeknevelés alappillérei. A gyermek alapvető szükséglete az érzelem, amely szubjektív állapotát, környezetéhez való viszonyait fejezi ki.

Az erkölcsi nevelés célja: szabálykövetésre nevelés, az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi lehetőségek összeegyeztetése. Cél az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) készítő légkör. Célunk az, hogy a világot felfedezni, önmagát megismerni, és a közösségbe belenőni vágyó gyerek érzelmi megközelítésű, saját élményeken alapuló tapasztalatok által, valóban aktív és alakító tagja lehessen az őt körülvevő világnak. Az óvodában az érzelmi megközelítésű, saját élményű tanulás a leghatékonyabb.

A közösség minden egyes tagjának önmagában biztos, önálló funkciót betöltő, és vállalható szerepe van. Megfelelő feltételek biztosításának hatására, az „én-tudat” „mi-tudattá” alakulhat. Így az óvodai erkölcsi nevelés alapja a szokásrend kialakítása, az azokhoz való alkalmazkodás elsajátíttatása. Mindez kellő pedagógiai érzékenységgel, differenciált bánásmóddal érhető el. Az egyes értékek, szabályok felnőtt általi megítélése azonos kell, hogy legyen, melyek megerősítése, meggyorsítja azok belsővé válását. A normák kialakulása és alkalmazása a mindennapok része, tehát áthatja magát a teljes gyermeki életet, mely az egymásra figyelésben, az együttműködésben, segítségadásban nyilvánul meg. Ennek fontos része a dönteni tudás, mely igényének kialakítását, ezen képességek fejlesztését akkor éli meg a gyermek, ha az óvoda légköre ezt megengedi, sőt megteremti.

Feladatunk:

- Az erkölcsiséget az óvodáskorú gyermekek esetében az érzelmekre hatva, az érzelmeken keresztül igyekszünk befolyásolni, motiválni. Olyan szituációkat teremtünk a gazdag, változatos tevékenységrendszerben, amelyekben a gyermek választásaiban, döntéseiben, a helyzetmegoldásokban való tájékozódása során meg tanulja irányítani saját érzelmeit.
- Az óvodás az óvodába játszani jön. Minél élménygazdagabb az óvodai élet, annál több forrásból táplálkozik a gyermek játéka. A játék kicsiben maga az élet. A valóság azon részének a feldolgozása, amit a gyerek érzékel, megért, és rekonstruál abból a színes kavalkádból, ami körülveszi. Életszükséglet, „lélek megnyilvánulás”, mely lehetővé teszi, hogy feloldja a lehetőségei és vágyai közötti ellentmondásokat. Kísérletezés, emberalakító, komplex tevékenység, élményforrás, élményfeldolgozás.
- A tevékenységeken keresztül úgy kell fejlesztenünk, hogy biztosítjuk a játék elsődlegességét.
- A jól alkalmazott napirend, a maga rugalmasságával lehetőséget biztosít az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre. A mindennapi

életben számtalan közeli helyzet kínálja a lehetőséget, hogy a gyermekek minél több, sokrétűbb tapasztalatot, benyomást szerezzenek.

- A fejlődés, fejlesztés alapfeltétele a sokszínű, érdekes, izgalmas, felfedezéseket, tapasztalatokat biztosító tevékenységrendszer, melynek újszerű módszere a tevékenységközpontúság alkalmazása. Ez segít abban, hogy az egyéni és életkori sajátosságokat ténylegesen figyelembe vevő, szinte észrevétlen fejlesztő hatások ériék a gyerekeket. Minden, amit saját tapasztalataik alapján élnek meg, változásokat, fejlődést eredményez. Az igazán jól fejlesztő és az önkibontakoztatást segítő helyzetek azok, amikor valódi cselekvés, tevékenykedés közben megszerzett tapasztalatok, pozitív és negatív élmények, sikeres és kudarccal végződő próbálkozások hatására történnek meg az előremutató változások.
- Ezek biztosítása, összehangolása, a feltételek megteremtése a mi feladatunk, pl. minél összefüggőbb idő, mely biztosítja az elmélyedt, nyugodt tevékenykedés lehetőségét.
- Természetesen figyelembe kell venni a gyermekek egyéni tulajdonságait, érdeklődését, fejlettségét ahhoz, hogy valóban érdekeltté tegyük őket. Azok az igazán jól fejlesztő hatások, melyek az egyéni belső ösztönző erőkre, kíváncsiságra, érdeklődésre alapozva teremtenek problémahelyzetet.
- Az egyéniség csak közösségben válhat teljessé, és a közösség csak az egyének, az egyéniségek által alakulhat ki, és fejlődhet azzá, amitől több mint együttlévő emberek egy csoportja.
- A helyesen megválasztott irányított játék egy idő után beépül a szabadjátékba, és azt színesíti, gazdagítja. A felnőttek által kezdeményezett játékok többsége is erre szolgál, pl. drámajátékok, mozgásos játékok, körjátékok. Ezek azok, melyek előre konkrétan megtervezhetők, segítik egy-egy gyerek képességeinek, részképességeinek, vagy a közösségnek fejlődését.
- Spontán élményeiből fakadó játéka, az irányított tevékenysége - azaz a tanulás, az erkölcsi érzék, a moralitás fejlődése közötti összefüggéseket teszi lehetővé. A fejlesztőjátékok összekötik a játékot és a tanulást.
- Fogadjuk el a gyermek saját szabályait, hagyjuk cselekedni, saját elgondolása szerint választani, biztosítsuk önállóságát, a szabad kezdeményezést. Ez az a helyzet, amely a kisgyermeknek boldogságot ad, amelyben a gyermek személyisége legteljesebben fejlődik, önérvényesítési vágya kiteljesedik. Ha kell, kínáljunk új lehetőséget, mutassuk meg a helyes technikát.

Az óvodai erkölcsi nevelés kiemelten hangsúlyt fektet:

- a különböző szociokulturális családokból érkező gyermekek iránt megnyilvánuló szeretetre,
- az adottságokból eredő másság tiszteletben tartására,

- az átlagtól pozitív vagy negatív irányban eltérő személyiségvonások felismerésére, korrekciójára, a tehetséggondozásra,
- a meglévő, már kialakult képességek, tulajdonságok egyénenkénti fejlesztésére,
- a személyes érzelmi kötődések elősegítésére, az esetleges zavaró körülmények okainak felderítésére, mindez az inkluzív pedagógiát erősíti.
- Az óvodapedagógusoknak és az ő munkájukat közvetlenül segítő, és minden, az óvodában dolgozó felnőttnek, mint modell értékű személyiségnek meg kell felelnie a pedagógiai és pszichológiai ismereteken, gyakorlati jártasságon alapuló szakértelem birtoklásán túl korunk elvárásainak, önmaguk továbbfejlesztésének, valamint az etikus, esztétikus magatartás és viselkedés szabályainak is.
- Az emocionális intelligencia olyan képességeket foglal magába, amelyek nélkülözhetetlenek a környezethez való minél sikeresebb alkalmazkodáshoz. Ezen képességek fejlesztését ezért erkölcsi kötelességünknek tartjuk. Ebben alapvető szerepe van a családi nevelésnek is, hiszen a pedagógus a család mellett – és nem helyett –, mint egyenrangú partner vesz részt a nevelés folyamatában. Így fontos a szülők felé szóló nyitottság. Sok olyan helyzetet kell teremtenünk, ahol közvetlen megfigyelő, szemlélődő vagy aktív résztvevő lehet a szülő is. És itt tud segíteni az óvoda, ha a családot, szülőket, gyerekeket valóban megismerve hitelesen, „személyre szabottan” tudja közvetíteni azokat az erkölcsi, érzelmi tartalmakat, gyakorlati technikákat, módszereket, melyek figyelembe veszik a családok életfilozófiáját, működési mechanizmusait, a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait.
- A legszerencsésebb eset az, amikor az óvoda a családi élet folytatása, hasonló életritmussal, hasonló elvárásokkal, szabályokkal.
- Az óvodai életszervezés valójában nem más, mint folyamatszervezés. A folyamatszervezés első és az egész folyamatot meghatározó lépése a gyerekek életkori sajátosságainak, szükségleteinek és az adott közösség igényeinek ismerete alapján történő tervezés. A tervezés természetesen elengedhetetlen az összehangolt, együttműködést biztosító eredményes munkához, mely figyelembe veszi a gyermekek valódi, belső kíváncsisát, érdeklődését, a már meglévő ismereteket. Ezek a tervek tartalmazzák azt, hogy az adott időszakban milyen élmények, tevékenységek, érték közvetítési tartalmak segítségével, milyen képességeket szeretnénk a leginkább fejleszteni. Esetenként szükség van figyelembe venni egy-egy témakör vagy fogalom feldolgozásának tevékenységtervéhez a gyermekek ötleteit.
- A nevelési munka tervezésének új aspektusa lehet az együttműködési terv, mely tartalmazza az óvodán belüli és kívüli (pl. szülők, segítők, meghívott vendégek, előadások, látogatások, közös programok más csoportokkal, iskolákkal stb.) élménynyújtási lehetőségeket.

Az inkluzív pedagógia a kompetencia alapú óvodai programcsomag tükrében

„ Az inkluzív pedagógia az, ami valódi alapját képezi annak a fajta együttélésnek, amelyben nem kisebbségekről beszélünk, hanem emberekről, gyerekekről.”

„A pedagógiai integrációnak alapvetően két változata különböztethető meg. Az egyik a hátrányos helyzetűek (szociális és/vagy etnikai kisebbségekhez tartozók) integrációja, a másik pedig a sajátos szükséglettel, segítséggel élők integrációja. A két »réteg« nem azonos, ám az elv közös: mindkét csoporthoz tartozó emberek élete legyen teljes értékű, és a többségnek kell megteremteni az önrendelkezésük lehetőségét.”

A kompetencia alapú óvodai programcsomag szemléletváltást ajánl fel a családok funkciójával, szerepével kapcsolatban:

- Az egészséges, ép, funkcionáló család esetében, ahol a két nevelési tér összhangja megvalósul, ott az óvodapedagógus partner a nevelésben!
- Azokban a családokban, ahol a családi háttér jelenlegi minősége még nem adott az óvodával való együttműködésre, ott nevelőpartneri rangra kell emelnünk a szülőket! Az együttműködés két vetülete más-más feladatot jelent az óvoda és a családok számára is.

Célunk: az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a szülők megnyerése a közös nevelés érdekében.

Alapelveink: a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő, segítő szerepet tölt be.

Feladataink: mindezeket annak függvényében kell meghatározni, hogy az együttműködés melyik vetülete képezi le az óvoda és a család kapcsolatát, figyelemmel kísérjük a családok életében bekövetkező, a gyerekek életére hatást gyakorló változásokat.

A szülők megtisztelik az óvodapedagógust – aki a nevelés partnere - azzal, hogy részesévé teszik gyermekük nevelésének. S ennek a tiszteletnek az óvodapedagógus részéről a nevelés alázatában, szakszerűségében, a gyermek egyéniségének építésében kell megjelennie.

Az **integráció** véd a hiányosságok hangsúlyozásától, és mint az emberi együttélés normája nem szorul indoklásra. A speciális szükségletű gyermekek számára olyan tevékenységorientált fejlesztés biztosítása a célunk, amely a gyermekek spontánétetéséből fakad, s amely az ő aktív közreműködésükkel valósul meg.

A szülők, mint partnerek:

A korai segítségnyújtás nemcsak a gyermeket készíti fel a könnyebb közösségi, társadalmi beilleszkedésre, hanem a szülőket is bevonva a közös munkába, azok szülői kompetenciáját erősíti, elősegíti gyermekük alapos megismerését, képességeinek reális felmérését. A kora gyermekkori intervenciót végző szakemberekből álló team tájékoztatja a szülőket gyermekük közösségi elhelyezésének lehetőségeiről, segíti őket az ellátó helyek, integráló közösségek közötti eligazodásban, választásban. Elkerülhetetlen feladat az óvodapedagógusok integrációs munkájában a szülőkkel való igazi, kölcsönös kapcsolat kiépítése mind a sérült gyermeket nevelő szülőpárral, mind a tipikus módon fejlődő gyermekek szüleivel. Szükség van a speciális nehézségekkel nem küzdő szülők bevonására, hozzáállásának alakítására is. Az integrációban részt vevő sérült gyermekek kognitív fejlesztését sok esetben speciális végzettséggel rendelkező szakember (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, konduktor) látja el. Az óvodapedagógus feladata, hogy *az ismereteket, sokoldalú tapasztalatokat* nyújtó, cselekvésbe ágyazott módon nyújtsa. A gyakorlás során pedig minél változatosabb formában kerüljön elő az új ismeret.

A tevékenységek tanulásánál és gyakorlásánál kiemelkedő szempont, hogy amit már önállóan tud a gyermek, azt el is kell tőle várni. A foglalkozások tartalmi megtervezése mellett a tárgyi feltételek, a környezet megfelelően támogató kialakítása is szükséges. A tér megfelelő strukturálása, vagyis a csoportszobában a tevékenységek színtereinek szőnyeggel való kijelölése segítség számukra. Szintén biztonságot jelent a sérült gyermekek számára, ha az óvodai jelük egy olyan tárgy képe, amelyet meg tudnak nevezni, és biztonsággal választják ki a többieké közül.

A **családok** eltérő, speciális szükségletű gyermeknevelésből fakadó hátrányának csökkentéséhez elengedhetetlen a családok megismerése, amely gondos előkészületet és folyamatos munkát igényel.

A megismerés pedagógiai tartalma kiterjed:

- a családok nevelési szokásainak megismerésére;
- a szülők gyermekük fejlődésével kapcsolatos elvárásainak feltérképezésére.

Célunk: a családi nevelés erősítése

Alapelveink: a gyermekük iránti felelősségérzet kialakítása, megtartása a szülőkből.

Feladataink:

- Személyes kapcsolat kialakítása a szülőkkel.
- Az elsődleges szocializáció prognosztizálása.
- A családok szociális különbségeiből, és egyéb okokból adódó hátrányok kompenzálása.
- A szülők azon elvárásainak teljesítése, amelyek a gyermek fejlődését célozzák meg.

- A szülők szakszerű megsegítése a gyermeknevelésben.

Az inkluzív pedagógia a dajka munkájában az óvónő és a dajka együttműködése

A társadalmi elvárások gyökeres átalakulása megkívánta a dajkák nevelésbe való intenzívebb bevonását az óvónő - dajka partnerkapcsolat kiszélesítését. Felértékelődött helyük, szerepük az óvoda belső életében. A szakképzett dajkák pedagógiai és nevelési, pszichológiai, egészségtan, munkahelyi alapismeretekre és kötelező szakmai gyakorlatra tettek szert. A megszerzett ismeretek feljogosítják, és egyben kötelezik őket arra, hogy tudatosabban, eredményesebben végezzék a munkájukat. Az óvodapedagógusi és a dajkai munkakör összehangolása elengedhetetlen. A szakképzett dajka tudja a nevelés célját, feladatát, módszereit, az óvodapedagógus bevonása révén. A dajkák nevelőpartneri rangra léptek, ahol konkrétan körül van határolva, hogy mely feladatokban számíthatunk a segítségükre, mely feladatok teljesítése marad az óvodapedagógus munka-, hatás- és jogköri kötelességei között. Ezáltal egyértelművé tettük azt is a dajka számára, hogy mely pedagógiai kérdésekben bír véleményezési, mely pedagógiai kérdésekben bír döntési jogkörrel.

ERDEI ÓVODA

Óvodánk nagy gondot fordít a természet és a gyermek megfelelő egymásra találására. A „környezeti nevelés” során, komplex módon történik a környezeti kultúra megélése és átadása, oly módon, hogy beépüljön a gyermek személyiségébe a természetes és épített környezettel való harmonikus együttélés.

Célunk: Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű, célja a természeti és társadalmi környezethez való pozitív magatartásmódok kialakítása, a környezeti kultúra iránti igény megalapozása: életmód, gondolkodás- és viselkedésmód, az élővilág megismertetése, védelme és megszerettetése. A környezeti nevelés óvodai feladata: környezettel való együttélésre nevelés. Az óvodai környezeti nevelés a gyermek és a természet kapcsolatát helyezi a tevékenység középpontjába. Fontos, hogy a gyerekek találkozzanak a természettel, mivel óvodás gyermekről van szó, meg kell tapasztalnia a természeti élményeket, s az így keletkező megismerésből fakadó pozitív érzelmi kapcsolat jó alap a környezettudatos életmód megvalósulásához.

Feladatunk:

- Az erdei óvoda mindezen céloknak az egyik legoptimálisabb színtere, ahol az óvodások tapasztalathoz juthatnak a természeti környezetben,

hiszen az óvodapedagógusok irányításával élményszerű, felfedező jellegű játékos programokon ismerkedhetnek a természettel, a természetvédelem fontosságával.

- Olyan cselekvésformák gyakorlása, amelyek segítségével a gyermekek elsajátíthatják az élő természet megfigyelésének különféle módjait, (növények illata, formája, színe, rovarok, állatok mozgása, neszek, madárhangok, ...stb.).
- Olyan aktivitásra, felelős cselekvésre nevelés, amelyben a legfontosabb elv az élet védelme és tisztelete.
- Az erdei óvodára jellemző, hogy tevékenykedtetés közben lehet tanulni, s általa olyan szokások, szokásrendszerek alapozódnak meg, amik lehetővé teszik az élővilággal való harmonikus együttélést. A tapasztalatok összessége alapján formálódik, alakul ki a szemlélet, attitűd, amely igazán működteti a tanultakat. Természetbarát gyermek csak természetbarát környezetben, természetbarát életmóddal nevelhető.

A Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja

Legitimációs záradék:

1. Véleményezte:

.....
Dátum

.....
Szülők közössége

2. Elfogadta:

.....
Dátum

.....
Nevelőtestület

3. Jóváhagyta

.....
Dátum

.....
Intézményvezető

4. Ellenőrizte:

.....
Dátum

.....
Fenntartó képviselője

5. Érvényességi nyilatkozat:

2013. augusztus 31-től visszavonásig

6. Felülvizsgálat, értékelés időpontja:

Öt évente

7. Módosítás előírásai:

- **Törvényi változás esetén**
- **Feladatváltozás esetén**
- **A nevelőtestület 2/3-os többségi kezdeményezése alapján**

8. A dokumentum nyilvánosságra hozatala:

A fenntartó és partnereink által megtekinthető a vezetői irodában, illetve az intézmény honlapján